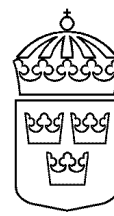

Riksdagens protokoll 1998/99:39

Fredagen den 18 december

Protokoll
1998/99:39

Kl. 9.00 – 14.31

1 § Val av ordförande och två ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden

Från konstitutionsutskottet hade inkommit följande skrivelse:

Till riksdagen

Statsrådsarvodesnämnden består enl. 8 kap. 4 § riksdagsordningen av ordförande och två andra ledamöter. De väljs var för sig av riksdagen efter varje ordinarie val till riksdagen för tiden intill dess nytt val till nämnden har ägt rum. Suppleanter skall inte utses. Val av ledamöterna bereds av konstitutionsutskottet (tilläggsbestämmelse 8.4.1).

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ordförande och ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt

att riksdagen för tiden från valet till dess nytt val har ägt rum väljer f.d. riksdagsdirektören Gunnar Grenfors till ordförande i Statsrådsarvodesnämnden och f.d. hovrättspresidenten Birgitta Blom och hovrättspresidenten Ove Lindh till ledamöter i nämnden.

Stockholm den 16 december 1998

På konstitutionsutskottets vägnar

Per Unckel

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed – för tiden från valet till dess nytt val ägt rum – till

ordförande i Statsrådsarvodesnämnden

Gunnar Grenfors

ledamöter i Statsrådsarvodesnämnden

Birgitta Blom

Ove Lindh

2 § Utökning av antalet extra suppleanter i vissa utskott

Valberedningen hade på begäran av Centerpartiets riksdagsgrupp tillstyrkt att antalet suppleanter skulle utökas enligt följande:

från 19 till 20 i konstitutionsutskottet
från 22 till 23 i finansutskottet
från 18 till 19 i justitieutskottet
från 23 till 24 i utrikesutskottet
från 20 till 21 i försvarsutskottet
från 19 till 20 i socialförsäkringsutskottet
från 21 till 22 i socialutskottet
från 21 till 22 i kulturutskottet
från 21 till 22 i utbildningsutskottet
från 20 till 21 i miljö- och jordbruksutskottet
från 21 till 22 i näringsutskottet
från 19 till 20 i arbetsmarknadsutskottet

Kammaren medgav dessa utökningar.

3 § Val av extra suppleanter i vissa utskott

Företogs val av extra suppleanter i vissa utskott.

Kammaren medgav att valen fick ske i ett sammanhang.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i konstitutionsutskottet

Sven Bergström (c)

suppleant i finansutskottet

Rolf Kenneryd (c)

suppleant i justitieutskottet

Rigmor Ahlstedt (c)

suppleant i utrikesutskottet

Lena Ek (c)

suppleant i försvarsutskottet

Agne Hansson (c)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Kenneth Johansson (c)

suppleant i socialutskottet

Agne Hansson (c)

suppleant i utbildningsutskottet
Erik Arthur Egervärn (c)

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Åke Sandström (c)

suppleant i näringsutskottet
Eskil Erlandsson (c)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Sofia Jonsson (c)

4 § Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Företogs val av en ledamot och tre personliga suppleanter i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Enligt ett från valberedningen inkommet protokollsutdrag hade valberedningen berett de på föredragningslistan upptagna valen till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Kammaren godkände valberedningens förslag och valde – för tiden från valet till dess nytt val skulle hållas år 2002 – till

ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Gunnar Törnqvist, professor

Kammaren godkände valberedningens förslag och valde – för tiden från valet till dess nytt val skulle hållas år 2002 – till

personlig suppleant för professor Stig Strömholm
Bengt Ankarloo, professor

personlig suppleant för Åke Gustavsson (s)
Pär Axel Sahlberg (s), riksdagsledamot

personlig suppleant för Tuve Skånberg (kd)
Yvonne Andersson (kd), riksdagsledamot

Företogs därutöver val av en suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Kammaren godkände valberedningens förslag och valde – för tiden från valet till utgången av oktober år 2000 – till

suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Hans Hjortzberg-Nordlund (m), riksdagsledamot

5 § Kompletteringsval till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond

Kammaren godkände valberedningens förslag att professor Henning Johansson på grund av uppkommen vakans valdes till *ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond* från valet till dess nytt val hållits år 2000.

Talmannen förklarade vald till

ledamot i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Henning Johansson, professor

6 § Ny riksdagsledamot, m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamot

Till Valprövningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om att Ingegerd Saarinen (mp), Skellefteå, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 januari 1999 sedan Peter Eriksson (mp) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Från Riksskatteverket har också inkommit protokoll angående utseende av ersättare i detta fall.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och protokollet angående ersättare och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 17 december 1998

Lars Tottie

Kerstin Siverby

7 § Avsägelser

Talmannen meddelade att *Björn Kaaling* (s) avsagt sig uppdraget som ledamot i kulturutskottet fr.o.m. den 17 december.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Matz Hammarström* (mp) avsagt sig uppdraget som ledamot i näringsutskottet och som suppleant i socialförsäkringsutskottet fr.o.m. den 1 januari.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Lars Wegendal som ledamot i kulturutskottet efter Björn Kaaling och Hillevi Larsson som suppleant i kulturutskottet efter Lars Wegendal.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i kulturutskottet

Lars Wegendal (s)

suppleant i kulturutskottet

Hillevi Larsson (s)

9 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott

Talmannen meddelade att Miljöpartiet de grönas riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Matz Hammarström som ledamot i finansutskottet och som suppleant i skatteutskottet efter Peter Eriksson, Ingegerd Saarinen som ledamot i näringsutskottet efter Matz Hammarström, som suppleant i försvarsutskottet efter Peter Eriksson och som suppleant i socialförsäkringsutskottet efter Matz Hammarström samt Mikael Johansson som suppleant i konstitutionsutskottet efter Peter Eriksson.

Valen skulle gälla fr.o.m. den 1 januari 1999.

Talmannen förklarade valda till

ledamot i finansutskottet

Matz Hammarström (mp)

ledamot i näringsutskottet

Ingegerd Saarinen (mp)

suppleant i konstitutionsutskottet

Mikael Johansson (mp)

suppleant i skatteutskottet

Matz Hammarström (mp)

suppleant i försvarsutskottet

Ingegerd Saarinen (mp)

suppleant i socialförsäkringsutskottet

Ingegerd Saarinen (mp)

10 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Talmannen meddelade att *Karin Pilsäter* (fp) skulle återta sin plats i riksdagen den 1 januari 1999 varigenom uppdraget som ersättare då också skulle upphöra för Camilla Dahlin-Andersson.

11 § Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet

Talmannen meddelade att ett meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet delats ut till kammarens ledamöter.

12 § Meddelande om plan för kammarens sammanträden

Talmannen meddelade att en plan för kammarens sammanträden under tiden januari–mars 1999 delats ut till kammarens ledamöter.

13 § Meddelande om allmänpolitisk debatt

Talmannen meddelade att ett meddelande om den allmänpolitiska debattens tidsramar och debattuppläggning samt sista dag för anmälan till debatten delats ut till kammarens ledamöter.

14 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Förslag till rådets förordning om ändring av förordning om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på vissa grupper av avtal m.m.

15 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
1998/99:36 till justitieutskottet
1998/99:38 till konstitutionsutskottet

Skrivelse
1998/99:33 till försvarsutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelse skulle förlängas till fredagen den 22 januari 1999.

Föredrogs

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99: MJU1

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk m.m. (prop. 1998/99:1 delvis)

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Anf. 1 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Dagens jordbrukspolitiska debatt hålls i ett för svenskt jordbruk och svensk livsmedelsindustri synnerligen dramatiskt läge. Svenskt jordbruk har under det här året ställts inför större svårigheter än på årtal. Det beror bl.a. på väderläget och på minskande exportmarknader för griskött. Men också inom mjölkproduktionen märks nu mycket tydligt att många företagare upphör med sin verksamhet. Detta beror i första hand på inhemska pålagor.

Akuta åtgärder är på många sätt nödvändiga för att upprätthålla jordbruksproduktionen. Jag återkommer till det. Men långsiktigt, och det är det viktiga, måste Sveriges bönder få möjlighet att konkurrera med omvärlden på lika villkor. Det är det avgörande för näringens framtidstro och det avgörande för att näringen skall uppnå lönsamhet.

Vi kan ju jämföra med omvärlden, fru talman. Danmark, som redan har starka konkurrensfördelar gentemot Sverige, sänker sina skatter ytterligare. De avstår från planerade besparingar inom jordbrukssektorn. I USA har kongressen precis beslutat att stödja sitt jordbruk med 6 miljarder dollar extra. 6 miljarder dollar – det är alltså omkring 50 miljarder i svenska kronor.

Jag kan ju läsa upp vad det bl.a. handlar om. Det handlar bl.a. om 200 miljoner dollar öronmärkta till mjölkproduktionen och om 1,5 miljarder dollar till skördeförluster i år på grund av bl.a. torka. Det är några exempel på de insatser man gör i USA.

Den holländska staten går in tungt och stöder sin jordbruksnäring när den råkat illa ut i år. Det är så det är i andra länder. Där ser man jordbruksnäringen som en nationell resurs som man från statens sida skall värna om och backa upp. Tänk om vår svenska regering skulle kunna inta samma position. Vilket lyft det vore för jordbruket, sysselsättningen och konsumenterna, som då också skulle kunna få livsmedel som är producerade med goda miljövillkor och god djurhållning.

Här är några hård fakta om det ekonomiska nuläget i svensk jordbruksnäring: Vi har förluster på 750 miljoner kronor på grund av skördeskador. Vi har förluster med 600 miljoner kronor på grund av lägre grisköttspriser. Från 1990 till 1997 har livsmedelspriserna sjunkit medan konsumentpriserna i övrigt har stigit.

Livsmedelsindustrin, som är helt beroende av jordbruksnäringen, tvingas rationalisera ytterligare när man inte får råvara från inhemsk produktion. Det här handlar ju om tusentals jobb som försvinner successivt.

Vi kan se på de 270 000 personer som fortfarande sysselsätts inom jordbruks- och livsmedelssektorn och effekterna på arbetslösheten, och därmed samhällsekonomin, om man skulle tappa låt säga 30 %. Vi har just haft en uppvaktning i utskottet på morgonen och fått höra den siffran från lantbruksungdomarna. Det är det som är verkligheten. Vi står inför sådana dramatiska förändringar om vi inte får en omläggning av politi-

ken. 30 % bort betyder 90 000 jobb. Varför har vi inte någon större debatt i Sverige om detta?

Härom veckan varslade Volvo. Det handlade om 2 600 jobb i bilindustrin. Bilindustrin i Sverige sysselsätter ungefär 125 000 personer. Det är allvarliga varsel. Det *skall* vara uppståndelse kring detta. Men jämför med livsmedelssektorn! Varför har vi inte det trycket där? Det handlar om tiotusentals jobb som nu är hotade.

Andra svårigheter att peka på är bl.a. problematiken för småskalig produktion på grund av byråkrati och regelsystem. Det är också svårigheter vid generationsskiften, alltså när det gäller att få sina söner och döttrar att ta över.

Det är inte bara en skattefråga. Det handlar om inställning. Man kan ju faktiskt inte begära av dagens ungdom att de skall gå in i ett jobb där de vet att de från början tyngs ned av en skatteryggsäck som motsvarande konkurrentländer inte har. De tyngs också ned på det sättet att de inte kan ta ledigt en dag, eller några dagar, om året på grund av att kostnaderna för avbyttjänsten har blivit så höga att de inte kan leja in folk. Det är tufft att bli jordbrukare i det läget. Och det är en problematik som kommer att växa, tror jag.

Vi har också bekymmer med mjölkproduktionen när det blir allt färre på linjerna. Det beror bl.a. på de nya båspallsmåtten, och hårdast drabbas här skogs- och mellanbygderna.

Man har nu helt enkelt lastat på den enskilde lantbruksföretagaren för mycket, vilket innebär att bonden slutar. Det får till följd att landsbygden avfolkas med effekter som nedlagda skolor, sämre service och sönderslitna sociala nätverk. Och så är vi inne i en ond spiral, där befolkningen koncentreras alltmer till storstäderna och landsbygden blir allt ödsligare. Detta är ett enormt slöseri med den nationella resurs som jordbruksnäringen och landsbygden är för Sverige.

Fru talman! Mot den här bakgrunden beklagar jag som ordförande för riksdagens miljö- och jordbruksutskott att utskottets majoritet inte är beredd att fatta beslut som innebär att utflaggningen av svensk jordbruksnäring hejdas. Trots det unikt utsatta läge som Sveriges bönder nu befinner sig i har förslag om att lyfta av den diskriminerande skatteryggsäcken avvisats.

Men det är klart, fortfarande finns chansen att här och i dag rösta för att svensk jordbruksnäring och svensk livsmedelsindustri skall kunna fortleva. Regeringen och dess stödpartier har fortfarande möjligheten att tänka om. Inge Carlsson, Socialdemokraterna, Jonas Ringqvist, Vänsterpartiet, Gudrun Lindvall, Miljöpartiet, min första fråga till er är: Varför vägrar ni att hejda den utflaggning som nu är på gång?

Det gick ju faktiskt att stoppa utflaggningen vad gäller sjöfarten. Till slut genomförde regeringen en förändring som har hejdat den. Varför kan ni inte i dag göra motsvarande insats för lantbruksnäringen? Då skulle ni göra en historisk insats.

Vårt utskott borde i betänkandet ha påtalat det nödvändiga i att svensk lantbruksnäring får rättvisa konkurrensvillkor gentemot omvärlden. Basen för sysselsättning och boende på landsbygden är konkurrenskraftiga jordbruks- och livsmedelsföretag. Den extra ryggsäck som Sveriges bönder bär på i form av skatter och avgifter som konkurrentländerna inte har måste lyftas av. Om detta är nu de gamla fyrklöverpartierna

överens. Det är därför med minsta möjliga marginal som utskottsmajoriteten avvisar detta. Men, som sagt, ni kan tänka om. Och gör det då genom att rösta på reservation 2, som jag nu yrkar bifall till.

Det är nu hög tid för svenska bönder att tillsammans med de partier som tror på fortsatt svensk livsmedelsproduktion höja rösten. Det handlar om att ta politisk strid för jordbruksnäringen i Sverige, att ta strid för landsbygden och de öppna landskapen och att ta strid för jobben i vårt lands livsmedelsindustri. Men, fru talman, det handlar också om en ideologisk strid, om hur vi ser på förvaltandet av det arv vi har och möjligheten för framtida generationer att bo och arbeta på landsbygden och bedriva livsmedelsproduktion.

Jag var härommånaden på klimatkonferensen i Buenos Aires. Där diskuterades klimatfrågorna och växthuseffekten. En slutsats är mycket tydlig, nämligen osäkerheten om vilka marker som finns tillgängliga för livsmedelsproduktion, och det inom mycket kort tid. Den osäkerheten är mycket stor. Klimatförändringarna kan leda till att nu bördiga marker blir torrområden och t.o.m. öken – detta samtidigt som vi har en växande världsbefolkning att försörja. Att då avhända oss fullgoda marker och produktionsresurser är varken ansvarigt eller förvaltande. Det är destruktivt och kortsynt.

I denna del skulle jag också vilja ställa en fråga till majoritetspartierna: Varför skall svensk åkermark, svenska produktionsresurser inom jordbruksnäringen, avvecklas? Är det att ta ansvar för kommande generationer?

Sammanfattningsvis vill jag säga följande. Diskriminerande skatter gör att svensk jordbruksnäring inte får konkurrera på lika villkor som andra EU-länder. Statens oförmåga att stötta export av svenska kvalitetslivsmedel gör att vi står oss slätt i förhållande till andra länders exportsatsningar. Byråkrati och avgifter tynger ned lantbruksföretagaren. Årets dåliga väderlek och svårigheter med avsättning för griskött har satt många bönder i en akut ekonomisk situation. Och detta är ju verkligheten. Vi som sitter i miljö- och jordbruksutskottet har väl alla mött den verkligheten när vi har diskuterat med enskilda lantbrukare runtom i hela Sverige. Detta går inte att tänka bort. Detta är verkligheten. Det vet också de partier som utgör majoriteten i utskottet. Ni har därför att förklara varför ni inte är beredda att ta konsekvenserna av denna verklighet och skapa rättvisa konkurrensvillkor för Sveriges bönder. Förklara det för oss i kammaren, förklara det för Sveriges bönder, och förklara det också för Sveriges konsumenter.

Vad skall man då göra? Först och främst handlar det om att lyfta av skatteryggsäcken. Vidare handlar det om statligt stöd till dem som drabbats hårt på grund av väderläget. Här kanske det händer något. En arbetsgrupp är ju tillsatt i Regeringskansliet för att arbeta med detta. Det handlar också om en rejäl exportsatsning på svenskt griskött.

Förutom dessa akuta åtgärder borde riksdagen också ta initiativ till att lyfta bort många av de pålagor och avgifter som drabbat lantbruksnäringen på senare tid. Exempel på detta är ju kartavgiften och de nya bås-pallsmåtten. Många bönders känsla av att leva under ett nytt fogdevälde måste tas på allvar, och den här känslan måste brytas just för att framtids-tron skall komma tillbaka. Det är faktiskt den enskilde bonden som bäst känner hur han eller hon skall sköta sin växtodling och som bäst känner

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

hur han eller hon skall klara djuromsorgen på ett bra sätt. Bönderna gillar inte detta uppifrånperspektiv. Det kommer inspektörer för både det ena och det andra och kanske dömer ut en verksamhet som bonden i fråga har sysslat med under 5, 10, 20 eller 30 år och faktiskt kan. Så kan vi inte ha det, utan vi måste ha ett samarbete mellan myndigheter, politiken och näringen.

Också mer långsiktigt måste Sverige ändra kurs för att kunna behålla livsmedelsproduktionen i hela landet. Det handlar bl.a. om att förbättra villkoren för mjölkproduktion i skogs- och mellanbygd och att stötta avbytarverksamheten. Här ser vi nu effekterna av att staten tog bort sitt stöd. Det innebär att bönderna inte har råd med avbytare längre, vilket slår hårt på näringen.

Vi menar också att man inom EU skall sluta plädера för en snabb avreglering. Den svenska linjen är ju extrem när man säger att subventionerna inom ramen för marknadsordningarna skall avvecklas. Vidare säger man att mjölkkvoterna skall avvecklas, att interventionspriserna skall sänkas med 30 % och att de kompenserande direktbidragen som man skall ha i ett första skede sedan också skall avvecklas. Det är den svenska regeringens linje. Det innebär inte bara att man flaggar ut svensk jordbruksnäring utan att man sänker näringen. En sådan politik kommer aldrig att få Kristdemokraternas stöd. Tvärtom kommer vi med all den kraft vi förmår att bekämpa den.

Nu handlar det i stället om att föra en politik som gagnar svenska livsmedelsprodukter, som i förhållande till många andra länders produkter produceras miljövänligt och med god djuromsorg. Varför skall svensk jordbruksnäring flaggas ut mot att vi får importlivsmedel som är producerade utan samma miljö- och djurhållningskrav som Sverige har och med ökande arbetslöshet som följd? Så blir fallet om inte riksdag och regering nu samlar sig till en kraftfull insats för svenskt jordbruk.

I Kristdemokraternas särskilda yttrande beskrivs också omfattningen av vårt budgetförslag som om det skulle genomföras vore just den injektion som svenskt jordbruk nu är i så stort behov av.

Jag hinner inte redovisa alla delar, men en sak är klar: Kristdemokraterna prioriterar i sitt budgetarbete jordbruksnäringen och livsmedelssektorn. Vi gör det för att vi tror på lantbruket som basen för vårt lands livsmedelsförsörjning och sysselsättning inom livsmedelsindustrin. Vi tror på lantbruket som basen för boende och arbete på landsbygden, och vi tror på lantbruket som basen för öppna landskap och en god miljö i hela vårt land.

I detta anförande instämde Alf Svensson, Inger Strömbom, Harald Bergström, Johnny Gylling, Caroline Hagström, Ester Lindstedt-Staaf, Åke Carnerö, Kjell Eldensjö, Ingemar Vänerlöv, Fanny Rizell, Rosita Runegrund och Ulla-Britt Hagström (alla kd).

Anf. 2 INGVAR ERIKSSON (m):

Fru talman! När vi i dag skall behandla miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99: MJU1 gällande förslagen i budgetpropositionen för 1999 kan vi konstatera att svenskt jordbruk har gått in i en av de värsta kriserna i historien. Jag kan gå tillbaka minst 30 år i tiden då jag själv var mycket aktiv i LRF och själv kunde konstatera att svenskt jordbruk då

var i farozonen. Nu är vi i samma situation. Och frågan är om det inte är värre.

Vi skall alltså behandla ärenden i budgetpropositionen som rör svenskt jordbruk och skogsbruk m.m. Riksdagens majoritet bestående av socialdemokraterna, vänsterpartisterna och miljöpartisterna har i beslut i riksdagen den 2 december antagit ramarna för dessa utgiftsområden. Vi konstaterar att de har antagit ramar som vi inte kan ställa oss bakom.

Inom livsmedelssektorn förordar vi i motioner bättre villkor för att denna näring skall kunna bli en framtidsnäring. Regeringen talar om det, men den gör ingenting för att åstadkomma detta. Vi har närmare 275 000 sysselsatta i livsmedelsbranschen. Det rör sig om över 112 000 i jordbruket och ca 70 000 i livsmedelsindustrin. Vi har också förnödenhetsindustrin där det rör sig om närmare 90 000 sysselsatta.

En bibehållen primärproduktion av jordbruksvaror anser vi moderater är en förutsättning för att vi skall kunna bibehålla jobben inom livsmedelsindustrin.

Det är, som ordföranden i utskottet tidigare har sagt, väldigt alarmrande att regeringen, som i alla andra sammanhang talar om sysselsättningen och vikten därav, inte gör någonting för att bibehålla det som man själv kallar för en framtidsnäring. Här krävs det en förändring, och det snabbt.

Vi menar att ett konventionellt, miljömässigt hållbart och ekonomiskt bärkraftigt jordbruk behövs i framtiden som en bas för svensk livsmedelsproduktion och som en garant för landsbygdens överlevnad. Tyvärr saknas, menar vi, helt och hållet en långsiktig strategi inom regeringspartiet. Vi upplever nu att också Miljöpartiet och Vänstern hakar på och inte vågar stå fast vid vad de tidigare har sagt i de här sammanhangen.

I en rad motioner föreslår Moderata samlingspartiet dessutom skattesänkningar som leder till bättre konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter inom svensk livsmedelsproduktion samt förbättrade livsbetingelser på landsbygden. Vi redovisar detta i ett särskilt yttrande.

Lönsamheten är, som sagt, nära nog obefintlig inom fläsk- och köttproduktionen och har blivit sämre inom mjölk- och äggproduktionen. Årets skördeutfall blev på många håll mycket dåligt på grund av sommarens och höstens rekordstora regnmängder. Enskilda lantbrukare i olika delar av landet, från norr till söder, har gjort stora förluster. Arbetsinkomsten har i väldigt många fall helt spolierats för det här året. Sviterna kommer att kännas i många år framöver.

Särskilt svårt är läget för de unga nystartade lantbrukare som har trott på framtiden, men också för många andra som har investerat och satsat inför framtiden. Man har trott på regeringens årliga tal om livsmedelsbranschen – ”jordbruket och livsmedelsindustrin som en framtidsnäring” – men man har blivit lurad.

För närvarande slaktas många sugor i landet ut, vilket leder till att smågris- och fläskproduktionen framöver kommer att minska kraftigt. Mjölkkobesättningar avvecklas, inte minst beroende på att många producenter inte sett det som ekonomiskt försvarbart att göra de investeringar som krävs för att få djurstallarna godkända. Fabrikspotatisproduktionen och oljeväxtproduktionen viker. Problemen ökar också inom övrig vegetabilieproduktion.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Detta i sin tur leder till att den svenska livsmedelsindustrin, trots kraftiga rationaliseringsåtgärder, nu tappat produktion och lönsamhet. De flesta kostnaderna blir alldeles för höga då de slås ut på en minskad produktion. Orsaken till dagens allvarliga situation inom branschen ligger främst i den kraftiga konkurrenssnedvridning till svenska producenters nackdel som ligger i vad jag brukar kalla för politiska kostnader – skatter och avgifter som drabbar svenska producenter men som inte har sin motsvarighet i andra konkurrerande länder. Självklart är det omöjligt att konkurrera med denna tunga ryggsäck i en marknadssituation som under en ganska lång tid har präglats av överskott, och därför låga priser.

Var och en måste inse det orimliga i att den svenske bonden exempelvis tvingas betala 2 670 kr per kubikmeter dieselolja i skatt när den danske bonden kommer undan med 190 kr för samma kubikmeter olja.

Vi tycker att det är självklart att det leder till olönsamhet och konkurrenssnedvridning när den svenske bonden tvingas betala mineralgödsel-skatter, energiskatter och kartavgifter och för djurdataregister som inte har sin motsvarighet på andra håll.

Vi moderater har länge hävdat och påtalat det orimliga i den svenska särbeskattningen och har också tidigare föreslagit sänkta dieselskatter med 1 700 kr per kubikmeter samt samma energiskatter på lantbruksföretagen som inom industrin och sänkta skatter på bensin och eldningsolja. Vi har gått emot kartavgifter och vi har också velat få ned kostnaderna vad gäller djurdataregistret.

Vi ser det som helt nödvändigt att företagen inom den svenska livsmedelsbranschen, jordbruket och livsmedelsindustrin, skall få konkurrera på samma villkor som andra bönder och industrier på motsvarande områden i övriga EU.

Mot bakgrund av branschens betydelse och omfattning är det obegripligt att regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte tycks vara beredda att ta sitt ansvar för branschens möjligheter till utveckling och expansion. Man nonchalerar än så länge den statliga utredningen *En livsmedelsstrategi för Sverige*, den s.k. Björkska utredningen. Utredaren visar utifrån gjorda jämförelser på en lång rad orimligheter. Det finns ingen kvävegödselskatt i Danmark och Finland. Samma sak gäller för fosforgödsel. För eldningsolja är skatten i Sverige 1 800 kr. Motsvarande siffra i Danmark är 190 kr och i Finland 460 kr. Elen är också dyrare i Sverige, t.o.m. mycket dyrare. Detta visar på hur orimligt det hela är. Utslaget på enskilda gårdar ligger beloppen för skattebelastning mellan 30 000 kr och 100 000 kr, och det gäller då vanliga svenska gårdar. Detta håller inte för framtiden!

Det är alltså nu hög tid att förslagen i utredningen om jordbrukets skatter genomförs. I budgetpropositionen visas dock ingenting av detta. I regeringsförklaringen i höstas sade statsministern att man skulle skapa samma förutsättningar för det svenska jordbruket som för annat näringsliv i Sverige. Men man glömmer helt och hållet att den svenska livsmedelsbranschen konkurrerar med omvärlden. Det är detta som vi tycker är så orimligt.

Då kan man fråga: När kommer de här förslagen? Hur länge skall det alltså dröja, Inge Carlsson, innan regeringen kommer med förslagen? Vi hade hoppats att statsrådet Margareta Winberg skulle vara här i dag.

Tyvärr har hon uppenbarligen inte möjlighet till det. Vi beklagar det. Men vi kommer att ta upp de olika frågorna med henne även framöver.

Vi anser att regeringen missköter sitt ansvar. Man tar inte sitt ansvar i de här frågorna som man borde göra. Detta är förvånansvärt med hänsyn till vad man under flera år har sagt.

Jag går så över till de reservationer där vi finns med och som är fögaade till betänkandet.

I reservation nr 2 tar vi upp de frågor som jag här har berört. Det gäller det svenska jordbrukets konkurrenskraft, livsmedelsindustrins konkurrenskraft och, helt och hållet, de konkurrenssnedvridande kostnaderna. Det gäller också den Björkska utredningen. Jag yrkar bifall till denna reservation.

Vi har också medverkat till en reservation som berör miljöersättningsprogrammet. Vi anser att kostnadsramarna för EU-medfinansierade anslag långsiktigt skall ligga på en sådan nivå att Sverige fullt ut utnyttjar de anslag som det är möjligt att få från EU. Det är en självklar rätt. Vi menar att detta skall utnyttjas. Först under innevarande budgetår har man tänkt utnyttja det. Genom att man gjort så komplicerade regler kring utnyttjandet har beloppen inte utnyttjats. Det tycker vi är skrämmande. Vi har länge krävt en genomlysning av det här och en förändring av villkoren som gör att man kan utnyttja detta, för det är till gagn för landsbygden.

Vidare har vi medverkat till en reservation som gäller distriktsveterinärorganisationen. I förra årets budgetproposition angavs att distriktsveterinärernas roll är att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård när det gäller djur inom animalieproduktionen och när det gäller hästar som används inom jord- och skogsbruket.

Det faktum att denna skrivning slopats i årets budgetproposition ökar osäkerheten kring distriktsveterinärernas ansvarsområde. Vi menar att riksdagen med anledning av detta bör ge regeringen till känna att ansvarsområdet för distriktsveterinärorganisationen skall gälla som tidigare.

Ute i verkligheten upplever vi också en konflikt mellan distriktsveterinärer och privata veterinärer. Vi anser att det beror på den här nya inriktningen och kräver därför en genomlysning av problemet och en förändring så att man kan upprätthålla samma service som tidigare, utan att inskränka på enskilda veterinärers möjligheter att få sin försörjning tryggad.

Vi upplever som sagt dagens situation som mycket allvarlig för det svenska jordbruket. Vi upplever att vi har en regering som stöds av två partier som inte heller är beredda att ta ansvar för landsbygdens framtida utveckling. Vi beklagar detta. Jag förutsätter att vi skall kunna få en del besked under dagens debatt om hur man tänker sig svensk landsbygds framtida utveckling. Svensk landsbygd står och faller med de förhållanden som jordbruksnäringen och livsmedelsbranschen har och måste ha i framtiden. Allt tal om en levande landsbygd och om biologisk mångfald faller samman som ett korthus om man inte tar ansvar.

Nu är sakläget mycket allvarligt, och det är bråttom. Vi hemställer och hoppas att vi skall få ett besked och en ny inriktning på politiken som garanterar de många arbetstillfällen som nu är i fara. Det är också att konsumenternas möjligheter att få tillgång till svenska livsmedel inskränks om man inte nu ger näringen utvecklingsmöjligheter. Jag tycker

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

att detta är en viktig punkt i sammanhanget. Det är fråga om livsmedelsbranschens överlevnad och utveckling, om att vi skall få svenskproducerade livsmedel i framtiden.

Jag hoppas därför att man i denna debatt skall kunna få klargörande besked om var de tre partier som i dag har tagit ansvaret men som inte levt upp till det ansvaret hamnar.

Jag yrkar bifall till reservation 2. Jag står givetvis bakom övriga reservationer där vi moderater finns med.

I detta anförande instämde Carl Erik Hedlund, Carl G Nilsson, Lars Lindblad, Carl Fredrik Graf, Roy Hansson, Göte Jonsson, Catharina Elmsäter-Svärd, Jan-Evert Rådström, Per-Samuel Nisser och Lars Björkman (alla m).

Anf. 3 JONAS RINGQVIST (v):

Fru talman! Vi skall i dag fatta beslut om 9 ½ miljarder till jordbrukssektorn, det mesta jordbruksbidrag. Dessa miljarder styrs till största delen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Trots dessa pengar, eller skall man kanske säga på grund av detta bidragssystem, råder det kris i det svenska jordbruket.

Det svenska jordbruket arbetar i dag på en europeisk marknad som styrs av en kolossal byråkrati och ett sammelsurium av europeiska och svenska regelverk och inte minst av bidrag. Det är detta som är det nya fogdevälde som Dan Ericsson tog upp.

Många jordbrukare överväger i dag att sluta, sälja av djuren och arrendera ut marken. Det är naturligtvis en personlig tragedi för många men samtidigt ett samhälleligt problem, eftersom landsbygden långsamt utarmas på livskraftiga jordbruksföretag och arbetstillfällen. Flyttlassen går återigen till städerna.

Trots denna svarta bild är driftsöverskotten inom det svenska jordbruket större än någonsin. För 1997 beräknas överskottet till ungefär 3 miljarder kronor, vilket är 800 miljoner kronor mer än 1994, året före EU-inträdet. För 1998 beräknas överskottet bli ännu större. Detta kan tyckas vara en paradox, men det beror på att det inte går att tala om jordbrukets lönsamhetsproblem som ett enhetligt problem för hela näringen. Det är i dag främst de små och medelstora kött- och mjölkföretagen och svinproduktionen som har dålig lönsamhet, medan spannmålsproduktionen inte har det i samma utsträckning. Det är i dag betydligt lönsammare att lägga av med djuren, gå över till enbart spannmålsproduktion, lägga mark i träda och kvittera ut sina EU-bidrag än att bedriva ett jordbruk med både djurhållning och växtodling, vilket naturligtvis vore att föredra ur miljösynpunkt och för ett livskraftigt jordbruk och en livaktig landsbygd.

Att i detta läge, som LRF och de fyra borgerliga partierna gör, tala om generella skattesänkningar av bl.a. dieselskatt och konstgödsel är inte en hållbar lösning. De åtgärder som behöver vidtas måste vara riktade eller differentierade på något sätt, eftersom de växande överskotten och växande underskotten i jordbruket genom EU-bidragen är orättvist fördelade.

Vi har en budgetprocess bakom oss som har varit väldigt låst. Direkt efter ett val, med tidspress, ett ekonomiskt läge som inte tillåter några

större utsvävningar, en ny majoritetskonstellation och med många områden som behöver prioriteras efter ett antal år av tuffa besparingar, under både borgerliga och socialdemokratiska regeringar, har gjort det svårt att hitta bra lösningar för jordbruket. Nu däremot tror vi det är läge att försöka finna en konstruktiv lösning på jordbrukets problem. Det finns självklart olika sätt att lösa problemen på. Vi anser inte att ökade bidrag är rätt väg. Det tror jag vi är ganska överens om, bortsett möjligen från Kristdemokraterna. Det är snarare jordbrukets kostnadsläge som vi måste göra något åt. I de skattesamtal mellan partierna som inletts kommer frågan om jordbrukets skatter att komma upp. Där måste det till en konstruktiv dialog för att hitta en lösning som gynnar de jordbrukare som har problem, utan att ytterligare öka klyftorna mellan de jordbruk som är lönsamma och de som inte är det.

De bidrag vi har i dag och som vi kan styra bör vi styra så att de jämnar ut den skeva fördelning som de andra EU-stöden innebär.

Det nya miljöstödsprogrammet behöver få en tydligt styrning till de jordbruk som har både växtodling och djurhållning. Det är där lönsamhetsproblemen finns, och miljönyttan med ett jordbruk med både djur och växtodling är uppenbar. Jag tror att de flesta anser att ett sådant jordbruk är önskvärt.

Vänsterpartiet tycker att situationen i jordbruket är alldeles för allvarlig för att det politiska spelet skall få ta överhanden. Vi vill ha konstruktiva samtal om hur vi skall lösa problemen. Lösningarna är många, och vi vill inte låsa oss kring LRF:s krav på generella skattesänkningar.

Vi är övertygade om att det svenska jordbruket behöver en tydlig signal om framtiden för att man skall orka fortsätta. Vänsterpartiet vill bidra till ett positivt beslut, och vi kommer att ta vårt ansvar i en konstruktiv diskussion om en lösning. Vi hoppas att fler vill delta i den dialog och den pragmatism som vi anser behövs.

Jag har en direkt fråga till socialdemokraternas företrädare i debatten Inge Carlsson: Är ni intresserade av att ha en sådan öppen diskussion om jordbrukets situation för att hitta konstruktiva lösningar eller är även ni låsta vid Björks utredning?

Jordbrukets lönsamhet är den stora frågan inom vårt budgetområde just nu, även om det inte står till avgörande i dag. Det finns mycket annat i budgeten att ta upp. Jag skall kort nämna två andra viktiga frågor.

Jag vill ta upp djurskyddsfrågan. Den satsning som görs i och med budgeten på en professur i djurskydd är positiv. Vårt svenska djurskydd är hotat, till stor del av regler inom EU som inte är lika bra som våra. För att hävda och stärka den svenska traditionen av ett gott djurskydd behövs bättre kunskap på området. Därför är det mycket positivt att riksdagen fattar detta beslut. Jag förutsätter att arbetet för att stärka djurskyddet kommer att fortsätta på olika sätt. Ett viktigt bidrag till ett bättre skydd för djur är arbetet för att stärka de svenska böndernas konkurrenskraft gentemot andra länder, där djur behandlas på ett betydligt sämre sätt.

En annan fråga som jag vill ta upp är fiskevården. Den är eftersatt, och det behövs ytterligare medel för den. Det anslag som regeringen har föreslagit räcker inte, delvis på grund av förslaget om att finansiera fettfeneklippning genom anslaget för fiskevård. Denna användning av medlen är en direkt subvention till fiskodling och inte en fråga om en god fiskevård. Ansvar för fettfeneklippningen borde ligga på näringen och

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

inte knyts till fiskevårdsanslaget, som behövs till andra viktiga områden. Vi har därför reserverat oss i denna fråga och begärt att regeringen skall återkomma med ett förslag till en långsiktig finansiering av fiskevården.

Jag yrkar bifall till vår reservation 4.

I övriga moment yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Maggi Mikaelsson, Camilla Sköld, Kjell-Erik Karlsson, Sven-Erik Sjöstrand, Karin Svensson Smith och Gunilla Wahlén (alla v).

Anf. 4 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Jonas Ringqvist talade om problemen med bidrag och liknande, och han nämnde EU i sammanhanget. Men nu handlar det inte om bidrag, utan det är faktiskt ersättningar för utfört arbete inom jordbruket som EU:s jordbrukspolitik syftar till.

Det är inte EU som är huvudproblemet. På kontinenten förstår man värdet av en säker livsmedelsförsörjning, inte bara för dagen utan också för framtiden. Där har man en helt annan rotad tradition och ser värdet av jordbruksproduktionen. Dessvärre har vi inte det synsättet hos regeringen och numera inte heller hos Vänsterpartiet. Man är beredd att föra en politik som leder till att stora delar av svensk jordbruksnäring kommer att avvecklas.

Det är inte EU:s regler som är problemet, utan det är det svenska krångelsystemet som är det. Man gör egna miljöprogram, man inför egna båsfallsmåttregler som slår ut småbrukarna, som Jonas Ringqvist talar sig varm för, i skogs- och mellanbygderna. Det är ju dessa mjölkbönder som försvinner. Det handlar om inhemska, svenska regler om kartavgifter och annat.

Sedan säger Jonas Ringqvist att det inte är någon lösning att lyfta av skatteryggsäcken. Jonas Ringqvist får tycka så, men här står landets jordbruksorganisationer eniga. LRF och småbrukarna, som jag vet att Jonas Ringqvist har god kontakt med, säger att det är nödvändigt med lika konkurrensvillkor. Men Vänsterpartiet vet bättre än de som dagligen arbetar i näringen, än de som företräder näringen. Det är i och för sig intressant, men verkligheten är ju den att jordbruket håller på att slås ut. Det avgörande nu är att få lika konkurrensvillkor. Jag förstår inte varför Vänsterpartiet inte kan se denna verklighet.

Man talar om miljö och god djuromsorg, men det försvinner ju nu. Vi kommer att få importera livsmedel utifrån där miljön och djuromsorgen är sämre. Det kan inte vara en riktig politik, Jonas Ringqvist.

Anf. 5 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Dan Ericsson talar om vad som är bidrag och vad som är ersättning. Det är i första hand en semantisk fråga, så den vill jag inte kommentera vidare.

Björk tar upp frågan om dieselskatt, konstgödselskatt osv. Det är angeläget att göra någonting åt dessa problem, att vi har skatter som snedvrider konkurrensen. Visst, men vi vill ha en konstruktiv dialog och en lösning på problemet, precis som jag försökte klargöra i mitt anförande.

Jag är inte säker på att det är en lösning att ta bort dieselskatten. Jag har två tydliga exempel från verkligheten som visar att det kanske inte är

så. Jag har haft kontakt med lantbrukare som inte sitter i LRF:s ledning och i sådana funktioner. De har inte heller varit lika entydiga i sina åsikter om vad som är lösningen.

Det ena exemplet gäller en ekologisk mjölkbonde med 35 kor och 50 hektar mark. Han odlar lite spannmål, men mest vall. Han får ett EU-bidrag på ca 100 000 kr om året. Om man tog bort dieselskatten skulle hans skatt minska med 8 000 kr per år.

Det andra exemplet handlar om en bonde i Halland som odlar 200 hektar spannmål. Han får ett EU-bidrag som är ungefär fyra gånger så stort. Om man tog bort dieselskatten skulle detta ge en skattesänkning för honom på 75 000 kr per år.

8 000 kr i skattesänkning till den ekologiska mjölkbonden, 75 000 kr i skattesänkning till den konventionella spannmålsbonden. Är det den sortens skattesänkning som Dan Ericsson vill se?

Anf. 6 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Jonas Ringqvist säger nu i sin replik att det är angeläget att göra någonting åt skatteryggsäcken. Det låter lite bättre än vad som framgick av det tidigare anförandet.

Sedan sade Jonas Ringqvist att han vill diskutera andra konstruktiva lösningar. Det är okej med en konstruktiv diskussion. Men situationen är akut. Signalerna måste ges nu. De skatter som snedvrider konkurrensen för svenskt jordbruk måste sänkas. Det är den signalen som jordbruksnäringen behöver för att våga investera för framtiden.

Jonas Ringqvist fick här på morgonen – kanske både utanför huset och i utskottet – lyssna på lantbrukarungdomar och lantbrukarkvinnor som redogjorde för sin situation. De tyckte att detta är det viktigaste just nu. Jag är beredd att diskutera över hela fältet. Vi har lagt fram en rad andra förslag i vår budget om hur jordbruket skall stärkas. Men just nu är det skatterna som är långsiktigt avgörande för att konkurrenskraften skall kunna stärkas.

Givetvis är det bra – och helt riktigt – att vi satsar på den ekologiska produktionen. Själv har jag varit om att driva fram de mål som har satts upp om att 10 % skall vara ekologiskt odlat till sekelskiftet, och det finns möjligheter att nå detta mål.

Men glöm inte bort: Vi kommer aldrig att få den utvecklingen om vi inte i grunden har det konventionella jordbruket, som skall göras så miljömässigt bra som möjligt. Vi måste ha det konventionella jordbruket kvar. Det är därför som det måste bli rättvisa. Jag beklagar att Jonas Ringqvist inte gick vägen riktigt ända fram. Men vi får kanske höra mera i hans nästa replik.

Anf. 7 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt anförande och i min förra replik att jag tycker att man behöver göra någonting åt kostnadssituationen för lantbrukare. Jag kan säga det en tredje gång: Vi behöver göra någonting åt kostnadssituationen för lantbrukare. Var det tydligt nog?

Jag vill ge en tydlig signal här i dag. Jag hoppas att också Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommer att göra det. Men jag vill inte låsa mig vid de förslag som ligger på bordet. Det finns andra lösningar som kan vara bättre. Det behövs en konstruktiv diskussion.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Jag fick inget tydligt svar av Dan Ericsson på min fråga om han tyckte att en sänkning av dieselskatten var rimlig, vilket skulle betyda 8 000 kr i skattesänkning för en ekologisk mjölkboende. Dieselanvändningen hos en konventionell mjölkbonde är densamma, så därför borde han få samma skattesänkning. Men en konventionell spannmålsodlare skulle få 75 000 kr i skattesänkning.

Är det sådana skattesänkningar som kristdemokraterna vill ha? Eller är ni beredda att delta i en konstruktiv diskussion om andra lösningar som kan göra någonting åt kostnadsläget inom jordbruket?

Anf. 8 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Det är bra att Jonas Ringqvist nu säger att han är medveten om att det är kostnaderna som är den stora boven i sammanhanget och att han och Vänstern är beredda att göra något åt dem. Men varför tar ni då inte chansen när läget är så akut? Det finns ju förslag, men jag har hört här att Jonas Ringqvist inte vill ställa upp på de liggande förslagen. De är ändå verklighetsförankrade.

Vi som politiker kan i dag inte påverka produktpriserna, men vi kan och har skyldighet att påverka kostnadssidan så att svenska bönder och svensk livsmedelsindustri kan verka på i varje fall rimligt lika villkor. Men det görs ju ingen som helst ansträngning att åstadkomma detta i dag.

När det gäller jämförelsen mellan den ekologiska mjölkbonden och den konventionella spannmålsodlaren går det inte att göra en sådan jämförelse. Precis som ordföranden nyss sade är det inte fråga om bidrag. EU-politiken har haft och har fortfarande den inriktningen – och det får vi finna oss i – att man medvetet har sänkt priserna, och sedan har denna sänkning ersatts med direkta pengar. Det är därför som man har sänkt spannmålspriserna, och det är därför som det blir mer pengar i kronor räknat till den konventionella bonden.

Jag är lite förvånad över att man på det sättet vill försöka att springa ifrån verkligheten. Men varför vill ni inte sänka dieselskatten? Det är den tyngsta kostnaden. Och varför har ni hela tiden sagt nej till en utvärdering av miljömotivet för mineralgödselskatterna? Det är också en mycket tung skatt som inte har sin motsvarighet i andra EU-länder.

Jag tycker att det är illavarslande att man dömer ut de förslag som näringen själv har kommit med. Det är det verkliga läget som här har framvisats. Därför måste vi få ett besked.

Anf. 9 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Skatterna och Björks utredning kommer att tas upp vid skattesamtalen mellan partierna. Vi kommer att ta upp frågan, och jag antar att andra kommer att göra det. Där behövs en konstruktiv diskussion, och det är där som frågan skall hanteras.

På Finansdepartementet arbetar man med de delar av Björks utredning som handlar om energiskatterna. Det pågår ett sådant arbete, och jag räknar med att det kommer något slags förslag.

Sedan till frågan om den ekologiske mjölkbonden och den konventionella spannmålsodlaren. Det jag visade på var i första hand inte hur bidragen är utan vad en sänkning av dieselskatten skulle innebära – 8 000 kr mer till mjölkbonden och 75 000 kr mer till spannmålsodlaren.

Grunden är att ett jordbruk skall ha en balans mellan växtodling och djurhållning av både ekologiska skäl och sociala skäl. Genom att styra med skattesänkningar och med bidrag kan vi bidra till en sådan utveckling och samtidigt se till att lönsamheten återkommer till den del av näringen som har problem, nämligen djurhållningen.

Vi skall inte sänka skatten i första hand för dem som sysslar med enbart växtodling. Där finns i dag lönsamhet. Vi skall sänka skatten för dem som sysslar med djurhållning. Mitt exempel på mjölkbonden och spannmålsodlaren visar att sänkning av dieselskatten inte ger den effekten.

Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Man kan utan vidare konstatera att om kostnaderna i vegetabilieproduktionen sjunker, i det här fallet genom att dieselskatten och mineralgödselskatten sänks, kommer det också att påverka foderpriserna. Det gör att de som sysslar med animalieproduktion kan få tillgång till något lägre foderpriser än om man fortsätter att höja kostnader. Det är sådana saker man får ta in i bilden.

Den bild som Jonas Ringqvist här visar blir fel. Man kan inte göra på det sättet eftersom man då inte kan lösa problemen. Totalt sett är det här som de stora kostnaderna ligger.

Vi har när det gäller miljöersättningsprogrammet varit förespråkare för ett system där man mer direkt på ett enklare administrativt sätt skall kunna fördela mer medel just till vallodling. Det skall i sig hjälpa både ekoodlarna och dem som är konventionella producenter.

Men det är det konventionella jordbruket i Sverige som är det tunga och som främst utsätts för konkurrensen utifrån. Det är där vi som politiker måste se till att skapa förutsättningar för rimligt lika villkor. Då kan vi se fram mot ett fortsatt livskraftigt jordbruk i Sverige.

Anf. 11 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Fru talman! Om sänkning av kostnader för växtodlingen skall ge effekter för djurhållningen lönsamhetsmässigt kräver det att vi har en fungerande marknadsmekanism på det här området. Tyvärr har vi inte det fullt ut i dag delvis på grund av den reglering som vi har genom EU:s bidragssystem som snedvrider sådana funktioner.

Anf. 12 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Svenskt jordbruk behöver nu en vitamininjektion. Modernäringen, det svenska jordbruket, måste inges hopp och framtidstro. Detta bl.a. för att investeringsviljan skall återkomma. Vi behöver en generation nya unga företagare i svenskt jordbruk.

Om vi får detta kommer det att leda till att Sveriges totala ekonomiska tillväxt kommer att öka. Sysselsättningen kommer att bibehållas i produktionsledet inom jordbruket men också i livsmedelsindustrin och bland underleverantörer. Totalt handlar det om 250 000 à 300 000 människor. Det är alltså en mycket stor verksamhet i Sverige.

En nyrekrytering av nya förhoppningsvis unga företagare leder också till att förutsättningarna ökar för att vi skall bibehålla en levande landsbygd i hela landet. Det leder i sin tur till att förutsättningarna ökar för att vi skall få behålla en bra allmän service i hela landet.

Då tänker jag både på den offentliga servicen i form av t.ex. dagis och skolor men också på den kommersiella servicen i form av affärer och reparationsverkstäder, för att ta några exempel. Det är nyttigheter som människor som inte är jordbruksföretagare också har nytta av om de bor på landsbygden.

Vad är det då för vitamininjektion som kan ges? Den som omedelbart kan ges är att förslagen i den s.k. Björkska utredningen nu förverkligas. Vi i Centerpartiet har i vårt budgetalternativ redovisat våra förslag som i det här sammanhanget innebär att jordbruket tillförs ca 1,4 miljarder kronor främst i form av minskade kostnader.

Vi i Centerpartiet har alltså i konkreta och finansierade förslag redovisat att vi vill avskaffa elskatten. Vi vill minska skatten på eldningsolja ned till vad som gäller för industrin i övrigt.

Det kan inte vara så att en jordbruksföretagare som har kor i sin ladugård skall ha en högre skatt än den företagare som tillverkar träskor i samma byggnad. Men så är det i dag.

Det kan inte vara så att den jordbruksföretagare som torkar sin spannmål själv skall ha en högre skattebelastning än om samma jordbrukare levererar sin spannmål till ett annat företag för torkning.

Men också andra förslag i den Björkska utredningen måste genomföras. Jag tänker då på forskning och utveckling och de exportbefrämjande åtgärderna.

Vi i Centerpartiet har också anslagit medel för att kompensera jordbruksföretagarna för den i jämförelse med konkurrentländerna högre skatten på diesel.

Sammantaget innebär vårt förslag att jordbruksnäringen tillförs ca 1,4 miljarder kronor per år i syfte att stärka näringens internationella konkurrenskraft.

Därtill kräver vi att hela den framförhandlade ramen för miljöersättningsprogrammet utnyttjas. Om så sker tillförs jordbruket ytterligare ett antal hundra miljoner kronor.

Jag vill i sammanhanget än en gång konstatera att vårt budgetförslag är fullt ut finansierat.

Varför är då detta viktigt? Det sker för det första i syfte att stärka vårt jordbruks internationella konkurrenskraft. Vi måste öka rekryteringen av nya företagare till näringen, vi måste öka investeringsviljan och slutligen men inte minst är jordbruksföretagen den svenska landsbygdens motor.

De är motorn inte bara på den svenska landsbygden utan även på svensk landsort. Utan bärkraftiga lönsamma lantbruksföretag kommer stora delar av svensk landsort att fortsätta att tyna bort på sätt som vi har kunnat se de senaste två å tre åren.

Jag skall göra en liten utvikning. Under föregående år minskade ungefär 210 av landets 289 kommuner sin befolkning. Vi kommer att se samma utveckling när år 1998 är till ända. Men om vi ger motorn, svensk jordbruksnäring, nytt bränsle eller lastar av lite av det särskattetryck som denna motor har, ökar förutsättningarna för att många av de kommuner som eljest kommer att ha minskad befolkning i stället vänder utvecklingen och ökar till gagn för hela vårt land.

De flesta svenskar värdesätter det öppna jordbrukslandskapet. Men det är få som kanske tänker på att det förutsätter och kräver livskraftiga jordbruksföretag. Regeringen och utskottsmajoriteten tycker jag i varje fall inte har insett det här sambandet. Jag tycker att det är hög tid att ni gör det.

Det är i dagarna ungefär ett år sedan Björk presenterade sin utredning. Läget var svårt då. Jag påstår att läget ytterligare har förvärrats sedan dess. För många lantbruksföretagare har 1998 inneburit en svår, i vissa fall katastrofal, skördesituation.

Priset på griskött har sjunkit ytterligare. Jag har några prisuppgifter som rör en svinproducent i Norrland, men jag tar dem ändå. År 1990 kunde vederbörande ta ut ett snittpris på 18 kr och 14 öre per kilo griskött. År 1998, så här långt, är priset nere på 11 kr och 13 öre. De senaste månadernas noteringar pekar ju på att snittpriset kommer att sjunka ytterligare under den del av året som vi har kvar. Dagspriset torde ligga någonstans runt 9 kr.

Det här medger ju inget utrymme vare sig för ett löneuttag eller för att täcka de nödvändiga avskrivningarna, och än mindre för att nyinvestera. Vi håller alltså på att flagga ut stora delar av svensk livsmedelsproduktion.

Det var på samma väg med svensk sjöfart. Men regeringen förmådde ju rädda ganska många jobb inom sjöfarten. Detta genom att anpassa skatteläget till vad som gäller i konkurrentländerna. Det visar att regeringen och riksdagen kan göra någonting om viljan finns. Jag hoppas och förutsätter att vi får se den viljan i dag.

Regeringen var alltså i det fallet beredd att rädda ungefär 5 000 jobb i sjöfarten, men hittills har man inte lyft ett enda finger för att rädda över 200 000 jobb i svensk lantbruksnäring och livsmedelsindustri.

Men det handlar inte bara om jobben. Jordbruksministern brukar – och det med rätta – tala om hur djur hanteras i många EU-länder. Men man kan ju fråga sig om ministern över huvud taget har funderat på vad som händer om svensk livsmedelsproduktion slås ut. Då kommer vi som konsumenter – och det är vi ju allesammans – att vara hänvisade till Belgian Blue och mat som är producerad under villkor som vi under inga omständigheter kan acceptera. Med ”vi” menar jag både vi konsumenter, Sveriges bönder och den svenska livsmedelsindustrin.

Regeringen, jordbruksministern och utskottsmajoriteten tar alltså på sig ett väldigt stort ansvar när de inte möjliggör för Sveriges bönder och för svensk livsmedelsindustri att producera högkvalitativa livsmedel. Enligt min mening finns inte förutsättningar för det i dag. I slutändan är det vi konsumenter som drabbas. Vi kan alltså bli hänvisade till att köpa mat som är producerad under villkor som vi inte kan eller vill acceptera.

Men det som gör mig mest upprörd är regeringens dubbelspel. Statsminister Göran Persson har vid åtskilliga tillfällen de senaste åren pratat om jordbrukets stora betydelse. Jordbruket är en framtidsnäring har det hetat. Senast i regeringsförklaringen sade statsministern här i kammaren att avfolkningen av svensk landsbygd skall motverkas genom god infrastruktur, ett brett och varierat näringsliv och ett konkurrenskraftigt jordbruk. Men vad gör då regeringen? Jo, intet. Tror regeringen och utskottsmajoriteten att tomt prat förbättrar det svenska jordbrukets konkurrensvillkor? Jag tror det inte.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 2 och reservation 3.

I detta anförande instämde Sven Bergström och Lennart Daléus (båda c).

Anf. 13 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jordbruket och ledamöterna i Sveriges riksdag visas just nu en enorm nonchalans. Här har vi att diskutera situationen för en krisbransch, och ansvarig minister finns inte med. Jag tycker att detta är anmärkningsvärt.

Jordbruket är vår äldsta näringsgren och kultur, speciellt om man väljer att översätta ordet kultur med just odling. Jordbruket måste också vara en bestående och kvarvarande näringsgren. Det måste, om man nu kan uttrycka sig så, också vara den sista. Livsmedelsproduktionen kan knappast avvecklas, fusioneras eller flyttas utomlands. Detta säger jag för att trotsa dem som vill svartmåla det svenska jordbrukets framtid.

EU-anslutningen, importen och konkurrensen utifrån har förändrat jordbrukets villkor, men jag tror att förändringarna kan leda till positiva effekter och vinster för näringen.

Ett steg på den vägen är att vi mer och konsekvent använder oss av utbildning och forskning. Därför är det glädjande att en utredning nu har föreslagit inrättandet av ett jordbruksekonomiskt utredningsinstitut. Det är viktigt att det institutet förläggs till en miljö som har nära och omedelbar kontakt med forskare och har tillgång till de senaste forskningsresultaten. Institutets lokalisering måste ske ur en effektivitetsaspekt mer än något annat, och då menar jag att Ultuna i Uppsala måste bli det självklara valet.

Jag menar att den internationellt erkända forskning och utbildning som bedrivs inom SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, är den svenska jordbruksnäringens spjutspets – en spjutspets som kan slipas ytterligare för att stärka konkurrenskraften.

Det finns ytterligare vinster att hämta hem genom de synergieffekter som finns mellan jord och skog och mellan veterinärmedicin och djurhållning. Den främsta synergieffekten finns nu inom miljöområdet, men jag tror att den ekonomiska effekten finns och kan utvecklas. Miljömedvetenheten tenderar att bli ekonomiskt lönsam på snart sagt alla samhällsområden. Jag vill påstå att allt som inte leder mot en ekologiskt hållbar samhällsutveckling kommer att visa sig mycket oekonomiskt och olönsamt.

Kunskap och medvetenhet om det här förhållandet måste förankras såväl i producent- som i konsumentleden och, inte minst viktigt, både här hos oss på hemmaplan och i övriga EU-länder. Här kan vi ha eller skaffa oss ett försprång.

Den ekonomiska situationen vid vår veterinärmedicinska högskola är inte bra. Vid ett av de nästan årligen återkommande s.k. öppet hus, då studenter och lärare förevisar sin utbildning och forskning för en intresserad allmänhet, ställde en gång en åhörare en fråga om vad som skiljer humanmedicin från veterinärmedicin. Efter en stund av eftertanke svarade en yngre forskare med ett enda ord: Nödslakten!

Det här svaret gäller inte längre. Ingen skulle acceptera en nästan enbart teoretiskt utbildad läkare. Studenterna måste också få en praktisk, klinisk och handfast utbildning som måste få kosta pengar. Dessa pengar måste staten skjuta till.

Att en enskild högskola, myndighet eller vad det nu kan vara tvingas att bevilja sig själv rätten till ett budgetöverskridande är djupt otillfredsställande. De medicinska fakulteterna får utöver landstingens anslag betydande statliga medel. Vi kan inte rusta ned den veterinärmedicinska utbildningen. Den har betydelse för jordbruksnäringens konkurrenskraft och den möter de ökade risker de öppnade gränserna utgör för all djurhantering.

Den är ett uttryck för vår respekt för naturen och för det liv också djuren är delaktiga i och en del av. Jag skulle vilja säga att en välfungerande veterinärmedicin är en del av djurens rättigheter.

Fru talman! En "framtidsnäring", "världsledande vad gäller kvalitet, djurskydd och miljöhänsyn" och "villkor som är likvärdiga med andra näringars" – det här är citat ur regeringsförklaringarna 1996, 1997 och 1998. Och jag tror att de flesta av oss är beredda att ställa oss bakom formuleringarna. Men vilka slutsatser drar partierna av detta?

Jordbruksutskottets majoritet drar tydligen inga slutsatser alls, för man föreslår ju ingenting. Det minsta man kunde göra vore ju annars att konstatera att näringen behöver mer pengar, t.ex. i form av skattelättnader.

Folkpartiet har i sitt budgetförslag inte mer pengar till jordbruket än majoritetspartierna. Men vår uppfattning är att vi måste reagera innan skadorna blir oreparabla. Det kan komma att handla om förändringar av skatter på t.ex. el och olja.

Det som oroar mig och Folkpartiet är att Socialdemokraterna tillsammans med v och mp inte är mer bekymrade över att svensk småföretagsamhet, inklusive jordbruket, har problem. Vid en internationell jämförelse är det lätt att konstatera att svenskt näringsliv i mycket hög grad är uppbyggt kring och av storföretag, som nu dessutom fusionerar och flyttar ut. Våra grannar danskarna har en helt annorlunda struktur med mycket småföretagande. Det här har skapat ett företagsklimat och ekonomiska förhållanden som tveklöst gynnar jordbruksnäringen. Förbättrade villkor för småföretag ger omedelbara effekter för t.ex. familjejordbruk.

Jordbrukspolitikerna måste bedrivas så att förutsättningar skapas för att jordbrukaren, som vilken annan företagare som helst, ges möjlighet och frihet att på likvärdiga villkor konkurrera med sina produkter på en konkurrensutsatt marknad. Därför måste både Sveriges och EU:s politiker samverka för att underlätta små- och nyföretagande som kan växa också på landsbygden.

Slutligen, fru talman, tror jag att man inom svenskt jordbruk också måste bli bättre på att marknadsföra sig själv och sina produkter, inte minst utomlands. För något år sedan skämtades det om att falukorv skulle börja säljas i Tyskland under benämningen "polarpaté". Den innehöll nämligen för lite kött för att få kallas korv i Tyskland. Jag vet inte om det är sant, men det intressanta är att ett sådant skämt uppstår och varför det uppstår. Har vi dåligt förtroende för våra produkter och vår förmåga? Är det bara en tillfällighet att den svenska turisten i Grekland

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

köper grekisk fetaost som är *made in Denmark*? Det kan väl inte bara bero på den i London bosatte grekiske exkungens danskfödda hustru?

Fru talman! Jag vill slutligen yrka bifall till reservation 2.

I detta anförande instämde Lennart Kollmats (fp).

Anf. 14 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation 1 i betänkandet.

Vi skall debattera utgiftsområde 23, Jord- och skogsbruk. När man hör talare här får man en känsla av att det bara handlar om jordbruk. Men det finns även annat i betänkandet. Jag skall naturligtvis också tala en del om jordbruket. Men jag tänkte börja med det andra.

Inom utgiftsområde 23 finns också en post där man avsätter pengar till nyckelbiotoper i skogen. Vi skall alltså se till att vi klarar de allra finaste områdena i skogen, där det finns en biologisk mångfald som är alldeles särdeles fin.

De här områdena kan variera i storlek. Det finns ett antal i Sverige. De är ganska många faktiskt, ungefär 600 stycken. Vi vet också att man hela tiden hittar nya nyckelbiotoper.

Problemet är att än så länge har det varit mycket ont om pengar för att skydda nyckelbiotoper. Det innebär alltså att vi i Sverige inte ens har klarat av att skydda de allra finaste områdena i skogen. Lyckligtvis har anslaget i den här budgeten för att skydda nyckelbiotoper förstärkts med 15 miljoner.

Behöver jag säga att det beror på att Miljöpartiet har varit med om att resonera fram budgeten på vissa punkter? Miljöpartiet har alltså genom alla år hårt drivit att man skall få pengar för att spara skog. När vi skall diskutera utgiftsområde 20 om några timmar kommer vi att se att det även där finns förstärkningar.

Men här finns det alltså förstärkningar för att klara nyckelbiotoper. På tre år kommer anslaget att ungefär fördubblas mot i dag. Vi förstärker nämligen också år 2000 och 2001. Och det är bra. Då kan Sverige börja leva upp till att vi skall spara biologisk mångfald i skogen, någonting som Sverige har skrivit under på i internationella avtal.

Det finns också pengar för att förebygga viltskador under utgiftsområdet. Det är också någonting som vi har debatterat mycket och där Miljöpartiet har drivit på. Miljöpartiet anser nämligen att om vi skall ha t.ex. rovdjur i Sverige, om vi skall kunna ha tranor, gäss osv. – djur som faktiskt kan påverka jordbruket negativt genom skador – måste alla vi som lever i landet se till att vi bekostar de ekonomiska förlusterna, som somliga som bor där djuren finns drabbas av.

Även här förstärks anslaget. Det förstärks med 4 ½ miljon och uppgår nu till 18 miljoner, vilket är mycket bra. Det behövs för att vi skall kunna ha kvar det som är den biologiska mångfalden. Många av de här arterna är i avtagande och det finns också sådana som är rödlistade.

Från Miljöpartiets sida tycker vi också att det är mycket bra att vi nu får en djurskyddsprofessur till. Det är bra att djurskyddet har en hög status i landet. Det finns mycket att göra här. Det sänds program på TV som gör människor mycket upprörda och som visar att det finns en hel del kvar att göra i Sverige, även om det ser sämre ut i andra länder.

Det finns fortfarande en del djur i bur, t.ex. mink och räv, men också höns i lantbruket. Det finns många djur som aldrig kommer ut, t.ex. grisar. Det finns fortfarande kor som står uppbundna året runt och som inte någonsin kommer från fjättret runt halsen. De står på dispens, men de står likväl uppbundna året runt, framför allt i Norrland.

Det här är saker som visar att det fortfarande behövs ett aktivt djurskyddsarbete, även inom lantbruket i Sverige. Det finns saker och ting som måste förbättras även i Sverige. Man kan inte slå sig för bröstet bara för att det finns andra länder som är sämre.

Det finns också anslag för rovdjursrivna renar. Här fick vi för några år sedan ett nytt ersättningssystem, en fråga som Miljöpartiet har drivit mycket hårt. Tidigare fick man ersättning efter antalet hittade öron. Nu skall man få ersättning efter antalet rovdjur som finns i markerna.

Det här är ett nytt bra sätt att ge ersättning. Det visar att det handlar om att vi skall se till att det finns utrymme för att ha kvar rovdjuren. Att hitta öron på en liten död renkalv visade sig i undersökningar vara totalt omöjligt eftersom vissa rovdjur, t.ex. djärven, gräver ned sitt byte. Man hittade inte ens kalvar som var märkta med radiosändare förrän man grävde fram dem.

Problemet med det nya ersättningssystemet har varit att för lite pengar har anslagits. Tittar vi på förekomsten av rovdjur kan vi se att antalet rovdjur innebär ersättning för ett visst antal renar. Men ersättningen har inte alls varit så hög som man anförde i det förslag som antogs. Nu förstärks också det här anslaget med 5 miljoner och är uppe i 35 miljoner. Det visar att vi är på väg åt rätt håll. Miljöpartiet anser dock att vi måste diskutera det här ytterligare. Vi måste få en anslagsnivå som de renägande samerna och samebyarna kan godta, så att vi får en riktig acceptans för rovdjuren. Det är annars risk för att vi inte får det i renbeteslandet. Det innebär ett akut hot mot t.ex. järven, som fortfarande finns bara i renbeteslandet. Det är en art som vi har ett mycket litet antal av.

Det finns också ett anslag för fiskevård. Detta anslag har vi diskuterat mycket genom åren. Man kan med hänsyn till behovet säga att det behöver ökas. Miljöpartiet har mycket hårt drivit att vi skall värna den vilda laxen. Det finns ett förslag som på sikt skulle kunna leda till att den vilda laxen värnas. Man föreslår att fettfenan, den lilla fenan längst bak på ryggen, skall klippas på de odlade laxar som släpps ut i Sverige. Då skulle man kunna känna igen de här laxarna och fiska efter dem i stället för efter den vilda laxen.

Det här är bra, men det kostar pengar. Regeringens förslag innebär att det här skall tas från fiskevårdsanslaget. Vi menar från Miljöpartiets sida att det måste finnas andra sätt att finansiera det här. Vi är glada över att det finns en skrivning i betänkandet som innebär att utskottet förutsätter att regeringen försöker hitta andra finansiärer. Annars finns det risk för att viktiga fiskevårdsinsatser inte kan komma till stånd på grund av för lite medel.

Vi gör i Miljöpartiets reservation en annan fördelning av anslaget än vad regeringen gör. Vi vill förstärka anslaget för miljöförbättrande åtgärder i framför allt ekologiskt lantbruk. Vi vill förstärka medlen till marknadsstödjande åtgärder. Vi anser att om man i Sverige menar allvar med att stödja det ekologiska lantbruket, måste man också ge detta lantbruk förutsättningar och möjligheter att marknadsföra sig på ett bra sätt.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Vi vill också öka anslagen till försöks- och utvecklingsverksamheten inom det ekologiska lantbruket. Det är fråga om en forskning som i dag ofta bedrivs på gårdsnivå. Det har funnits mycket små möjligheter att få ekonomisk hjälp till det utvecklingsarbetet. Vi förstärker det här anslaget med 10 miljoner.

Vi önskar också ett nytt forskningscentrum för ekologisk och framför allt biodynamisk odling, förlagt till Järna. Vi har utvecklat detta i en motion. Jag vet att den förra jordbruksministern diskuterade detta mycket med berörda företrädare och att det då fanns ett stort intresse för det.

För att få till stånd ett sådant här forskningscentrum i Järna behövs det ett initialt stöd från staten, och vi vill från Miljöpartiet att det avsätts pengar till det. Vi är glada att jordbruksutskottet har bestämt sig för att åka till Järna och titta på denna verksamhet, som är mycket intressant. Där finns marker utefter Östersjökusten som det har bedrivits biodynamisk odling på under mycket lång tid. Vi kan här jämföra t.ex. utläckage med det som förekommer på ställen där jordbruket bedrivs konventionellt. Stora värden skulle kunna förmeras genom att vi fick ett ekologiskt forskningscentrum just i Järna.

Det har från den här talarstolen hävdats att det svenska jordbruket befinner sig i kris. Det intressanta är att vi får höra detta varje år. Det är egentligen ungefär samma diskussion som vi har fört. Anslagsökningarna har uppgått till ungefär 700 miljoner varje år.

I det budgetförslag som nu föreligger finns det för första gången på länge inte någon anslagsförstärkning till jordbruket om ca 600–700 miljoner. Inför budgetåret 1996/97 fick vi höra att det som skulle ge en framtidstro för lantbruket var om det äntligen skulle komma ett vallstöd, och det kom. Miljöpartiet ställde sig bakom detta, och det uppgick till 600 miljoner.

Inför 1998 års budget fick vi höra att det skulle finnas en framtidstro i jordbruket, om man äntligen fullt ut kunde börja utnyttja miljöstödet om 2,8 miljarder, som Sverige hade förhandlat sig fram till. Det kom också 700 nya miljoner. Även för 1996 kom det 700 nya miljoner.

Det sägs alla gånger att om bara det här kommer, ökar framtidstron. Det tycks vara så att det skall komma ungefär 700 nya miljoner till lantbruket varje år. Den här gången sker inte det. I det förslag till ramar som Socialdemokraterna lagt fram, förmodligen tillsammans med Centern, finns inte det.

I förhandlingarna mellan s, v och mp diskuterades inte skatterna. Vi accepterade att den frågan fördes till en särskild grupp, som skall gå igenom skatterna totalt. Därför finns inte heller någon lindring av det som kallas för Björkska utredningen. Det fanns helt enkelt inte några förslag, och det fanns inte heller tid att gå igenom skattefrågorna rejält. Vi ansåg att det var acceptabelt att det fick ta sin tid. Det finns nu en grupp som skall se över skatterna.

Vi från Miljöpartiet har en annorlunda syn på skatter och menar allvar med miljöpolitiken. Det är känt att vi vill ha skatter som gynnar det som är långsiktigt ekologiskt hållbart, och jag har här pratat om det flera gånger. För Miljöpartiet är det alldeles självklart att vi skall ha miljöskatter på handelsgödsel och bekämpningsmedel helt enkelt därför att vi skall minska användningen.

Det intressanta i svensk jordbruksnäring i dag är att vi genom åren har fått höra att den ekologiska odlingen kommer i takt med marknadens tillväxt. I dag finns marknaden, men de svenska producenterna ställer inte om. Detta är naturligtvis ett stort problem. Det börjar nu importeras ekologiska livsmedel.

LRF-basen säger själv att 60 grisproducenter skulle kunna ställa om direkt till ekologisk svinproduktion. Marknaden finns här, men producenterna kommer inte fram. Jag anser att detta är förvånande och mycket oroande. Det finns en stor risk för att den här marknaden tas om hand av andra.

Miljöpartiet har varit kritiskt till utformningen av miljöstöden, framför allt det senaste, REKO-stödet. Vi anser att det inte gynnar dem som behöver gynnas, nämligen små och medelstora bönder i skogs- och mellanbygder, som ofta har djur. Vi menar att det miljöstödet, som uppgår till ungefär 700 miljoner, ensidigt skulle gynna spannmålsbönderna. Vi kan se att det stödet inte har sökts så som man hade hoppats. Det är för oss självklart att Sverige på bästa möjliga sätt skall utnyttja de bidrag som vi har framförhandlat.

När man diskuterar skatter skall man veta att det finns mer pengar att hämta genom att utnyttja stöden maximalt än vad de skattelindringar som föreslås i Björks utredning skulle ge. De pengar som nu inte tas ut från EU gäller arealstöd, djurbidrag och framför allt miljöstöd. Jag skulle verkligen önska att de svenska bönderna började fundera på hur vi skall hämta hem de bidrag som anslås i budgeten.

Det finns mycket som är oroande i det svenska lantbruket, men vi måste naturligtvis komma fram till stödformer som gynnar dem som behöver gynnas. Jag håller med Jonas Ringqvist om att de förslag till skattelindringar som man nu har gynnar dem som redan har gynnats rejält, nämligen de stora spannmålsbönderna på slätten.

Det stämmer inte att, som vi har fått höra här, bidrag till dem skulle minska foderpriserna. Precis den diskussionen hade vi när arealbidragen kom. Arealbidragen skulle göra att fodret blev billigt, men så har det inte blivit. Ett av problemen är att stöd till spannmålsbönderna inte märks i plånboken hos dem som har djur.

Det finns mycket att diskutera när det gäller jordbruket, och årets ord är "utflaggning". Samtidigt kan vi läsa i en del press att det finns en viss framtidstro hos många bönder. Det investeras faktiskt ganska mycket. Det har efter EU-inträdet investerats rejält i svenskt lantbruk, och det är mycket positivt. Det är här fråga om en strukturrationalisering, inte bara en nedläggning. En del av den strukturrationaliseringen har kanske varit nödvändig. Vi är dock från Miljöpartiets sida inte speciellt positiva till den. Vi anser att de små familj jordbruken och de små jordbruken i skogs- och mellanbygderna måste få ett stöd, så att de kan finnas kvar. Vi har dock svårt att se att de skattelindringar som nu föreslås skulle gynna just de grupperna.

Vi välkomnar därför Vänsterpartiets initiativ att man sätter sig ned och förutsättningslöst går igenom hur man skall utforma ett stöd som gynnar dem som i dag har problem. Det är alldeles nödvändigt att de små och medelstora jordbruk som har djur får en typ av förstärkning. Vi tycker därför att förslaget i EU:s Agenda 2000 att stöd skall ges till mjölkproduktionen i form av djurbidrag är intressant, och vi har ställt oss posi-

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

tiva till det. Vi får se vad det blir av Agenda 2000. Det verkar tyvärr knappt bli en tumme.

Det är för Miljöpartiet självklart att jordbrukspolitiken och miljöpolitiken i ett parti måste hänga ihop. Man kan inte å ena sidan tala om klimatförändringarna, å andra sidan vilja ta bort miljöskatter på fossilt bränsle. Det fungerar inte så – det måste finnas en helhet.

Anf. 15 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall inledde med att säga att det verkar som om debatten bara handlar om jordbruk. Fru talman! Det är faktiskt inte "bara". Det handlar faktiskt om vårt lands livsmedelsförsörjning, om landsbygdens möjligheter att överleva och utvecklas och om 270 000 jobb inom den här sektorn. Om vi nu faktiskt har koncentrerat oss på jordbruksfrågorna, är det alltså inte så lite.

Vi kan faktiskt vara överens med Miljöpartiet i en och annan fråga, t.ex. vad gäller fettfenklippning, som vi lyckats komma fram ett stycke på vägen med. Men huvudfrågan i dag är varför också Miljöpartiet står bakom en politik som just inbjuder till utflaggning av svenskt jordbruk och därmed till utflaggning av livsmedel som är producerade på ett miljömässigt och djurhållningsmässigt bättre sätt än omvärldens, samtidigt som vi får in importlivsmedel i stället.

Vad är det för miljöpolitik? Jag förstår faktiskt inte logiken i en sådan politik.

Gudrun Lindvall säger att det verkar vara kris varje år inom jordbruksnäringen. Jag tror faktiskt inte att Gudrun Lindvall har lyssnat riktigt vid de uppvaktningar och informationer som vi har fått, från både näringen och från enskilda lantbrukare, om att just detta år icke går att jämföra med något tidigare i modern tid, höll jag på att säga. Det är alltså sammantaget ett antal problemområden som slår igenom nu. Jag beklagar att Gudrun Lindvall inte vill ta till sig att detta faktiskt drabbar enskilda människor och enskilda företagare oerhört hårt i dag.

Man kan inte fylla ut de här möjligheterna och ramarna som vi har via EU om man rycker undan förutsättningarna för detta genom att företagarna inte kan konkurrera med sina livsmedel. Det finns ingen möjlighet att ta ut allting om man liksom rycker undan mattan ifrån början. Och det är det Gudrun Lindvall gör när hon inte vill skapa rättvisa villkor.

Till sist hörde jag ändå något positivt. Det skulle ges stöd nu, så att det kan finnas kvar jordbruk i skogs- och mellanbygd. Det var intressant. På vilket sätt? Det finns möjlighet nu. Vi har lagt fram sådana förslag i den här budgeten.

Anf. 16 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Vi från Miljöpartiet driver faktiskt ingen ny politik nu, utan det är precis samma som vi har drivit hela tiden. Vi hade gärna sett att det REKO-stöd som kom förra året hade utformats på ett sådant sätt att det hade stött just de grupper av bönder som i dag har problem, nämligen djurägare i skogs- och mellanbygder. Vi menar att det fanns en chans här att göra ett miljöstöd som skulle stödja de grupper som hade och har problem. Det fick vi inte gehör för, Dan Ericsson, inte från kd heller. Kristdemokraterna ansåg att REKO-stödet så som det då utformades var bra. Det har visat sig dels att det har gått till spannmålsbönder,

dels att det inte alls har sökts i den omfattning som det finns pengar för. Det var inte bra, helt enkelt. Där hade vi en chans som riksdagen inte tog att utforma ett stöd som gick till små och medelstora gårdar med djurhållning, och det anförde vi då.

Det finns naturligtvis mycket att säga om lantbruket, och naturligtvis är det så att alla problem inte löses av politiker allena. Det brukar man höra även från kd, och jag håller med om det. Jag oroas också t.ex. när man ser att alla bönder i EU gör samma sak. För några år sedan satsade man på grisproduktion. I Sverige skulle vi ha en miljon fler grisar. Och helt plötsligt står alla länder med ett överskott. Det är naturligtvis ett problem, Dan Ericsson, men det kan knappast vara ett problem som vi politiker skall lösa. Att lyfta ut det här överskottet till Ryssland t.ex. innebär naturligtvis att man gör det omöjligt för bönderna i de länderna – Baltikum har drabbats av det problemet tidigare på mejerisidan – att producera. I de länderna kan man i dag inte producera till de priser som den exportsubventionerade maten från EU säljs till. När det gäller det här problemet tycker vi från Miljöpartiets sida att vi inte kan försvåra jordbruket i andra länder på det sättet.

Dessutom, Dan Ericsson, menar jag att om man tittar på den samlade kostnaden för de skatter som man vill sänka är den faktiskt mindre än den summa pengar som inte tas ut, fast pengarna är anslagna. När det finns arealstöd, djurbidrag och miljöstöd som övergår den summan måste man naturligtvis titta på vari problemet egentligen ligger i dag.

Anf. 17 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Nu säger Gudrun Lindvall igen att man inte tar ut de anslag som är möjliga att ta ut. Ja, men det är ju det jag har försökt förklara: Detta beror ju på att man inte får möjlighet att verka på lika konkurrensvillkor. Det är ju det som är huvudproblemet i dag, och det är därför vi har den här debatten och fokus är på den frågan. Om man är bakbunden eller om man har ryggsäckar som tynger ned, ja, hur skall man kunna verka i en produktion och i ett företagande och se till att använda de möjligheter som finns i form av ersättningar från EU? Ja, det fungerar inte om vi inte har de grundläggande villkoren för företagandet – just rättvisa villkor.

Gudrun Lindvall är mig fortfarande svaret skyldig på frågan: Vad är det för miljöpolitik att vi avvecklar svensk livsmedelsproduktion som är miljömässigt bra och djurhållningsmässigt bra och ersätter den med importlivsmedel som vi vet många gånger är producerade på ett miljömässigt och djurhållningsmässigt sämre sätt? Vad är det för miljöpolitik, Gudrun Lindvall? Och den ideologiska frågan: Varför skall vi avhända oss åkermark inför framtiden? För det är det som händer när lantbruksföretagen försvinner.

När det gäller stödet till skogs- och mellanbygder tycker jag ändå att det är positivt att Gudrun Lindvall lyfter fram det. Det finns nu en ny chans. Det finns med i våra motionsförslag. Jag hoppas att också Gudrun Lindvall, precis som tidigare Vänsterpartiet, ändå försöker ta till sig problematiken och föra en konstruktiv diskussion med regeringen. Jag har sett i Dagens Nyheter i dag att ni har för avsikt att fortsätta regera tillsammans. Jag hoppas då att jordbrukspolitiken skall vara ett område

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

där Gudrun Lindvall också försöker hjälpa till så att jordbruket får de här rättvisa konkurrensvillkoren.

Anf. 18 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det är paradoxalt, men det måste ändå betonas: Det odlas mer i Sverige i dag än det gjorde för några år sedan. Vi har en större produktion av mjölk än för några år sedan. Vi har mera slaktsvin än för några år sedan. Vi har alltså en produktion som gör att det inte alls ser ut som att vi flaggar ut det svenska lantbruket.

Fru talman! Jag måste säga att jag tror att det hos många bönder – vilket man också kan läsa i t.ex. tidskrifter som Land Lantbruk och Husdjur – finns en stor tro på framtiden. Man inser att det här finns möjligheter. Det är ändå så, och så är det i alla EU-länder, att man helst köper mat från det egna landet. Och jag hoppas, Dan Ericsson, att LRF slutar importera utländskt kött och i stället verkligen satsar på det inhemska, på sina egna ägares produkter, och att man börjar marknadsföra dem på ett mycket bättre sätt, för där saknas det mycket i dag.

Jag har mycket svårt att förstå, fru talman, hur man kan föra en politik på miljösidan och en annan på jordbrukssidan. Det blir naturligtvis inte trovärdigt, Dan Ericsson, att å ena sidan hävda att vi skall minska koldioxidutsläppen därför att de påverkar klimatet och å andra sidan vilja ta bort skatter på fossila bränslen. Det hänger inte ihop. Det blir inte trovärdigt. Man måste få miljöpolitiken att hänga ihop med jordbrukspolitiken, och kd har uppenbara problem med det.

Vi menar från Miljöpartiets sida att det svenska jordbruket naturligtvis måste ha bra förutsättningar, men det finns en risk i att säga att man skall ha likvärdiga villkor. Vi menar från Miljöpartiets sida att det är fullt rimligt och absolut nödvändigt att det svenska jordbruket har ett miljöstöd som är 2 ½ miljard mer än det man har i Danmark. Vi skall också ha i minnet att den svenska lantbrukaren är den lantbrukare i EU som har det lägsta elpriset. Det som diskuteras i debatten är elskatten, men elpriset är alltså lägre i Sverige än i något annat land. Jag tycker också att man måste ha klart för sig att börjar man ta bort dieselskatten för lantbruket, ja, då kommer naturligtvis alla andra som betalar dieselskatt, åkare t.ex., att vilja ha bort dieselskatten på sin diesel. Det gör 4 ½ miljard totalt i statsbudgeten. Och att det skulle få negativ inverkan på miljön, ja, det, Dan Ericsson, är fullkomligt klart.

Från Miljöpartiets sida anser vi att miljöpolitiken också måste hänga ihop med jordbrukspolitiken. Därför har vi andra skatteförslag. Vi vill skatteväxla. Vi vill ha miljöskatter kvar och vi vill höja dem eftersom de är ett ekonomiskt styrmedel. Vi vill sänka skatten på arbete i stället. Vi har en politik som hänger ihop, där jordbruket inte är någonting som inte finns tillsammans med miljöpolitiken.

Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Miljöpartiet utgör ju i dag en del av statsministerns regeringsunderlag. Det innebär att Miljöpartiet måste stå bakom väsentliga delar i den nyligen avgivna regeringsförklaringen.

En för mig, och jag hoppas för Gudrun Lindvall och Miljöpartiet, väsentlig del i denna regeringsförklaring är att: ”Avfolkningen av lands-

bygden skall motverkas genom god infrastruktur, ett brett och varierat näringsliv och ett konkurrenskraftigt jordbruk.”

Då är min enkla fråga till Gudrun Lindvall, och jag skulle vilja ha ett ja eller ett nej som svar: Är det Gudrun Lindvall och Miljöpartiet som har stoppat regeringen i dess ambitioner att leva upp till sin egen regeringsförklaring? Eller, om svaret är nej, kan inte Gudrun Lindvall tala om för mig vem eller vilket parti det är som har stoppat regeringen i dess ambitioner att leva upp till sin egen regeringsförklaring?

Anf. 20 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Svaret är nej. Vi har inte stoppat regeringen från att leva upp till sina ambitioner, och vi anser att de finns.

Om Eskil Erlandsson menar skatterna, för jag förmodar att det är det som det här handlar om, kan jag säga att det inte fanns några sådana förslag från Socialdemokraterna i det förslag som kom. Vi har heller inte diskuterat skatter. Den frågan behandlas dessutom inte i jordbruksutskottet. Hur diskussionen gick när skatteutskottet debatterade förmodar jag att Eskil Erlandsson vet.

Men s, v och mp har alltså inte diskuterat skatter annat än mycket marginellt, och över huvud taget inte energiskatter. De förslagen fanns inte. Vi har alltså inte på något sätt stoppat Björkska utredningen, om det är det Eskil Erlandsson menar.

Det är helt självklart att vi från Miljöpartiets sida vill ha kvar det svenska jordbruket. Vi önskar att varenda kvadratmeter som odlas i dag odlas i fortsättningen också. Men för den sakens skull, Eskil Erlandsson, måste man inte tro att dagens lantbruk är den sista dagen för utvecklingen. Naturligtvis anser vi att det svenska lantbruket måste utvecklas. Det måste självklart läggas om till en ekologisk, långsiktigt hållbar produktion, framför allt därför att det finns en marknad för sådana produkter, en marknad som är beredd att betala ett merpris. Där kan vi i dag se att det saknas produkter på den svenska marknaden. De börjar importeras.

Jag hoppas också att det svenska lantbruket börjar producera sådant som det är brist på. Vi är i dag självförsörjande på får bara till 50 %. De importeras från Nya Zeeland. Det transporteras alltså får över halva jordklotet, så långt bort ifrån som man kan komma. De rosmarinmarinerade lammstekarna kom förra året och finns i handeln i år också. De säljs mycket till jul. Här finns det alltså en nisch för svenskt lantbruk, som jag hoppas att svenskt lantbruk ser till att ta i anspråk.

Det finns många möjligheter till utveckling för svenskt lantbruk. Det finns också många lantbrukare som i dag höjer värdet på sina produkter genom att se till att ta sig förbi de led som kanske tar mycket av de 11 miljarderna, nämligen de egna organisationerna, och säljer direkt till konsumenterna. Vi kunde läsa i Land Lantbruk att en lantbrukare som sålde direkt till konsument därmed höjde värdet på sitt kött med 35 %.

Naturligtvis måste man tänka om och tänka nytt. Det är min bestämda uppfattning att det finns stora möjligheter för svenskt lantbruk.

Anf. 21 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall använde många ord för att svara på en enkel fråga. När nu det svar är avgivet som jag i och för sig väntade mig skulle jag vilja fortsätta med att fråga: Varför kan inte Gudrun Lindvall

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

byta sida och ansluta sig till den reservation under mom. 2, motiveringen, som fyra partier har ställt sig bakom och som har nr 2 och benämns ”Skördesituationen”? Den innebär precis det som Gudrun Lindvall själv talar om och som jag och andra har pläderat för här i kammaren för några minuter sedan.

Anf. 22 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Då tar jag det igen.

För Miljöpartiet är det självklart att miljöpolitiken och jordbrukspolitiken hänger ihop. I Svenska Dagbladet kunde vi i går läsa hur en bonde utgöt sig över Centerpartiet och Miljöpartiet, som han sade var två partier som höll på att driva lantbruket i konkurs – han uttryckte sig inte i milda ordalag – beroende på att Miljöpartiet och även Centerpartiet har diskuterat en skatteväxling. Det ansåg alltså den här företrädaren för de svenska bönderna vara förödande för det svenska jordbruket.

För Miljöpartiet är det självklart att vi står fast vid vårt förslag om en skatteväxling, Eskil Erlandsson; jag vet inte hur Centerpartiet gör. Men för Miljöpartiet är det självklart att vi vill använda ekonomiska styrmedel för att styra mot ett ekologiskt, långsiktigt hållbart levnadsmönster. Då är det självklart att vi inte vill sänka skatten på fossila bränslen. Vi vill heller inte sänka skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Det vore nämligen inte att verka för en skatteväxling, som Miljöpartiet och även Centerpartiet säger sig stå för, utan det vore att göra precis tvärtom. Vi vill i stället sänka skatten på arbete.

Vi vill faktiskt höja skatten på både el, fossila bränslen, konstgödsel och bekämpningsmedel. Den politiken har vi drivit under hela förra mandatperioden, Eskil Erlandsson. Vi kommer att driva den nu också, därför att vi anser att det är nödvändigt att ställa om samhället i en ekologiskt, långsiktigt hållbar riktning, och Det naturliga steget och LRF slog för några år sedan fast att det konventionella lantbruket inte är ekologiskt, långsiktigt hållbart.

Anf. 23 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Fru talman! Gudrun Lindvall vill helst inte tala om jordbrukspolitik i dag. Det är ju ganska alarmerande. Har Gudrun Lindvall inte uppfattat krisen inom svensk jordbruksnäring? I stället vill hon helst tala om biologisk mångfald. Det är i sig viktigt, men jag tycker nog att Gudrun Lindvall blir svaret skyldig när det gäller jordbrukets kostnader.

Nu har vi dessutom i den senaste repliken fått höra att Gudrun Lindvall vill höja skatterna på dieselolja och på handelsgödsel. Hur i hela världen tror Gudrun Lindvall att vi skall kunna få odling på all svensk åkermark i framtiden? Det är ju fullkomligt orimligt. Inger Gudrun Lindvall inte att konkurrenssnedvridningen blir fullständigt förödande med en sådan politik?

Det var bra att vi fick klargörande besked. Gudrun Lindvall är ju en av de politiker i Sverige som man kan beteckna som jordbrukets största fiender, om man vill ha en öppen och levande landsbygd! Det har ni ju klart redovisat här.

Anf. 24 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Fru talman! Det här är naturligtvis inga nyheter för Ingvar Eriksson. Jag vet inte om du följer skattedebatterna så dåligt, men vi har faktiskt i alla år haft det här på programmet. Vi har höjt skatterna på energi och råvaror, och även på konstgödsel och bekämpningsmedel, för att kunna sänka skatten på arbete. Det kallas att skatteväxla. Vi har gjort det i alla år. Jag är fullkomligt övertygad om att alla inom lantbruket känner till den politiken. Den är inte ny, Ingvar Eriksson. Det är precis samma politik som vi har fört tidigare. Vi håller fast vid den.

Vi anser att man naturligtvis måste se till att det svenska lantbruket kan utnyttja de stöd som har kommit. Det var därför vi ansåg att REKO-stödet fick en mycket olycklig utformning. Dels var det dåligt utformat, dels gav det inte stöd till de bönder i skogs- och mellanbygder, framför allt djurhållare, som behövde det. Vi kan också se att stödet inte utnyttjas.

Vi anser alltså att det är viktigt att se till att vi får ett miljöstöd som verkligen kommer ut till bönder. Det är såvitt jag förstår alla partier i Sveriges riksdag ense om.

En annan sak som jag tycker att vi måste börja diskutera är om Sverige verkligen skall ha en förlängning av de här krångliga miljöstöden fram till år 2001. Från Miljöpartiets sida anser vi att vi måste få nya miljöstöd så snabbt som möjligt, helst till år 2000. Såvitt jag förstår finns det en samsyn om att dagens miljöstöd inte är bra. Det är för krångligt, det är bökigt, det kräver en massa kontroller och pengarna tas därför inte ut. Här finns det alltså någonting att göra.

När det gäller stödet till det svenska lantbruket kan vi se att de skattelindringar som ni föreslår och som vi tillsammans med t.ex. Naturskyddsföreningen tycker skulle vara förödande för miljön är lägre än de medel som i dag finns anslagna i budgeten för arealstöd, djurbidrag och miljöstöd som inte hämtas ut. De här pengarna finns alltså anslagna, och det gäller att se till att de kommer till bönder.

Anf. 25 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Nej, det är förstås ingen nyhet att Miljöpartiet har velat skatteväxla och lägga ytterligare tunga ryggsäckar på det svenska jordbruket, men det är ju bra att det blir redovisat ännu en gång.

Jag kan hålla med Gudrun Lindvall om en sak, och det är när hon säger att miljöersättningarna är för komplicerade. Där är vi pådrivande för att åstadkomma förenklingar, så att vi kan utnyttja dem.

I övrigt är Gudrun Lindvall makalös när hon talar – hon får illa med sanningen. Hon sade nyss att det svenska jordbruket har de lägsta elpriserna i EU. Jag behöver bara nämna Danmark och Finland. I Sverige är elpriset 3,8 öre enligt Björks utredning. I Danmark är det 7 öre och i Finland 2,6 öre. Jag tycker att det är viktigt att få fram sanningen!

Sedan en fråga apropå det hårda angreppet på vår politik på miljösidan och sänkta dieselskatter och sänkta gödselskatter: Är Miljöpartiet berett att medverka till en utvärdering av miljömotivet för dessa skatter, så att vi kan diskutera de här problemen på sakliga grunder i framtiden?

Anf. 26 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att Ingvar Eriksson behöver läsa på om Björkska utredningen lite grann. Vad Björks utredning säger är att den svenska elskatten är 14 öre. Den danska är 7 öre, och den finska är 2½ öre. Det gäller elskatten, Ingvar Eriksson – inte elpriset. Elpriserna vill man nämligen inte jämföra, därför att priset är mycket högre i Danmark än i Sverige.

Elpriset i Sverige är mycket lågt. Det är det lägsta i EU beroende på att vi har mycket vattenkraft. Det måste väl ändå vara det totala priset som är intressant för en bonde – inte vad som är skatt och vad som är kostnad för någonting annat. Den svenska bonden har ett lågt elpris. Det är ett faktum. Det är så.

Det är mycket som det finns anledning att oroa sig för inom svenskt lantbruk. En del av det är naturligtvis hur man planerar.

Vi kunde under våren läsa att svensk produktion har förlorat halva McDonalds som kund – en jättekund. Det är en kund som tidigare köpte 150 000 frandelar av kor. Helt plötsligt kunde den svenska bonderörelsen inte förse McDonalds med råvara, så företaget gick till Tyskland. I och med det förlorade man halva kunden. Man förlorade en order på 75 000 frandelar av ko per år från en jättekund.

Jag är förvånad över att svenska bonderörelsen inte är mer upprörd över att slakterierna, samtidigt som det fanns köer, tappade en så stor kund. Det är uppenbart så att mycket behöver göras som vi politiker inte kan göra, Ingvar Eriksson. Det är bondesidan som måste göra det.

En sak oroar mig, kan jag säga. Miljöpartiet har agerat tidigare. Det handlar om avbytartjänsten. LRF och regeringen var överens om att fasa ut bidragen till avbytartjänsten, men vi kan nu se att konsekvensen är att många inte har råd att anlita avbytartjänst på det sätt som behövs.

Ni talar mycket om koldioxiden när det gäller miljöpolitiken, Ingvar Eriksson. Hur är det med koldioxidutsläppen från lantbruket? Skulle de på något vis vara ofarliga?

Det finns ingenting som säger att man måste använda konstgödsel. Man kan gå över till andra produktionsmetoder. Dessutom vet vi att konstgödseln har inneburit att vi har fått mycket kadmium i de svenska jordarna, som många forskare i dag hävdar är betydligt allvarligare än vad vi kanske tror.

Anf. 27 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Harald Nordlund efterlyste jordbruksministerns närvaro i kammaren. Jag vill bara tala om att hon gör ett bra jobb här hemma, men hon gör också ett väldigt bra jobb nere i EU. Just nu befinner hon sig på ministerrådet nere i EU. Harald Nordlund får ta debatten med oss övriga ledamöter i utskottet.

Herr talman! Vad gäller det aktuella välskrivna betänkandet kan vi som står bakom majoritetsförslagen konstatera att de borgerliga partierna är oense om jordbrukspolitiken och jordbruksbudgeten för 1999. Jag skall återkomma och informera om några av de skillnader som finns redovisade mellan de borgerliga partierna.

Först vill jag säga, och det tycker jag är viktigt, att vi alltid i vårt utskott haft en ambition att så långt som möjligt bli överens om de viktiga

frågor som berör vår näring. Nu har situationen tyvärr förändrats. Vad är då skälet till det?

Jag ser det så här. Vi har fått en ny ordförande – Dan Ericsson, Kristdemokraterna. Han och hans parti har lagt fram en populistisk budgetpolitik som inget av de seriösa partierna kan ställa sig bakom. Vi anser dock att kd och Dan Ericsson vilseleder bönderna på ett mycket gravt sätt när de hävdar att de skall stärka böndernas ekonomi med 2 miljarder kronor för 1999.

De senaste veckorna har miljö- och jordbruksutskottets ordförande Dan Ericsson i egna tidningsartiklar och intervjuer riktat stark kritik mot oss socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister. Att han riktar sin kritik mot oss beror på att de övriga borgerliga partierna har förkastat kristdemokraternas förslag.

Jag skall begränsa mig till att referera till Dan Ericssons uttalande i tidningen Land från den 11 december. Det handlar naturligtvis om den Björkska utredningen, som inte har vunnit gehör. Ordförande Dan Ericsson, Kristdemokraterna, är upprörd och har öppet gått ut i medierna och beklagat hur frågan har hanterats.

Jag citerar följande ur artikeln: ”Konfrontationen är tydlig i utskottet om hur man ser på jordbrukets framtid långsiktigt trots det unikt utsatta läge som Sveriges bönder nu befinner sig i, framhåller han. Moderaterna, kristdemokraterna, centern och folkpartiet har därför skrivit en gemensam motivreservation – – – mot regeringen och dess bundsförvanter. Utskottet borde ha tagit tre akuta beslut, att lyfta av skatteryggsäcken, med bland annat elskatten, att ge statliga medel för skördekadaver och att ge exportstöd för griskött till Ryssland, anser Dan Ericsson.”

Vi kan konstatera att Dan Ericsson inte fick med de övriga partierna på att ge statligt bidrag för grisköttexport till Ryssland. Huvudskälet är att vi tillhör EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det är sålunda där som man behandlar och beslutar om exportbidrag. Denna vecka har man också beslutat om just bidrag till den här näringen.

Dan Ericsson vet mycket väl att frågan om den s.k. skatteryggsäcken är en skattefråga. Förra veckan diskuterades skattefrågorna med anledning av finansutskottets betänkande 1. Jag har läst betänkandet och era förslag om skattesänkningar. Jag har också läst protokollet. Jag kan konstatera att ingen av era företrädare i finans- eller skatteutskottet med ett ord nämnde ”ryggsäcken”.

Folkpartiet, som också står bakom reservation 2 i vårt betänkande om denna skatt, har inte ens skrivit någon motion. Det var bara Centerpartiet som följde upp sin motion med en avvikande mening i finansutskottets betänkande nr 1. Moderaterna och kristdemokraterna prioriterade en mängd andra skattesänkningar. Man kan ju undra varför ni är så splittade mellan de olika utskotten.

Herr talman! Om ”ryggsäcken” vill jag säga följande: Vi socialdemokrater anser att jordbruket är en framtidsnäring. I regeringsförklaringen betonades att ett konkurrenskraftigt jordbruk är en viktig faktor för att motverka avfolkningen av landsbygden. Jordbruket och de andra näringarna skall ges likvärdiga villkor. Gunnar Björks utredning, som vi socialdemokrater tillsatte, har remissbehandlats. Regeringen överväger nu vilka åtgärder som kan vara aktuella.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Vad gäller frågan om lantbrukets energibeskattnings vill jag säga att det för närvarande pågår en allmän översyn av energibeskattningen inom Regeringskansliet. Förslag till åtgärder kommer att läggas fram i början av nästa år. Först därefter kan regeringen ta ställning till vad som bör göras.

Styrande för ställningstagandet kommer bl.a. att vara det som sagts i regeringsförklaringen om jordbrukets villkor. "Ryggsäcken" skall bli lättare. Jag vill säga att speciellt vi socialdemokrater i miljö- och jordbruksutskottet vill att man i första hand finner en lösning på frågan om energiskatten.

Om skörden vill jag säga följande: Årets skördeskador har varit omfattande i vissa delar av vårt land. Jordbruksminister Margareta Winberg har tillsatt en arbetsgrupp under ledning av departementsrådet Dag von Schantz. I gruppen ingår också företrädare för Lantbrukarnas riksförbund, Statens jordbruksverk och Trädgårdsnäringen.

Gruppens uppdrag blir att kartlägga omfattningen av de ekonomiska förlusterna till följd av 1998 års skördeskador. Särskilt skall man se på drabbade regioner och enskilda jordbruksföretag. Gruppen skall också analysera eventuella skillnader vad gäller situationen för företag med olika produktionsinriktningar. Man skall även presentera möjligheter för berörda företag att klara den uppkomna situationen. Uppdraget skall redovisas senast den 26 februari 1999.

Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att denna kartläggning görs så skyndsamt som möjligt. Vi vet att det är angeläget för många enskilda bönder att vi hittar en lösning till de problem som har uppstått. Vi tycker också att det är viktigt att gruppen har sammansatts med syftet att få en bred representation av företrädare för näringen.

Även om läget är besvärligt för många bönder visar statistiken att årets skörd ligger 8 % högre än genomsnittet för de fem senaste åren. Men många enskilda har som sagt råkat illa ut, och vi ser fram emot att kunna få hjälpa till när utredningen är färdig.

I reservation 2 tas också frågan upp om den förändrade lönsamheten inom animalieproduktionen. Vi är medvetna om att situationen är besvärlig för grisproducenterna, och jag vill ge en bakgrund till detta. De just nu låga priserna beror på en extremt god tillgång på griskött på EU-marknaden. Denna beror dels på en ökad produktion, en effekt av tidigare höga priser, dels på att viktiga exportmarknader som Japan och Ryssland varit helt eller delvis stängda för export.

Marknaden för svinkött präglas av ständiga svängningar, ett faktum som varje producent måste leva med och försöka planera för. År 1997 blev ett mycket bra år med rekordhöga avräkningspriser på grund av svinpestutbrott i bl.a. Holland och Tyskland. Under 1998 är förhållandet det motsatta. Att svängningarna blev så kraftiga beror kanske på de väldigt höga priser som föregick sänkningen.

Men det finns ett ljus i tunneln. Priserna kommer med största sannolikhet att gå upp igen. EU-kommissionen förutspår i sina marknadsanalyser uppåtgående priser redan under 1999. Rysslands marknad kommer på sikt att återhämta sig, och nyligen har även exportbidragen till Ryssland höjts kraftigt. EU:s jordbruksråd har i början av denna vecka beslutat om livsmedelsbistånd till Ryssland. Det handlar om 100 000 ton griskött, vilket är betydande kvantiteter. Det motsvarar cirka en sjättedel

av den totala EU-exporten. Denna åtgärd bör också leda till ökade priser. I ett längre perspektiv kan vi se att de enligt förslagen i Agenda 2000 kraftigt sänkta spannmålspriserna kommer att minska en av de största utgiftsposterna för svinproducenterna.

Om man jämför de svenska svinproducenterna med flera andra utifrån det sätt på vilket vi sköter djuren här i landet, tror vi att även det kommer att gagna våra möjligheter både att sälja på den svenska marknaden och att kunna exportera.

Det finns mer att säga om det här, men jag skall nu övergå till att belysa lite av de budgetskillnader som föreligger i det här betänkandet.

Moderata samlingspartiet har samma totalbelopp som vi socialdemokrater, Vänstern och Miljöpartiet. Moderaterna sänker anslaget till Jordbruksverket med 5 miljoner kronor och höjer motsvarande till skogsvården. Jag tycker att man kan säga att det här är felräkningspengar.

Centerpartiet vill öka exportfrämjande åtgärder med 30 miljoner kronor utöver majoritetsförslaget, som är på 15 miljoner. Som vi ser det ligger alltid huvudansvaret för export- och marknadsföringsåtgärder på näringen. Regeringen vill emellertid genom att främja exportsatsningen bidra till en positiv utveckling inom den här sektorn, och det är därför vi har höjt anslaget under det kommande året.

Folkpartiet står i en särklass när det gäller neddragningar, speciellt på Statens jordbruksverk. Man föreslår sålunda en neddragning på 111 miljoner kronor. Det totala anslaget till verket är 229 miljoner kronor. Jag vill fråga: Hur många människor vill ni avskeda från Jordbruksverket? Är det 200 eller är det 300?

Sedan, herr talman, har vi det stora problemet: Kristdemokraterna. Det är det parti som fullständigt skiljer ut sig från oss andra. Inte på mindre än 15 olika anslagsposter har man en avvikande uppfattning. Kristdemokraterna påstår att de vill höja anslagen i vår budget med 1 568 000 000 kr. När det gäller EU:s direktbidrag till arealbidrag och djurbidrag är regeringens förslag 3 650 000 000 kr. Alla partier utom Kristdemokraterna står bakom denna bedömning. De vill lägga på ytterligare 1 350 000 000 kr.

Om jag skulle vara snäll mot Dan Ericsson kunde jag säga att det här nog bygger på ett missförstånd från hans sida. Men Dan Ericsson har i valrörelsen varit ute i olika sammanhang och lovat mycket. Han har varit i skogs- och mellanbygden och på möten sagt till bönderna: Röstar ni på oss skall jag lägga fram förslag om ytterligare 50 miljoner kronor till er. Han har fjällvandrat och träffat samer, och dem har han också lovat stora förbättringar.

Kristdemokraterna har föreslagit katastrofersättning trots pågående utredningar. Man har sagt till avbytarna att om vi får era röster kommer vi att se till att ni får ytterligare 30 miljoner till avbyterverksamheten. Som sades nyss har vi tillsammans med LRF kommit överens om att inte ha kvar detta statliga system.

Jag måste säga att vi alla tar avstånd från den populistiska och felaktiga syn som Kristdemokraterna har i årets budget.

Jag vill, herr talman, yrka bifall till hemställan i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1 och avslag på samtliga reservationer.

I detta anförande instämde Michael Hagberg (s).

Anf. 28 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag får verkligen tacka Inge Carlsson för att han utförligt redovisade vårt budgetförslag, vilket jag inte hann med själv i mitt anförande. Tack för det, Inge!

Sedan har jag faktiskt ännu inte gjort någon fjällvandring och träffat samerna, men vi kan väl försöka hinna med det också så småningom. Jag har en del andra synpunkter på det här.

Det stora grundproblemet är Kristdemokraterna, säger Inge Carlsson. Det tar jag verkligen som en merit. Om vi hade varit överens i utskottet om att föra en politik som leder till svenskt lantbruks avveckling vore det väl på tiden att det blev en annan ordning. Nu är det ju inte som Inge Carlsson säger. Det finns faktiskt fler partier som har en annan syn på lantbruksnäringen.

Men jag förstår också att Inge Carlsson går till ett så våldsamt anfall. Han har det inte lätt i dag. Han har att försvara en regering som under flera år gjort utfästelser om att göra någonting för att lätta på bördan för svensk lantbruksnäring men som ännu inte har förmått lägga fram något förslag. Han har ingen minister här som vi kan ställa till svars, vilket vi helst hade gjort, utan Inge Carlsson får bära ansvaret.

Och hörde ni formuleringen? Utskottsfolket, dvs. socialdemokraterna i utskottet, var berett att göra insatser för att lätta den här ryggsäcken – uppenbarligen till skillnad från regeringen. Vi har alltså en spricka mellan riksdagens socialdemokrater och regeringen.

Men om ni i utskottet är beredda på detta, varför ställer ni inte upp på den formulering som finns i reservation 2 om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag med anledning av den Björkska utredningen? Det är väldigt lätt. Inge Carlsson tyckte att vi inte var överens längre. Men vi är ju överens, Inge. Anslut er till detta!

Sedan förde faktiskt Inge Carlsson fram felaktig information om vad våra ledamöter i skatteutskottet och finansutskottet hade sagt. Jag har utdrag från skatteutskottets betänkande där det sägs tydligt från vår sida att en sänkning av jordbrukets energiskatt till en nivå som återställer möjligheterna att konkurrera med jordbruket i övriga EU-länder är viktig. I finansdebatten förde vår ledamot faktiskt fram också jordbrukets situation och att vi skulle få rättvisa skatter. På den punkten hade alltså Inge Carlsson fel.

Anf. 29 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har, som sagt, tagit del av protokollet från den debatten. I det protokollet framkommer det inte att någon, vare sig kristdemokrat eller moderat, deltog i debatten på ett sådant sätt att man förde fram de här skatterna. Det finns tillgängligt för alla att läsa.

Sedan påpekar jag att vi socialdemokrater i utskottet vill vara med och finna en lösning för just energiskatterna. Vi tycker nämligen att jordbruksnäringen skall jämföras med annan industrinäring i landet. Då är detta inte en rättvisa. Den rättvisan vill vi återskapa.

Nu har regeringen inbjudit till diskussioner om kommande skatter. Man har haft ett första möte. Jag utgår från att Alf Svensson, eller den som företräder Kristdemokraterna, vid nästa tillfälle, i januari, verkligen för fram de här synpunkterna, att det är just de här skatterna som ni värnar om. Ni har ju finansiering. Det är ett flertal miljarder kronor mindre

som ni skall ge till sjuka, handikappade och arbetslösa, så ni måste ha pengar till att finansiera detta.

Vi vill också att vårt parti skall kunna ta fram en rättvis fördelning så att det här skattebeslutet kan genomföras.

Anf. 30 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Det här är lite tröttande. Vi får gå och läsa protokollet tillsammans, Inge Carlsson, så skall jag också visa vad som sades i finansdebatten. För övrigt har vi i en tydlig reservation som gäller hela ramen redovisat hela vår jordbruksbudget, också hur vi skall lyfta av skatteryggsäcken. Det får vi göra tillsammans efter debatten.

Inge Carlsson utgår från att Alf Svensson för fram våra synpunkter. Det är precis vad vi har gjort. Vi har fört fram detta i skattesamtalen, i de inledande diskussionerna. Vi har betonat vikten av att få en lösning på den här frågan, för att det skall finnas en möjlighet att nå en uppgörelse. Vi har inte fått några svar. Regeringen har flera gånger, i olika sammanhang, sagt att man skall göra någonting. Men vi har inte fått något konkret svar.

Inge Carlsson säger nu att den socialdemokratiska gruppen i utskottet är beredd att göra någonting. Varför kan ni inte ansluta er? Varför är vi inte överens om skrivningarna, att det skall läggas fram förslag med anledning av den Björkska utredningen? Det är inte svårare. Det är t.o.m. relativt hovsamt i det här sammanhanget.

Nej, Inge Carlsson, taktiken att försöka måla ut Kristdemokraterna som en sorts huvudfiende för Socialdemokraterna tror jag är en felaktig strategi. Det handlar faktiskt om att se ett samband med det politiska systemet, jordbrukets myndigheter och näringen skall tillsammans hjälpa till så att vi får bra förutsättningar för svensk livsmedelsproduktion i framtiden: förutsättningar för export, förutsättningar för en levande landsbygd. Det är vad det handlar om, Inge Carlsson. Men från kristdemokraternas sida kommer vi aldrig att ställa upp på den politik ni förespråkar, som går i motsatt riktning. Jag hoppas att ni tar ert förnuft till fånga och att vi så småningom skall kunna landa i en rättvisa för Sveriges bönder.

Anf. 31 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Det är inte så att vi socialdemokrater har utsett kristdemokraterna till våra huvudfiender. Men det är klart att vi tar del av budgetförslagen och noterar det sätt som ordföranden i vårt utskott använder i olika tidningsartiklar och till bönder när han försöker säga: Om ni röstar på oss skall jag framföra era svårigheter. I ett samlat paket handlar det ändå om 2 miljarder kronor.

Att vi inte skriver under sådana förslag som ni tar upp i det här utskottet beror på att det är en skattefråga. Det är i skatteutskottet frågan skall ligga.

Jag sade i mitt inledningsanförande att regeringen nu håller på att speciellt se över energiskatterna. Att vi har tryckt på att vi socialdemokrater i utskottet har den här åsikten kommer förmodligen att underlätta.

I fråga om skatter tycker jag att Dan Ericsson, när han ändå skall läsa protokoll, kan läsa i jordbrukspropositionen på s. 21. Där står det om en mängd undantag när det gäller skatter som inte danskarna har.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Här har man alltså värderat elförbrukningen inom växthusnäringen, som vi subventionerar med 240 miljoner. Vid uttag av bränsle gäller: Uttag av bränsle för uppvärmning är dock undantaget från skatteplikt om fastigheten är taxerad som lantbruksenhet. Så gör ju bönderna i Sverige. De har mycket skog och kan ta ut eget bränsle. Det värderar regeringen till 210 miljoner kronor.

Totalt finns det undantag inom näringen med 820 miljoner kronor. Det talar vi aldrig om när vi talar om Björkska utredningen. Då vill ni bara jämföra med de skatter man har i Danmark för diesel och allt sådant. Men det här är också någonting som ni borde ta till er.

Anf. 32 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja göra erkännandet att Centerpartiet är det enda parti som har följt upp egna motionsyrkanden i finans- och skattedebatten. Det var min blygsamhet som gjorde att jag inte talade om det för egen del.

Till sak och fråga. Det är nu i dagarna ungefär ett år sedan Björk presenterade sin utredning. I detta sammanhang är ett år en mycket lång tid. Under den tiden har det de facto inte hänt någonting kring de förslag som Björk presenterade annat än att vissa konkurrentländer ytterligare har förbättrat för sin modernäring, för sitt jordbruk.

Danskarna t.ex. har sänkt sin jordskatt från 24 promille till 8 promille. Amerikanerna har stoppat in i storleksordningen 6 miljarder US dollar i sitt jordbruk, vilket än mer har byggt på kostnadssnedvridningen.

Jag skulle vilja ha svar på frågan: Vad är det som har gjort att det inte har hänt någonting under det år som nu har gått? Det kunde vara intressant att få svar från Inge Carlsson: Vem är det som har stoppat de förslag som Björk lade fram? Jag förmodar att det inte är ni, eftersom ni i innevarande års regeringsförklaring, lika väl som i tidigare års regeringsförklaringar, har ambitionen att göra svenskt lantbruk till en framtidsnäring. Är det Gudrun Lindvall eller är det Vänsterpartiet? Var snäll och svara på det, tack!

Anf. 33 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! När den här utredningen blev färdig var det lite diskussion inom Regeringskansliet om huruvida den skulle ut på remiss eller inte. Det tog alldeles för lång tid. Men dåvarande jordbruksministern, Annika Åhnberg, ansåg att den Björkska utredningen skulle ut på remiss. Nu är remissbehandlingen klar, men jag vet inte alls om det rör sig om tre fyra månader, ett halvår eller vad det kan vara.

Frågan bereds ju. Det har alltså inte kommit fram några konkreta förslag. Därför kan man inte peka ut någon som har motverkat att förslaget skall fram. Jag har sagt, och står för det, att den här frågan skall komma fram i början av nästa år. Det är mitt partis uppfattning. Det är först då som vi verkligen kan se om vi har de andra partierna med oss. Jag utgår från att Centerpartiet är med och förhoppningsvis är alla andra med.

När det gäller skattesänkningarna i Danmark vill jag säga att vi inte har den skatten i Sverige som belastar jordbruken i Danmark; jordskatten på över 900 miljoner, som de har sänkt med 200 miljoner.

Men jag förstår varför man gör så här i Danmark. Om ni tittar i dagens Metro kan ni se den statistik som har kommit från EU:s statistik-

byrå, Eurostat. Där visar man hur ekonomin var 1997. Den försämrades i Danmark med 22,3 %. De ligger längst ned på listan när det gäller försämringar. Vem står högst upp? Ni behöver inte gissa. Det är Sverige, som ökade böndernas inkomst med 9 %. Men detta var alltså 1997.

Skillnaden i situationen för en svensk bonde och en dansk bonde är enligt den här statistiken 30 %. Då är det klart att det är viktigt att man på olika sätt försöker att underlätta för jordbrukarna. Vi i Sverige har under det här året tagit hem hela miljöstödet på 2,8 miljarder. Där danskarna har 200–300 miljoner i miljöstöd har vi 2,8 miljarder. Det har naturligtvis inneburit att vi kan se till att våra svenska bönder ändå har det ganska hyggligt, även om vi jämför med andra människor i vårt land.

Anf. 34 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Herr talman! Först något om Eurostatanalysen. Det har konstaterats att det finns väsentliga felaktigheter i den analysen. Vi skall inte diskutera den mer. Det fordras i så fall en särskild debatt om den.

Sedan var det frågan om den danska skatten. Inge Carlsson och jag måste vara överens om att skattesänkningen innebär att det danska lantbrukets konkurrensförmåga förbättras med i storleksordningen 300 miljoner danska kronor – något bättre än den svenska. Det är ett ganska ansevärt belopp. Detta har inträffat under tiden som ingenting har hänt med den s.k. Björkska utredningen.

Många står i begrepp att göra någonting, avveckla eller utveckla, investera eller söka sig till någon annan näring. Detta är företrädesvis unga människor. De är intresserade av att veta när förslaget kommer, Inge Carlsson. Sätt ett datum! Nu är det en evig väntan. Det kommer, det kommer. Sedan blir det remiss på remiss. Sedan händer ingenting. Sätt ett datum, Inge Carlsson. Tillkännage det gärna i dag.

Anf. 35 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Som vanlig enkel ledamot av detta utskott och denna riksdag kan jag inte sätta det exakta datumet.

Jag sade i mitt huvudanförande – och det bygger på en uppgift jag har från regeringen – att regeringen avser att i början på nästa år lägga fram förslag. Jag kan inte specificera det mer.

Danskarna har sänkt sin skatt med 300 miljoner kronor, Eskil Erlandsson. Vi i Sverige har ökat miljöstödet med 700 miljoner kronor under innevarande år. Det är en viss skillnad till fördel för de svenska bönderna.

Anf. 36 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Herr talman! När det gäller min kritik av att regeringen inte är företrädd i debatten, vill jag meddela att det kan vara en riktig prioritering av jordbruksministern. Men jag beklagar fortfarande att regeringen inte finns representerad när vi har att diskutera en så stor och viktig fråga som jordbrukspolitiken. Jag beklagar det djupt.

Vi har redovisat Folkpartiets jordbrukspolitik i vår partimotion *Jordbrukspolitik inför 2000-talet*. Det är en omfattande motion, Inge Carlsson.

Jag har i ett särskilt yttrande förklarat angående vårt förslag om reduktion inom Jordbruksverket att jag i nuläget inte funnit anledning och

möjlighet att följa upp reservationen. Vi vidhåller att här finns möjligheter till kostnadsreduceringar. Men just det förslaget har jag inte följt upp, utan jag återkommer till det.

Sedan var det Inge Carlssons anförande och repliker. Det finns fortfarande en hel del motsägelser som jag vill att Inge Carlsson klarar ut. Dels talar Inge Carlsson om att det skall komma förslag, dels talar Inge Carlsson om marknadskrafterna. Detta gäller, och detta måste vi leva med. Så får vi också höra några antydningar om att här finns problem.

Ingenting av detta har berörts i betänkandet. Jag tycker att det är viktigt att Inge Carlsson klart talar om här och nu om det här finns problem som ni har för avsikt att lägga fram förslag om. När kommer i så fall den typen av förslag?

Förhåller det sig på jordbruksområdet som för Småföretagsdelegationens förslag? Där finns uppenbara problem, förslag har framkommit, men man vill inte ta tag i dem. Det är nödvändigt att få klara besked.

Anf. 37 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Harald Nordlund säger i sin replik att Folkpartiet fortfarande står bakom sin motion, vilket skulle innebära att man drar ned anslaget med 111 miljoner kronor för Statens jordbruksverk. Det är intressant med 111 miljoner kronor. Anslaget till Jordbruksverket är 229 miljoner kronor. I Statens jordbruksverk jobbar ca 540 människor, dvs. mer eller mindre hela anslaget går till att dessa människor skall kontrollera och informera bönderna om de olika stöden.

Det fuskas mycket inom EU. Men Statens jordbruksverk i Sverige har fått det högsta betyget. Det går inte att se att det förekommer något fusk i det här landet. Det beror på att det går åt många tjänster.

Harald Nordlund säger att Folkpartiet står kvar vid detta. Men vad är det ni vill göra med de 111 miljonerna? Skall 200 eller 300 tjänster bort? Svara på det. Den informationen har Harald Nordlund fortfarande inte gett, varken i utskottet eller i debatten. Är det 200 eller 300 människor ni tänker avskeda?

Anf. 38 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag sade nyss och jag upprepar att jag inte har fullföljt motionen. Vi har uppfattningen att det finns möjligheter till kostnadsreduceringar. Vi kommer att återkomma i den frågan. Jag har inte sagt att vi fortfarande står fast vid varje ord i motionen. Jag har inte funnit anledning att följa upp den.

Anf. 39 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag blev så mycket klokare. Men om man väcker en motion med ett förslag om att dra ned 111 miljoner kronor på anslaget för Statens jordbruksverk måste det naturligtvis finnas en baktanke. Man måste veta vad de 111 miljoner kronorna skall innebära.

Nu säger Harald Nordlund att de skall återkomma. Men vad skall ni återkomma till? Vad vill ni göra med Statens jordbruksverk?

Anf. 40 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Inge Carlsson talar om att skillnaden mellan oss och majoriteten skulle vara felräkningspengar. De tunga skatterna och avgifterna är i dag en stark hake för jordbruket. Våra förslag till sänkningar av gödselskatten, dieselskatten, elskatten osv. är klart redovisade i skatte- och finansutskottens betänkanden. Inge Carlsson försökte göra sken av att vi inte följer upp våra förslag. Vi har klart redovisat våra förslag i utskottsbetänkandena. Det är därför vi i det här betänkandet kräver en uppföljning av våra förslag genom att begära att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag.

Nu talar Inge Carlsson om att socialdemokraterna i jordbruksutskottet är pådrivande. Man undrar lite grann hur pådrivande det går att bli när man hör era samarbetspartners resonemang i dag. Man har anledning att vara orolig för vad som skall komma. Inge Carlsson nämner att något skall komma till våren.

Problemet med de verkliga konkurrenssnedvridande kostnaderna, om vi jämför med exempelvis Danmark och Finland, löses ju inte genom resonemanget om likvärdiga villkor med andra företag i Sverige. Det är ju konkurrensen på marknaden som därvidlag är viktig, att vi får ned de kostnader som snedvrider konkurrensen.

Det verkar som om Inge Carlsson vill sticka huvudet i sanden, precis som strutsen, för att slippa se verkligheten. Gå ut i verkligheten! Resonera med de svenska bönderna! Ta reda på hur det verkligen förhåller sig! Då tror jag att tonen blir lite annorlunda. När kommer de här förslagen? Kan vi lita på att det kommer några förslag över huvud taget? Vi har väntat ganska länge nu, och vi har varit pådrivande från moderat sida.

Anf. 41 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag nämnde ordet felräkningspengar när jag jämförde med ert budgetalternativ. Ert alternativ var att ni skulle ta 5 miljoner kronor från Statens jordbruksverk och ge motsvarande till skogsvårdsorganisationen. Det var då jag menade att det var felräkningspengar, när de ändå har en omsättning på ungefär 250 miljoner kronor vardera.

Jag blir uppmanad att gå ut i verkligheten för att ta reda på hur situationen är. Jag känner nog verkligheten ganska bra. Om man nu ser på ekonomin för jordbrukarna och tittar i den statistik som finns på utredningstjänsten i det här huset kan man jämföra driftsöverskotten. I år är prognosen på 3 997 miljoner i driftsöverskott. Förra året hade man ett driftsöverskott på 3 293 miljoner. 1995, då vi socialdemokrater också hade makten, var överskottet 3 608 miljoner. Under de borgerliga glansåren var det 1994 ett överskott på 2 195 miljoner, 1993 på 2 751 miljoner och 1992 på 2 404 miljoner.

Det här är en verklighet, hur vi har kunnat förstärka driftsöverskotten för jordbrukarna. Det handlar om mer än 1 miljard per år i snitt. Det är en verklighet. Det här vill vi fortsätta. Vi tycker naturligtvis att det är viktigt att man kan hålla de här driftsöverskotten och kanske förstärka dem ännu mer, för att kunna möta importen av sämre mat, som jag vill påstå att det är fråga om. Vi har också lagt pengar till exportfrämjande åtgärder, där ni delar vår åsikt.

Vår syn på verkligheten skiljer sig inte mycket åt, och det bevisar att vi har ungefär samma budget.

Anf. 42 INGVAR ERIKSSON (m) replik:

Herr talman! Inge Carlsson kommer här tillbaka och talar om att det är så lönsamt i jordbruket och att det har blivit bättre och bättre. Självklart blev det bättre när vi kom in i EU – det har vi aldrig förnekat. Men det som har skett nu är ju att kostnadssnedvridningen jämfört med EU har blivit större och större, genom de betungande skatter och avgifter som vi har i Sverige och som ni socialdemokrater inte vill lyfta av. Det gör att lönsamheten sjunker mycket kraftigt under innevarande år. Den som inte ser detta vill antagligen inte se verkligheten.

Vi varnar för detta. Det är ingen tillfällighet att suggorna slaktas ut och att vi nästa år får importera fläsk i ganska stor omfattning. Genom den här politiken sviker ni ju konsumenterna, som vill ha svenskproducerat.

Om vi skall få en livskraftig utveckling och en bra utveckling av landsbygden krävs det i dag mycket snabbt – det är bråttom – positiva signaler om att ni verkligen arbetar för att sänka dessa kostnader, så att svenska producenter och svenska livsmedelsindustrier skall kunna klara konkurrensen. Vi kanske också skall slippa uppleva att 10 000–30 000 människor mister jobben under de närmaste åren framöver. Det är fråga om sysselsättning på landsbygden, och det är fråga om sysselsättning i livsmedelsindustrin osv.

Ni måste ta detta på allvar. Efter vad vi hittills har hört tvivlar jag på att ni är beredda att göra detta. Men vi kommer att driva på hela tiden framöver både när det gäller de snedvridande kostnaderna, som drabbar jordbruksproducenterna, och när det gäller möjligheterna för livsmedelsindustrin att expandera och ta vara på de möjligheter som EU-medlemskapet har skapat. Men Sverige tar inte vara på de möjligheterna.

Anf. 43 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Ingvar Eriksson säger att vi socialdemokrater sviker konsumenterna. Det är ett ganska starkt uttryck. Han säger att om vi inte gör någonting kan det bli så att ungefär 20 000 mister sina jobb. Kom ihåg vad ni gjorde under era borgerliga år! 450 000 jobb försvann, och människor blev arbetslösa. Ställ det i relation till det vi diskuterar nu!

Kom också ihåg vad det är ni föreslår till årets riksdag! År 2000 skall ni sänka skatterna med över 60 miljarder. År 2001 skall ni sänka skatterna med 85 miljarder. Man kan undra vad det är för samhälle ni eftersträvar. Inte är det ett samhälle för de breda konsumentgrupperna, utan det är väl för de fåtaliga rika som ni brukar föra er politik.

Man kan ju spegla risken att bli arbetslös. Den risken finns i Sveriges industri över huvud taget – den finns överallt. Men de svenska bönderna har alltså förra året stärkt sina inkomster med 9 %, enligt den utredning som en del ifrågasätter. De danska jordbrukarna har fått en försämring med 22 %. Om våra jordbrukare skulle komma i en katastrofsituation – som de inte befinner sig i nu – kommer vi kanske att snabba på en del av de åtgärder som ligger och väntar på att bli färdigberedda.

Jag tycker inte att Ingvar Eriksson skall säga att vi sviker konsumenterna. Vi för faktiskt en väldigt rättvis politik i det här landet. Det är inte bara att se till böndernas bästa, utan det är att se till konsumenternas bästa och till Sveriges bästa. Det är en sådan hel politik som vi måste föra, och det är det vi gör. Men vi värnar också svenskt jordbruk och

lantbruk. Vi tror att det är en framtidsnäring. Det är inte bara ord, utan vi har tagit hem hela miljöstödet och förbättrat mycket annat under de här åren. Det kommer vi att fortsätta med.

Anf. 44 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! I går hade jag ett ganska långt samtal med en ung lantbrukare från Småland, närmare bestämt från Aneby kommun. Han började tidigt som bonde, och han har drivit sitt jordbruk som svinproducent. Han har varit optimist. Han har haft hela familjen med sig, i ett typiskt svenskt familjeföretag inom jordbrukssektorn.

Nu är han bekymrad. För ett år sedan lade han ned sin verksamhet. Han avyttrade sina djur. Nu är det bara rester som återstår, så tillvida att det fortfarande kommer räkningar från den tid han hade djurhållning.

Han kunde inte fortsätta. I den fina småländska bygden, där det öppna landskapet har så stor betydelse i många sammanhang, där jordbruket också ur sysselsättningssynpunkt är så viktigt, fick den unge, duktige och ambitiöse jordbrukaren lägga ned verksamheten därför att lönsamheten var för dålig.

Det är därför ganska bekymmersamt när man hör Inge Carlsson säga att jordbruket inte har något lönsamhetsproblem, när verkligheten dag efter dag efter dag talar sitt tydliga språk: det är lönsamheten som är problemet i svenskt jordbruk.

Den här unge bonden ber inte om bidrag. Han ber om rättvisa.

När vi gick in i EU förespeglade vi Sveriges bönder att vi skulle se till att de fick konkurrensneutralitet i förhållande till bönder i andra länder. Vi sade det från moderat sida, och andra sade det också, och det är klart att näringen trodde på konkurrensneutraliteten. Hur har det sedan gått? Den ambitionen har inte uppfyllts.

Näringen som sådan är på väg att uppfylla även viktiga politiska mål. Jag tänker på miljömål. Jag tänker på djurskyddsmål. Inga andra bönder har så höga krav och så höga ambitioner när det gäller miljöskyddskraven. Inga bönder i andra länder har så höga krav när det gäller djurskyddskraven. Inga jordbruksorganisationer i andra länder har så höga krav som de svenska organisationerna har när det gäller att uppfylla dessa mål. Vi har duktiga bönder och ett rationellt jordbruk, men vi har oerhörda konkurrensnackdelar.

Det är ingen tvekan om att bönderna i dag lever i en väldigt hård konkurrens. Här har tidigare påtalats hur andra länder agerar. Danmark sänker skatter, USA ökar bidrag till bönder. Sverige går den motsatta vägen. Sverige lägger i stället på nya kostnader. Det är detta som är problemet. Konkurrensnackdelarna är belagda, teoretiskt i Livsmedelspolitiska utredningen och praktiskt utifrån de förhållanden som råder ute i verkligheten, genom att brukningsenheter försvinner i olika sammanhang.

Här har tidigare nämnts att 20 % fler sugor slaktas i år än i fjol. Vad innebär det? Jo, det innebär givetvis att svenska konsumenter kommande år får köpa julsinka som kommer från tjudrade sugor söder om Öresund – inte för att konsumenterna vill det, utan därför att det förs en politik i landet som gör att det inte finns några andra möjligheter för konsumenterna.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

Detta är också en moralisk fråga. Här har Gudrun Lindvall talat om den biologiska mångfalden. Vi vet att den viktiga basen för biologisk mångfald ute i det agrara kulturlandskapet är det faktum att det finns bönder.

Om vi inte ändrar politiken, stärker konkurrenskraften, kommer en stor del av jordbruket att försvinna. Gudrun Lindvall, det skulle vara intressant att höra hur man ser på detta. Man hör nämligen ofta resonerang om bevarande av biologisk mångfald och höga ambitioner. Men om själva basen, biotopen, för den biologiska mångfalden i det agrara landskapet försvinner och reduceras, kan man tala hur mycket som helst om lärkor, svalor, blåklint, nattviol och kattfot – det hjälper inte. Därför finns det ett klart samband också när det gäller ett bärkraftigt svenskt jordbruk visavi diskussionen om den biologiska mångfalden.

Vad som behövs är snabba, effektiva åtgärder. Jag vill redovisa punkter som Moderata samlingspartiet har tagit upp. Ingvar Eriksson har påtalat många av dem tidigare.

1. Vi måste sänka skatter och avgifter. Det är nödvändigt att sänka diesel-, el- och andra kostnader.
2. Vi skall utnyttja EU-ersättningarna fullt ut. Det är viktigt. Detta skall inte ses som bidrag utan som ersättningar för utfört arbete, utförda prestationer.
3. Vi måste förenkla regelverken. Det gäller framför allt miljöersättningarna men även annat. Det är fullständigt orimligt att svenska bönder skall behöva vara ute och med tumstock mäta grässvålens längd i september–oktober månad. Den formen av regelverk måste ändras.
4. Vi måste bevaka svenska intressen i samband med agendaförhandlingar.
5. Vi måste arbeta för att komma in i valutaunionen EMU. Svenska bönder lider av valutaförluster om vi står utanför EMU.
6. Vi måste stärka forskningen också på det jordbrukspolitiska området. Här är vi lite grann bekymrade när det gäller SLU:s ställning framöver.

Sedan måste jag ställa en fråga till Jonas Ringqvist, som jag tror har missuppfattat detta med EU. Det är ju ändå så att tack vare att vi är med i EU förbättras de svenska böndernas förutsättningar när det gäller konkurrenssituationen, förutsatt att de inhemska reglerna och kostnaderna revideras och förändras. När det gäller detta med dieselskatten t.ex. säger Jonas att det bara gynnar storbönderna. Det är inte alls på det sättet. Låt mig ta exempel från mina egna bygder i Småland, småländska höglandet, där en bonde tvingas att ha kanske 20 sidoarrenden inom två mils avstånd. Där går det sannerligen åt diesel för att klara den formen av företagskonstruktion.

Det är viktigt att man utgår från verkligheten i de här sammanhangen. Driftsöverskottet har varit under diskussion. Man exarcerar om driftsöverskott på några hundra miljoner, samtidigt som vi ändå vet att det

svenska jordbrukets nettoöverskott är betydligt lägre än både de danska och finska jordbrukens. Detta visar den Björkska utredningen klart på.

Här är det angeläget att göra jämförelser. Man säger att det svenska driftsöverskottet är 3 miljarder kronor. Björkska utredningen pekar på att konkurrensnackdelen för svenskt jordbruk är 1 ½ miljard kronor. Om vi kom till rätta med 1 ½ miljard i konkurrensnackdel, skulle det kraftigt påverka driftsöverskottet i jordbruket och således också innebära att stora delar av det svenska jordbruket kan gå vidare och bli den framtidsnäring som så många talar om i dessa sammanhang.

Näringen har visat vad man vill och att man kan. Nu måste även den politiska majoriteten ställa upp för att förbättra förutsättningarna.

När man har lyssnat på debatten från de olika partiernas företrädare blir man bekymrad. I dag gick socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister ut och sade: Nu skall samarbetet gälla under hela mandatperioden. Jag vill fråga Inge Carlsson: Kommer detta också att gälla jordbrukspolitiken och skattepolitiken?

Om Gudrun Lindvalls och Jonas Ringqvists redovisning för hur de ser på det svenska jordbrukets framtid skulle vara vägledande för denna majoritetskonstellation, då blir man rädd. Då blir det sannerligen ingen positiv effekt för svenskt jordbruk.

Inge, vad är det som kommer att gälla för jordbruksnäringen framöver? Är det det som Vänstern och Miljöpartiet står för, eller är ni här beredda att söka samarbete med andra partier?

Till sist, herr talman, måste jag ställa ytterligare en fråga till Inge Carlsson. Jag har i dag fått i min hand ett fax som är baserat på en skrivelse från lantbruksenheten i Östergötlands län. Där står följande: Jordbruksverket hade planerat att göra en utbetalning av vallstödet den 28 december 1998. Regeringen har i stället beslutat att första utbetalning av 1998 års vallstöd skall ske så tidigt som möjligt januari 1999.

Motivet för att flytta utbetalningen är att det s.k. utgiftstaket för statsbudgeten riskerar att överskridas för 1998. Enligt våra senaste kontakter med Jordbruksverket planeras nu utbetalning den 4 januari 1999.

Min fråga är: Hur kan man hantera en näring på detta sätt? Här har man aviserat att utbetalningarna skall ske i år. Strax innan detta skall hända kommer det sedan ett meddelande om att man på grund av att staten inte har pengar skjuter på utbetalningen till bönderna. Och här har bönderna planerat att betala sina räkningar före årsskiftet, för de har fått besked från staten om att de kommer att få pengarna.

Så här får det inte gå till. Min fråga till Inge Carlsson är: Är det verkligen på det sättet att regeringen hanterar näringen så att man inte ens på en så här fundamental punkt är beredd att hålla fast vid givna löften?

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 45 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Herr talman! Göte Jonsson inledde med att tala om rättvisa och om en bonde som han ansåg sig representera som kräver rättvisa. Rättvisa är ju en paroll som mitt parti är väl förtroget med. Så jag skulle vilja ställa en fråga till Göte om två tydliga exempel som jag tog upp tidigare. Det gäller två olika bönder, två olika driftsformer och vad dieselskatten innebär för dem.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

En mjölkbonde med 50 hektar och 35 kor får om man tar bort dieselskatten helt en sänkning av skatten med 8 000 kr om året. Det andra exemplet är en spannmålsodlande bonde som odlar 200 hektar med enbart spannmål. Denne bonde skulle om man tog bort dieselskatten få en sänkning på 75 000 kr om året. Är det rättvisa, Göte Jonsson?

Anf. 46 GÖTE JONSSON (m) replik:

Herr talman! Det är givetvis rättvisa. När vi nu får höra att Vänstern är det parti som har tolkningsföreträdare vad gäller rättvisa, så delar jag inte den uppfattningen.

Det är alldeles uppenbart att den som har stora utgifter på grund av att det bedrivna jordbruket är större också får större del av sänkningen av denna kostnad. Hur skulle det se ut, och vilket rättvisebegrepp skulle Vänsterpartiet ha, om det helt plötsligt skulle vara på det sättet att den som har de höga kostnaderna skall få de små kompensationserna under det att den som har de låga kostnaderna skall få de höga kompensationserna?

Jag förstår att det är rättvisa enligt vänstermodell. Men det är inte rättvisa enligt Moderata samlingspartiet.

Anf. 47 JONAS RINGQVIST (v) replik:

Herr talman! Rättvisa för Vänsterpartiet handlar i det här fallet om detta: Var finns lönsamheten och var finns olönsamheten i svenskt jordbruk? Inom växtodlingen finns inte olönsamheten på samma sätt som inom djurhållningen. Det är de små och medelstora mjölk- och köttgårdarna och svinproduktionen som har lönsamhetsproblem i dag. Skall vi göra några insatser, skall vi dela ut en miljard eller vad det handlar om, så skall pengarna hamna på rätt ställe.

Anf. 48 GÖTE JONSSON (m) replik:

Herr talman! Återigen ett typiskt vänsterresonemang. Pengarna skall hamna på rätt ställe, och rätt ställe är det som Vänsterpartiet bestämmer sig för.

Jonas Ringqvist gör ett fundamentalt misstag när han påstår att svensk animalieproduktion inte skulle tjäna på sänkta dieselskatter. Visst gör man det. Jag tog ju upp exempel hemifrån Småland. Där har vi animalieproduktion. Det är där vi har djuren som betar på ängarna. Och det är där som bönderna har höga kostnader för diesel för att man har sidoarrenden som ligger på milsvida avstånd från stamfastigheten.

Det är viktigt, herr talman, att man tolkar rättvisa på rätt sätt. När jag hör Jonas blir jag ännu mer bekymrad för den majoritet som man nu har deklarerat i tidningen i dag och som skall gälla i fyra år. Jag hoppas att Inge Carlsson har en annan syn på rättvisa under de här fyra åren än vad Jonas Ringqvist har. I annat fall är det synd om svenskt jordbruk. Det är även synd när det gäller tolkningen av vad som är rättvist.

Anf. 49 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Den här debatten skulle ju handla om utgiftsområdena i vårt utskott. Nu vill Göte Jonsson prata om helt andra saker. Han vill efterhöra hur det här samarbetet kommer att fungera kommande år under denna mandatperiod.

Jag kan väl bara säga att han kan fortsätta att läsa Dagens Nyheter. Det framgår ju helt klart att vår ambition är att vi skall jobba tillsammans under den här mandatperioden. Det är klart att om Göte Jonsson bara skulle ha gått ifrån detta att ta fem miljarder från det fattiga Statens jordbruksverk och ge till de rika skogsorganisationerna så hade vi varit överens med er också den här gången. Allting talar alltså för att ju fler partier det är som blir överens om den här näringen desto bättre är det. Vi skall göra allt för att hålla ihop.

När det sedan gäller det fax som lästes upp vill jag säga till Göte Jonsson att jag föreslår att han skriver en fråga. Då får han nog ett bättre svar än vad jag kan ge. Jag har nämligen inte läst faxet. Jag har över huvud taget aldrig hört talas om det här problemet.

Anf. 50 GÖTE JONSSON (m) replik:

Herr talman! Jag tackar för tipset när det gäller vem jag skall ställa frågan till. Det intressanta är egentligen inte problemet som sådant när det gäller det här faxet. Det intressanta, Inge Carlsson, är att jag tycker att det visar på en utomordentlig nonchalans från regeringens sida gentemot modernnäringen när man gör på det här sättet.

Man vet att svenska bönder har skulder som skall betalas till spannmålsproducenter och andra. Bönderna har räknat med att den 28:e kommer pengarna, den 29:e betalar vi notan och vid årsskiftet har vi bokslut. Det är det som är allvarligt. Det är en nonchalans som inte får förekomma.

Sedan vill jag säga något om samarbetet. Jag blir inte lugnad. Jag har ju läst DN. Det är det som skrämmer. Är det, Inge Carlsson, socialdemokratins uppfattning att Gudrun Lindvalls miljöparti och Vänsterpartiet, båda dessa partier, har rätt syn på jordbrukspolitiken? De säger nej till dieselskattesänkningar och nej till elskattesänkningar. I stället skall det bli höjningar.

Har ni samma uppfattning som de? Tycker ni också att det skall bli selektiva åtgärder med stöd, punktstöd, utifrån vad vi som partier tycker är viktigt, inte utifrån vad bönderna vill? Det är det som är frågan.

Jag skulle vara nöjd om Inge Carlsson svarade på denna principfråga: Ställer Socialdemokraterna upp på de principer som de andra partierna har skisserat eller kan vi diskutera vidare utifrån *sunda* principer?

Anf. 51 INGE CARLSSON (s) replik:

Herr talman! Jag är inte ett dugg orolig för det här samarbetet. Det är klart att det är tre partier och att det kan skilja lite i nyanserna. Så är det ju alltid. Men jag litar mer på Miljöpartiet och Vänsterpartiet när det gäller miljö- och jordbruksfrågor än vad jag litar på Moderata samlingspartiet.

Anf. 52 GÖTE JONSSON (m) replik:

Herr talman! Det var ett besked som sannerligen inte gjorde mig lugn. Jag förstår att det inte heller var meningen. Men framför allt tycker jag att detta är ett besked till Sveriges bönder. Om vi hade fått igenom våra förslag de senaste två åren så hade vi haft fler bönder i produktion. Vi hade haft en högre lönsamhet i svenskt jordbruk. Vi hade haft en bättre export. Vi hade haft fler sysselsatta i livsmedelsnäringen.

Nu säger Inge Carlsson: Den politiken ställer vi inte upp på. Vi ställer upp på en politik som innebär att man i princip skall skrota det konventionella jordbruket. Man skall bygga upp jordbruket på en form av politikerstyrda bidrag och liknande. Det är en politik som attraherar socialdemokraterna mer.

Då beklagar jag de svenska bönderna. Jag beklagar inte minst de unga svenska bönderna.

Min förhoppning är att man ändå nyktrar till i dessa sammanhang. I annat fall har vi ju faktiskt ingenting att se fram emot när det gäller diskussionerna om det svenska jordbrukets framtid och möjligheten att svensk livsmedelsindustri skall bli en framtidsnäring.

(Applåder)

Anf. 53 CAROLINE HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! När staten byggde upp landets distriktsveterinärorganisation under 1930-talet var det för att bekämpa smittsamma sjukdomar inom animalieproduktionen och därmed också befrämja folkhälsan. Uppdraget för organisationen var alltså att den skulle svara för sjuk- och hälsovården inom landets animalieproduktion och för hästar som användes inom jord- och skogsbruket.

Genom det klart formulerade uppdraget kan man konstatera att organisationen har haft en stor betydelse för animalieproduktionen men också för den svenska folkhälsan. Det entydiga och mycket klart formulerade uppdraget för landets distriktsveterinärer har sedan 1930-talet också haft en bred förankring här i riksdagen. Den gamla målsättningen med och det preciserade uppdraget för verksamheten låg också fast när den nya distriktsveterinärorganisationen genomfördes 1995.

I förra årets budgetproposition angavs också mycket tydligt från regeringens sida att distriktsveterinärernas roll är att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård för animalieproduktionen och för hästar inom jord- och skogsbruket, alltså en bekräftelse på att det gamla uppdraget fortfarande gällde för distriktsveterinärorganisationen. I årets budgetproposition saknas dock denna mycket viktiga och distinkta uppdragsformulering.

Herr talman! Låt mig här uttrycka en from förhoppning om att det är av rent förbiseende eller glömska som regeringen i år har tappat bort denna principiellt mycket viktiga inriktning för distriktsveterinärverksamheten. Låt mig också uttrycka en förhoppning om att det inte i själva verket är taktiska överväganden som ligger bakom regeringens lapsus och att det i själva verket inte är ett sätt för regeringen att smygvägen ändra inriktning för distriktsveterinärernas verksamhet. Med tanke på den enighet som tidigare rått här i riksdagen kring distriktsveterinärorganisationens uppdrag borde det gå att få en majoritet bakom kravet på att regeringen rättar till årets misstag i propositionsskrivningen.

Herr talman! Jag ansluter mig självfallet till Dan Ericssons tidigare yrkanden, men i detta sammanhang yrkar jag bifall endast till reservation 5.

Anf. 54 GUDRUN LINDVALL (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är en mycket viktig punkt som Caroline Hagström tar upp. Vi i Miljöpartiet har uppfattat detta som någon

sorts lapsus, att det bara glömdes bort. Jag vill bara deklarerat att om det blir en votering om reservation 5 kommer vi i Miljöpartiet att lägga ned våra röster, eftersom vi anser att detta är något som måste ses över.

Anf. 55 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! De svenska bönderna har valt att konkurrera med livsmedel av hög kvalitet. I många andra länder är det inte på det sättet. Det ser vi av skräckreportage om belgisk blå, om grymma djurtransporter och flera andra liknande rapporter.

Den svenske bonden har ju offensivt satsat på att vi i Sverige skall ha Europas bästa djurskydd. Det har gjort att vi som konsumenter har kunnat känna oss trygga när vi äter svenska livsmedel. Vi behöver inte ha dåligt samvete när vi sätter i oss frukostfilen, ostsmörgåsen eller vad det nu kan vara. Vi kan äta dessa livsmedel med gott samvete.

Vi äter emellertid inte bara för att överleva, utan vi äter också därför att det som vi stoppar i oss många gånger avgör vår hälsa. Samtidigt som denna kunskap om betydelsen av livsmedlen för vår hälsa ökar får vi ökad osäkerhet om vad livsmedlen egentligen innehåller. Och under denna höst – det kan vara värt att notera – har larmrapporterna duggat kanske tätare än någonsin. Vi fick i september veta att frukt och grönsaker från Holland, Belgien och Spanien besprutas med antibiotika. Vi får rapporter om skandaler i EU-ländernas djurhantering. Vi känner oro för gentekniskt förändrade livsmedel som är på väg in på våra butikshyllor, och vi vet att belgiska grisar får lugnande medel för att överleva grymma transporter. Detta är rapporter som har nått oss under hösten.

Herr talman! Detta ledde till att jag redan i september begärde att regeringen skulle tillsätta en kommission för säker mat. Nu blev det inte på det sättet. Regeringen har inte gjort det. Ingenting har egentligen hänt. Nu skulle jag, herr talman, ha kunnat leva med att ingenting har hänt om man av andra skäl skulle tycka att regeringen har en bra livsmedelspolitik. Men det är ju inte på det sättet. Man blir bara oroligare och oroligare för att regeringen inte tar dessa frågor riktigt på allvar, som om regeringen inte riktigt vill.

Fyrpartiregeringen med centerpartisten Karl Erik Olsson som jordbruksminister lyckades övertyga EU om att det svenska förbudet mot antibiotika i djurfoder skulle få vara kvar. Vi fick fyra år på oss att visa att antibiotika i djurfoder var hälsofarligt.

Nu har den svenska regeringen haft god tid på sig med detta. Den har kunnat arbeta med detta under många år. Men det har den inte gjort. Och nu tyder mycket på att jordbruksministern och därmed Sverige kommer att få ge upp det svenska förbudet mot antibiotika i djurfoder. Det här visar att den svenska regeringen inte har gjort sin läxa. Den har inte gjort det som den skulle göra på detta område. Regeringen har inte presenterat ett tillräckligt vetenskapligt underlag för att detta förbud skulle kunna bestå.

Jag frågade jordbruksministern om detta för några veckor sedan i den muntliga frågestunden. Då sade jordbruksministern att hon hoppades kunna bibehålla förbudet mot antibiotika i djurfoder trots att övergångstiden skulle löpa ut. Men bara två veckor senare stod det klart att EU kommer att förbjuda mindre än hälften av all antibiotika som borde förbjudas för användning i djurfoder. Fortfarande finns det alltså fyra anti-

Prot. 1998/99:39
18 december

*Jord- och skogsbruk
m.m.*

biotiska preparat och två tillväxtfrämjande substanser som kommer att vara godkända i djurfoder. Det finns alltså inget stöd för det svenska totalförbudet.

Herr talman! Om mindre än två veckor kommer det generella förbudet mot antibiotika i djurfoder att vara ett minne blott. Så går det när Socialdemokraterna får sköta jordbrukspolitiken. Då blir det på det sättet. När man granskar den här frågan och frågor där Socialdemokraterna låtit bli att agera, märker man att det mesta är halvmesyryr.

Jag skulle ha velat fråga jordbruksministern om några saker. Men nu har jag hamnat i ett dilemma. Hon är uppenbarligen inte här. Då är den vanliga frågan: Vad gör man då? Ja, då hoppas man att det finns någon socialdemokrat i kammaren som till äventyrs kan föra fram och stå för regeringens åtgärder. Jag gissar att det är på det sättet, annars får jag återkomma i ett batteri med interpellationer som på något sätt tvingar jordbruksministern att då och då befinna sig i kammaren för att svara på frågor.

Herr talman! Det som jag hade tänkt fråga jordbruksministern om är någonting som gäller landsbygden, de små orterna och jordbruket. Vid landsbygdsriksdagen 1997 lovade statsminister Göran Persson Börje Hörnlund, som är ordförande för Hela Sverige skall leva, en parlamentarisk utredning om glesbygdens, landsbygdens och de små orternas framtid. Då hade jag i dag tänkt fråga jordbruksministern: Vad blev det av detta löfte? Hur länge tänker regeringen vänta innan den infriar det som den har utlovat i den delen, eller var det bara ett hastigt löfte som är glömt ungefär lika snabbt som det blev sagt?

På samma sätt är det naturligtvis när det gäller Björks utredning och förutsättningarna för det svenska jordbruket. Detta har redan diskuterats lite grann här i dag. Man blir lite undrande när man hör allt det som inte minst statsministern har sagt om jordbruksnäringen som avgörande för landsbygdsutvecklingen, vilka insatser som skall göras och att det skall ges villkor som är likvärdiga med andra näringars. Det finns en uppsjö av citat som kan användas när det gäller vad regeringen och statsministern sagt på den punkten.

Frågan är alltså hur länge man tänker *överbäga* – det ordet användes nu igen – frågan, *överbäga* att ge svenska bönder likvärdiga konkurrensvillkor. Där står man, herr talman, alldeles uppenbart inför ett annat dilemma. Regeringens företrädare här i kammaren säger: Det här kommer tillbaka nästa år. Då skall vi diskutera frågan. Men samtidigt har vi den situation som någon här tidigare pekade på, nämligen att regeringen säger att man skall jobba ihop med de två andra partierna, med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Men de två partierna vill inte för sitt liv förverkliga intentionerna i Björks utredning.

Då måste väl ändå vi här i kammaren och många jordbrukare fråga sig: Vad händer om det inte finns en majoritet i den grupp som säger sig styra landet? Hur skall det då fungera när det gäller att förverkliga de här intentionerna? Jag tycker, som herr talmannen förstår, att regeringens agerande lämnar mycket i övrigt att önska.

Herr talman! Jag kan försäkra att vi i Centerpartiet kommer att göra allt vi kan för att Sverige skall ha ett livskraftigt jordbruk. I själva verket är det så att vi, när finansutskottet avslutade sin behandling av statsbudgeten, var det enda partiet som drev frågan om att intentionerna i Björks

utredning skulle fullföljas. Centern är ett parti som har lagt fram konkreta förslag om hur intentionerna skall genomföras och vi kommer att fortsätta på den vägen.

Prot. 1998/99:39
18 december

I detta anförande instämde Lena Ek, Eskil Erlandsson, Kenneth Johansson, Birgitta Carlsson och Åke Sandström (alla c).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 17 §.)

17 § Allmän miljö- och naturvård

*Allmän miljö- och
naturvård*

Föredrogs

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99: MJU2

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 1998/99:1 delvis)

Anf. 56 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Inledningsvis ber jag att få yrka bifall till reservation nr 2.

I veckan kom Naturvårdsverket med en utredning om forskningen på miljöområdet. I den rapporten redovisar man klart att Naturvårdsverket måste ha tillbaka forskningspengar för att miljöforskningen skall kunna klaras på ett rimligt sätt. Det tycker jag är väldigt bra. Från moderat sida har vi under alla år ställt krav på att anslagen till miljöforskningen skall öka. Vi har med det kravet också i årets budgetproposition – tyvärr blev det avslag.

Om man hade lyssnat på vad vi tidigare sade skulle vi ha sluppit de här knepiga turerna kring forskningsanslagen till miljösektorn. Förra miljöministern, Anna Lindh, försäkrade i denna kammare att det faktum att man drog bort forskningsanslagen för Naturvårdsverket och i stället litade på MISTRA inte alls skulle innebära någonting negativt för forskningen på miljöområdet; detta trots att forskarvärlden varnade och trots att det mycket snabbt visade sig att det var fel.

Nu får vi klara besked från Naturvårdsverket, och det är bra. Men jag skulle vilja fråga er i majoriteten: Varför har ni inte redan nu ställt upp på våra krav, och hur kommer ni att hantera Naturvårdsverkets krav till regeringen när det gäller en återgång till den gamla ordningen? Det är intressant att studera hur Miljöpartiet ställer sig i de här sammanhangen. Miljöpartiet säger sig ju vara det stora miljöpartiet.

Men hur är det nu, Gudrun Lindvall, när det gäller forskningsanslagen? Hur är det när det gäller miljötillsynen? Hur kommer det att gå t.ex. för Kristinebergs station på västkusten? Ni stöder ju regeringen på den punkten. Det innebär att viktig kunskap kommer att gå till spillo när det gäller havsforskningen på det här området. Jag konstaterar att ni sviker, och jag konstaterar att vi från moderat sida håller miljöfanan betydligt högre än vad Miljöpartiet gör i denna viktiga fråga.

Ett annat område är kalkningen. Nu har länsstyrelserna tydligen fått besked från regeringen om att kalkningsanslagen för kommande år kommer att dras ned, vilket i sig kommer att innebära att vi går miste om den reparation av sjöar och vattendrag som kalkningsinsatser har inneb-

rit. Från moderat sida ställer vi krav på ökade kalkningsanslag. Riksdagen har ju uttalat att här inte skall göras några förändringar.

Jag måste fråga företrädaren för majoriteten: Hur stämmer det med vad riksdagen har uttalat att man nu går ut till länsstyrelserna och säger att de får minskade anslag? Jag är bekymrad över schackrandet här. Man bakar samman och gömmer kalkningsanslagen i en större anslagspost. Vi moderater är det enda partiet som säger nej till detta. Vi gör det därför att vi tycker att det är mycket viktigt att riksdagen får fatta beslut om kalkningsanslagens storlek, så att man inte kan leka Svarte Petter i denna viktiga fråga i Regeringskansliet. Vi har en reservation på den punkten. Jag beklagar att majoriteten tydligen stöder regeringens syn i det här sammanhanget.

En annan viktig fråga är länsstyrelsens möjligheter att disponera medel även när det gäller administration för att kunna få fram nya naturreservat. Det är också intressant att fråga majoriteten: Varför kan ni inte ställa upp på detta? Det innebär ju ökade möjligheter att klara nya naturreservat.

Den biologiska mångfalden är en viktig fråga. Från moderat sida har vi redovisat ett radikalt förslag: Sälj ut aktier i Assi Domän! Satsa 2 miljarder kronor ganska omgående på bevarande av biologisk mångfald och 1 miljard kronor för att så snabbt som möjligt gå in och klara förvärv av viktiga områden! Alternativt: Teckna naturvårdsavtal med markägaren! Satsa 1 miljard kronor på en fond öppen för donationer som förvaltas av dem som kan miljövårdsfrågor! På så sätt kan vi ha en långsiktig politik för bevarande av biologisk mångfald i skogsbruket. Jag vågar påstå att detta är det mest ambitiösa förslag som har lagts fram i Sveriges riksdag när det gäller bevarande av biologisk mångfald.

Jag skulle vilja fråga företrädarna för majoritetspartierna: Hur ser ni på den tanken? Skulle ni kunna vara beredda att ställa upp på den formen av konstruktion, dvs. på att växla pengar på det sättet? Då kan vi nämligen klara den biologiska mångfalden i skogsbruket, samtidigt som vi kan klara de viktiga ägarintressena i det här sammanhanget.

Herr talman! Jag yrkar återigen bifall till reservation nr 2.

Anf. 57 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd):

Herr talman! Regeringen har till stora delar lagt fram ett bra förslag för utgiftsområde A 20 Allmän miljö- och naturvård, anser Kristdemokraterna. En del av förslagen har karaktären av återställare efter tidigare sänkningar från i huvudsak socialdemokratiskt håll. Kristdemokraterna har i flera år haft förslag på att man skall höja posterna.

Kristdemokraterna ville i föreliggande miljöbudget utöka ramen, varför vi bifogat ett särskilt yttrande. Jag skall nämna något av det som vi vill satsa extra på.

Naturvårdsverket har vi redan hört talas om en del här. Naturvårdsverket har en samlande och pådrivande uppgift i miljövårdsarbetet och har ansvar för uppföljning och utvärdering inom området. För detta krävs mer resurser än vad regeringen föreslagit – det fränsett forskningen, som vi hörde här nyss. Speciellt utvärdering och uppföljning av fattade beslut måste vara en prioriterad uppgift. Kristdemokraterna har därför föreslagit, att anslaget A 1 Naturvårdsverket tillförs ytterligare 10 miljoner kronor.

Enligt vår uppfattning bör även anslaget A 2 Miljöövervakning m.m. utökas med 10 miljoner kronor. Dessutom skulle fördelningen av dessa pengar ske så att ideella föreningar tillförsäkras tillräckliga medel.

Regeringen föreslår en tydlig ökning av anslaget för inköp av naturskog. Men det behövs också pengar hos länsstyrelserna, så att man snabbt kan kartlägga och inventera sådana områden. Sedan krävs det pengar även för skötsel av områdena. Denna utgiftsdel är proportionellt större i jordbrukslänen, där det ofta är fråga om småskogsbruk. Där blir det oftast fråga om biotopskydd, som inte kostar så mycket i inköp men som kostar att förvalta. Vi har därför föreslagit att anslaget A 3 Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden ökas med 10 miljoner kronor. Dessa medel skulle öronmärkas för länsstyrelsernas administration. I detta sammanhang yrkar jag bifall till reservation 3.

År 1998 erhöll Naturvårdsverket inget anslag för forskning. Göte Jonsson var inne på det. Man menade att MISTRA skulle kunna klara det. Det framgår också av betänkandet, att man utgår från att så är fallet. Det står att Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, MISTRA, fr.o.m. år 1998 i allt väsentligt övertagit ansvaret för att finansiera den forskning som Naturvårdsverket tidigare finansierade. 1998 avsatte MISTRA 80–100 miljoner kronor för sådan forskning som tidigare skötts av Naturvårdsverket. 63 miljoner kronor av detta gick till ettårssatsningar, som alltså inte kan fortsätta. Jag återkommer till varför det blir så. För närvarande täcker MISTRA ungefär 90 miljoner av det som Naturvårdsverket tidigare hade, 140 miljoner, i forskningspengar. Sammanlagt lade MISTRA 1998 ned 300 miljoner kronor på forskning. Då har den gått utöver vad den får göra. Det är en stiftelse, och enligt bestämmelserna skall den leva på avkastning, men avkastningen understiger det här beloppet. Kommande år måste man minska på forskningen för 50 miljoner kronor. Dessutom begränsar MISTRA:s stadgar vad den får forska om. Därav dessa ettårssatsningar som man sedan inte kan fortsätta med. MISTRA har bedömt det så att man inte kan finansiera kortsiktigt inriktad effektforskning. Med detta avses exempelvis forskning angående gränsvärden och sådan forskning som gränsar till miljöövervakning. Och miljöövervakningen kommer att öka. Denna forskning saknar alltså för närvarande hemvist i något finansieringssystem.

Kristdemokraterna har därför föreslagit att 100 miljoner kronor anslås för detta i ett nytt anslag, Miljö- och kretsloppsforskning. Det stämmer bra med Naturvårdsverkets bedömning, att man behöver 110 miljoner kronor. I tisdags kom Naturvårdsverket med den rapport som var beställd av regeringen i oktober. Man skulle göra en samlad bedömning över den svenska miljöforskningen. Där kommer man fram till att Naturvårdsverket behöver ha egna pengar för forskning, annars fungerar det inte. Man har olika förslag hur det praktiskt kan ordnas. Men det stämmer ganska väl med den summa som Kristdemokraterna vill anslå, 100 miljoner kronor.

Regeringen uppger också att kalkningen av sjöar och vattendrag inte skall minska. Då frågar jag mig: Varför har jag då fått en bunt brev från länsstyrelser och en kommun där man klagat över minskade anslag till kalkning?

Försurningen är vårt största miljöproblem. Jag behöver knappast här i kammaren diskutera försurningens effekter. Nödvändigheten och effek-

Prot. 1998/99:39
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

ten av kalkning är uppenbar. Kalkningen behövs så länge vi inte eliminerat försurningskällorna. Vid en minskad kalkning försämrats tillståndet omgående i de aktuella vattendragen och sjöarna. Allra snabbast sker utslagningen av vattenorganismer när kalkning avbryts och vattnet hastigt försuras. Vi vet att det inte hjälper med att slänga dit den felande dosen kalk efteråt. Dessutom behövs det mer kalk regnrika år som i år när syran i marken lakas ur till vattendrag och sjöar. Göteborgsregionen t.ex. är mycket utsatt på grund av tunt jordtäckje och grovkorniga, kalkfattiga jordar. Halland och Blekinge har andra jordar men har ett stort försurningstryck. Försurningen kan också påverka folkhälsan.

Regeringen föreslår 160 miljoner kronor i anslag till kalkningen. Nuvarande nivå är 185 miljoner. Det låter kanske som en liten minskning, men för västkustlänen skulle den föreslagna tilldelningen bli en tredjedel mindre än nu.

Det hölls ett möte den 19–20 november 1998 mellan Naturvårdsverket, Fiskeriverket och tre länsstyrelseföreträdare. Då konstaterade man att den föreslagna anslagsnivån på 160 miljoner kronor inte är förenlig med direktivet, att inga kalkningar skall avbrytas. Det antyds i betänkandet att effektivisering kan ge besparing. Men kalkningsbidragen har redan förut varit i underkant, varför de mest försurningsdrabbade länen sett över kostnaderna, så att man får ut mesta möjliga kalkning för pengarna. En minskning av kalkningen medför att man måste minska på det antal vattendrag och sjöar som kalkas, med åtföljande snabb vattenförsurning, som jag sade förut, av de uteslutna vattnen. Detta ger ingen besparing utan är bara dålig hushållning med tidigare satsade medel.

Kristdemokraterna har därför föreslagit 180 miljoner kronor som direkt skall öronmärkas för kalkningsverksamheten. Det innebär att regeringens anslag ökas med 20 miljoner kronor. Nu är ramen antagen, och vårt förslag har ansetts öka ramen. Men jag rekommenderar att man nu visar att löften verkligen kan hållas, dvs. i detta sammanhang att inga kalkningsprojekt skall avbrytas. Det innebär att pengar flyttas inom anslaget A 3. Var det inte meningen att medlen skulle kunna användas flexibelt, när ramanslaget A 4 Investeringar och skötsel för naturvård flyttades till anslag A 3? Eller hur har majoriteten tänkt sig det?

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1. Om det yrkas bifall till reservation 4 kan vi tänka oss att stödja även den. Jag yrkar alltså bifall till reservationerna 1 och 3 och hänvisar i övrigt till Kristdemokraternas särskilda yttrande.

Anf. 58 ESKIL ERLANDSSON (c):

Herr talman! Rent allmänt skulle jag vilja säga att det under fyrparti-regeringens tid utvecklades en tydlig strategi för att kretsloppsanpassa samhället. Miljöpolitiken under den förra mandatperioden präglades däremot av en brist på strategi.

Det fanns ingen plan för hur miljöarbetet skulle bedrivas eller för vilka mål som regeringen önskade uppnå. De konkreta och framåtsyftande förslagen på miljöområdet var få. I stället var det ständiga förse-ningar och passivitet som utmärkte regeringens arbete på detta område.

Vid ett flertal tillfällen avvaktade riksdagen med att fatta beslut i mil-jöfrågor i väntan på den miljöproposition som det ständigt hänvisades till.

Regeringen meddelade att den avsåg att lämna en samlad miljöproposition i slutet av mandatperioden. Men regeringen levde inte ens upp till detta blygsamma löfte. Miljöpropositionen avlämnades – som vi alla vet – så sent att riksdagen då inte kunde fatta beslut om den framtida miljöpolitiken utan man får göra det en bit in på 1999.

Vi måste tyvärr konstatera att regeringen under den förra mandatperioden inte tog miljöarbetet på allvar. Riksdagen förhindrades att fatta nödvändiga beslut på miljöområdet, och vi får verkligen hoppas att en förbättring åstadkoms under innevarande mandatperiod.

Så över till två mer konkreta saker.

Först: Det är uppseendeväckande att regeringen helt har bortsett från det beslut som riksdagen fattade våren 1998 om att anslaget för kalkning skulle ökas med 40 miljoner kronor. Centerpartiet kritiserade regeringen för detta handlingsätt redan i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Genom en bra kalkningsverksamhet avgiftas våra sjöar och vattendrag så att normal flora och fauna kan återskapas. Även skogskalkningen har betydelse för att minska förurningens påverkan på landets skogar. För att förbättra möjligheterna att minska förurningen av landets sjöar och vattendrag behövs ökade insatser och därmed mer pengar.

Regeringens undermåliga redovisning i budgeten gör det omöjligt att utläsa hur mycket som anslås för kalkning under de kommande åren. Med hänvisning till andra uppgifter om hur anslaget A 3 skall användas framkommer det dock att medlen till kalkning minskar i förhållande till 1998 års nivå, ett förhållande som vi i Centerpartiet inte kan acceptera. Det är oacceptabelt.

Dessutom innebär det – vilket jag tycker är förfärligt – att regeringen ignorerar riksdagens beslut om ökade anslag till kalkning. Vi har alltså föreslagit i vår motion att anslaget A 3 utökas med 40 miljoner kronor att användas till just kalkning.

Så till den andra mera konkreta saken.

För att uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle måste vi ständigt tillgodogöra oss nya kunskaper och utnyttja modern och resurseffektiv teknik. Centerpartiet har ambitionen att utveckla Sverige till ett ekologiskt föregångsland. Detta förutsätter bl.a. att den svenska miljöforskningen ges tillräckliga resurser.

Regeringen har givit Naturvårdsverket i uppgift att i samverkan med Forskningsrådsnämnden se över den svenska miljöforskningen. Vi välkomnar en sådan översyn, men anser att miljöforskningen redan nu måste ges ökade resurser. Därför vill vi tillföra ytterligare 50 miljoner kronor för forskningsändamål fr.o.m. 1999.

Jag tycker att det finns all anledning att kritisera regeringen för dess långsamma sätt att hantera denna fråga. Det finns risk för att vi tappar kompetens på det här området och för att viktiga forskningsprojekt läggs ned då medel saknas. Skulle medlen tillföras därefter är risken att de kommer för sent.

Herr talman! För att fatta mig kort vill jag yrka bifall till reservationerna nr 3 och 4. Därutöver vill jag tillönska mina utskottskamrater, tjänstemännen i utskottet, talmannen, här närvarande ledamöter och tjänstemän en trevlig och förhoppningsvis vilsam julhelg.

Anf. 59 HARALD NORDLUND (fp):

Herr talman! I den förra debatten fick vi veta att anledningen till att ansvarig minister inte finns med här i kammaren när vi har en så viktig debatt var att ministern befinner sig i Bryssel. Då är min undran: Är Kjell Larsson också i Bryssel? Är hela regeringen i Bryssel? Är hela regeringen hela veckan i Bryssel? Jag tycker att detta är nonchalant mot oss som vill diskutera dessa stora och för framtiden ödesavgörande frågor.

Sveriges miljöparti är Folkpartiet. Det är med förvåning och besvikelse som jag som ny ledamot i riksdagen har noterat hur vissa partier konsekvent tar ställning för miljön i andra hand, och hur något parti visserligen tar ställning för miljön men vägrar att se miljöfrågorna som gränsöverskridande och därmed inte medverkar till konstruktiva lösningar.

Det är också med förvåning som jag noterat att riksdagens ledamöter inte ifrågasätter att miljöpolitiken i utskottsarbetet sammankopplas med endast vissa näringsfrågor. Miljöfrågorna har koppling till alla sektorer och borde därför antingen integreras i alla utskott eller behandlas i ett eget utskott. Jag och Folkpartiet föreslår det sistnämnda: För över jordbruks- och skogsfrågorna till näringsutskottet!

Miljöpolitiken har ju på bara något årtionde, efter att ha betraktats som udda och förenad med extra kostnader, hos allmänheten klättrat upp överst på den politiska agendan och befäst sin ställning. Det är inte märkligt. Däremot är det nödvändigt.

Hoten mot miljön har blivit tydligare i takt med att kunskapen om våra livsbetingelser har ökat. Det är ju vi människor som skapar miljöhoten genom bl.a. vår tekniska utveckling. Men det är genom samma utveckling som vi får ökad kunskap, både om hotbilden och om hur vi skall kunna ställa till rätta det som vi har gjort fel.

Det är inte genom teknikfientlighet som vi skall lösa de globala miljöproblemen. Men användningen av ny teknik måste alltid anpassas till vad naturen tål, till naturens lagar.

Ett parti som vill bli trovärdigt som ett miljöparti måste visa att när miljöns intresse står i konflikt med miljöfarlig verksamhet måste alltid naturlagarna på ett tidigt stadium ges företräde, eller med andra ord: försiktighetsprincipen måste prägla all mänsklig relation till naturen. Förvaltarstankens är vår, Folkpartiets, utgångspunkt för hur vi ser på människans förhållande till naturen. Vår rätt att bruka är inte en rätt att förbruka.

Ett parti som vill bli trovärdigt som ett miljöparti måste säga ja till samverkan över nationsgränser. För mig och Folkpartiet är EU ett miljöprojekt.

Ett parti som vill bli trovärdigt som ett miljöparti nöjer sig inte med att säga: Vi måste fortsätta att kalka våra sjöar och skogar. Javisst måste vi fortsätta. Men kalkning är ett sätt att lappa och laga. För mig och Folkpartiet är det viktigt att vi angriper det egentliga problemet, nämligen de utsläpp som utgör hotet mot den biologiska mångfalden.

Det finns rentav färsk rapportering – jag kan bl.a. hänvisa till Fältbiologin nr 5 1998 – som visar att riklig kalkning påverkar den biologiska mångfalden negativt. Vi får alltså inte se kalkningsåtgärder som ett sätt att lösa problemen. De är ett sätt att skjuta problemen framåt i tiden och ge oss möjligheter att arbeta långsiktigt med de egentliga problemen.

Till detta kommer att av Sveriges ca 17 300 försurade områden är det knappt 7 000 som i dagsläget åtgärdas. Det är alltför passivt att som i betänkandet säga: ”Skydd av mark för naturvård och kalkning av försurade vattenområden är ett av naturvårdspolitikens viktigaste instrument för att bevara den biologiska mångfalden”. Påståendet är både sant och osant. Det är kortsiktigt nödvändigt, men långsiktigt som enda åtgärd skadligt.

Ett parti som vill bli trovärdigt som ett miljöparti måste reagera mot statens köp av skogsmark från Assi Domän och avsättningarna av skyddsvärd skog. För mig och Folkpartiet är det nödvändigt att man undantar från produktion de skogar som det finns särskilda motiv att skydda. Det saknas en analys av affärens effekter för naturvärden. Vi måste veta mer om vilka biologiska skyddsvärden som finns och vilka avgränsningar som är möjliga.

Ett parti som vill bli trovärdigt som miljöparti kan inte tala om ”miljöanpassad vattenkraftsutbyggnad”. För mig och Folkpartiet är begreppet oriktigt och innehållslöst. All vattenkraftsutbyggnad som förutsätter reglering av vattendrag skadar naturvärden. Det finns starka skäl att skärpa älvskyddet för att göra långsiktigt trovärdigt att vattenkraftsutbyggnaden i vårt land är ett avslutat kapitel. Den måste ses som ett avslutat kapitel.

Främst på tre punkter måste miljöbalkens älvskydd skärpas.

För det första skall det vara ett vattendrags skyddsbehov som skall bedömas.

För det andra skall exploatering inte vara skäl för att göra undantag från skydd.

För det tredje skall man skärpa kraven på åtgärder som ofta kallas ”mindre ombyggnader av sådana vattenområden och älvsträckor som omfattas av älvskyddet”.

Beträffande reservat i skogsmark har riksdagen tidigare ställt sig bakom ett uttalande att 5 % av den produktiva skogsmarken nedanför det fjällnära området kan behöva skyddas i reservat. Detta förutsätter att riksdagens mål för miljöanpassning av skogsbruket uppfylls. Nås inte målet ökar reservatsbehovet med upp till 15 %. Senast år 2010 bör reservatsbehovet vara uppfyllt.

Med det system vi har där inträngsersättning måste betalas till markägarna även vid skydd av mindre biotoper krävs trots regeringens tillskott ytterligare ökade budgetanslag till markinlösen. Det finns många unika naturområden som är akut hotade. Det är framför allt stora områden av ovärderlig s.k. gammelskog och sumpmark som står på spel. Effekten av de otillräckliga anslagen blir att värdefulla biotoper förstörs och att den biologiska mångfalden utarmas. På några timmar kan värdefulla områden försvinna som det kommer att ta hundratal år att återskapa.

I Världsnaturfondens genomgång av skogspolitiken i Europa får Sverige kritik för att inte skydda tillräckliga delar av skogsmarken. Folkpartiet har i flera år föreslagit kraftigt höjda anslag för skydd av skogsmark, finansierat med minskade medel till statsministerns anslag till s.k. ekologiska byggprojekt. Det är glädjande att regeringen har höjt anslaget, men vi förespråkar att anslaget höjs ytterligare enligt tidigare motioner.

Folkpartiet menar också att genom att minska statens skogsinnehav i Assi Domän skapas en unik möjlighet att snabbt rädda naturskog genom

att byta kommersiellt användbar skog mot avverkningshotad skog med stort skyddsvärde. Det är just takten i skyddsarbetet som är och kommer att vara den avgörande faktorn för om Sverige klarar målet att bevara den biologiska mångfalden. För att komma upp till en rimlig nivå vill Folkpartiet under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård utöka anslaget för åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden med ytterligare 70 miljoner kronor utöver regeringens förslag.

Herr talman! Ett parti som inte satsar helhjärtat på Agenda 21-arbetet kan inte bli trovärdigt som ett miljöparti. Jag och Folkpartiet är oroad över tecken på att Agenda 21-arbetet håller på att avstanna. Den nationella Agenda 21-samordningen måste bli mer intensiv med mer av dialog med bl.a. kommunerna, mer av informationsspridning, mer av förslag och mer av information om det internationella arbetet.

Det parti som inte arbetar för att sluta kretsloppen i naturen kan inte bli trovärdigt som ett miljöparti. Jag och Folkpartiet ser miljöavgifter och grön skatteväxling som viktiga åtgärder för att nå kretsloppsmålen. Men det är också viktigt att med olika styrmedel försöka minska materialflödet i stället för att det i ett kretslopp bara går runt. Genom särskilda avgifter på vissa råvaror och på visst avfall kan det lättare uppnås.

Vi vet alla att en verkligt effektiv skatteväxling kräver samordning med andra länder. EU har på ett förtjänstfullt sätt drivit Kyotoöverenskommelsen framåt och intagit en tuff hållning gentemot andra i-länder och oljeproducenterna, som bromsar processen mot en hållbar utveckling på global nivå.

Men då det gäller begränsningar av växthusgaserna på hemmaplan borde EU-länderna göra mer. Folkpartiet driver därför kravet på en europeisk koldioxidavgift. Jag vill därför uttrycka stor besvikelse över regeringens motstånd mot en sådan europeisk koldioxidavgift. Genom det motståndet gör regeringen Sverige till en bromsande kraft i EU och i den globala processen mot hållbar utveckling.

Det parti som inte vill vidta åtgärder för att beivra miljöbrott kan inte bli trovärdigt som miljöparti. Folkpartiet föreslår att en miljöåklagare inrättas. Erfarenhet visar att åklagare i allmänhet har bristande kunskaper och intresse att ta sig an miljöbrott. För att förstärka lagtydligheten inom miljöområdet föreslår vi att miljöåklagaren – med justitieombudsmannen som förebild – ges befogenheter att väcka åtal mot dem som gör sig skyldiga till brott mot miljöförfattningarna. Miljöåklagaren skall vara underställd Riksåklagaren.

Miljöåklagaren bör ha till uppgift att ta emot och utreda enskilda personer klagomål över olika förhållanden inom miljöområdet. Men även organisationer bör ha möjlighet att vända sig till miljöåklagaren i sådana frågor. Miljöåklagaren skall kunna vidarebefordra klagomål och synpunkter till tillståndsmyndigheter och också till dem som förorsakar miljöproblemen.

Miljöåklagaren bör även, när så är tillämpligt, framföra förslag till nya eller ändrade föreskrifter inom miljöområdet. Detta är en utveckling av Folkpartiets gamla krav att inrätta en miljöombudsman. Om miljöåklagaren erhåller en ställning och kan tillerkännas de befogenheter som vi föreslår kommer han att spela en viktig roll i skyddet av miljön.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Avslutningsvis vill jag säga att vi instämmer i inriktningen av det som sägs i reservation 4 av Centern. Men eftersom vi har en motion i samma fråga som kommer att tas upp under våren har vi för avsikt att återkomma i den frågan då. Den motionen tar också upp försurningsproblematiken i ett vidare perspektiv.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

I detta anförande instämde Lennart Kollmats (fp).

Anf. 60 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Från jord och skog till miljön. Från 12 miljarder till 1 ½ miljard. Det är den fördelning vi har i dessa viktiga frågor.

Det sägs att man genom historien kan lära känna framtiden. För att få perspektiv på miljöpolitiken tycker jag att vi skall se tillbaka en generation, inte fyra eller åtta år, som Centerpartiet vill.

Jag beklagar att ministern inte är här. Men det duger kanske åt Folkpartiet att en socialdemokrat är här. Ibland tycker jag faktiskt att riksdagen har större makt än ministern. Men jag lovar att ministern kommer att delta när vi skall ha den stora miljödebatten på våren.

För ungefär en generation sedan inledde vi något som vi kan kalla grovstädning av miljön genom naturvårdslagen från 1964, miljöskyddslagen från 1969 och Stockholmskonferensen 1972. Arbetet för en bättre miljö var framför allt en kamp mot utsläppen från de stora skorstenarna. Det var ett arbete som framför allt fördes med hjälp av lagstiftning.

Under de år som förflutit sedan dess har mycket hänt. Det visar också vilka möjligheter vi har med en framsynt miljöpolitik. Men det går inte att blåsa faran över på länge än. Fortfarande sprids farliga kemikalier med vindar, vatten och varor. Fortfarande ökar koldioxidutsläppen i världen. Fortfarande försvinner ett antal av jordens alla växt- och djurarter varje dag.

Men för att kunna gå vidare måste vi lämna den första generationens miljöpolitik. Grunden till den andra generationens miljöpolitik lades i Rio 1992. Då lade man fast målet om en hållbar utveckling, dvs. att dagens generation, du och jag, skall kunna tillgodose våra behov utan att äventyra för kommande generationer att kunna tillgodose sina behov.

Detta ställer krav på den nya miljöpolitiken. Det finns inget enda stort beslut som fixar till miljön och resurshushållningen åt oss. Det behövs ett aktivt miljötänkande överallt i samhället. Alla måste ta sitt ansvar, företagen, trafiken, jordbruket som vi har diskuterat hela förmiddagen, skogsbruket, industrin, byggandet, kommunala och statliga förvaltningar, föreningar, organisationer, du och jag.

Den centrala frågan är inte längre hur vi skall stoppa utsläppen, utan hur vi använder våra naturresurser och energin. Skall vi kunna lösa miljöproblemen måste vi inse att problemen hänger samman med hela vårt sätt att leva, hur vi bor, hur vi konsumerar, hur vi förflyttar oss och inte minst hur vi producerar varor och tjänster.

Nu handlar det inte längre om grovstädning, utan snarare om att inreda det rum som vi har städat. Vi håller på att bygga upp något nytt: det hållbara Sverige. I detta arbete behöver vi tre saker, nämligen nya mål, nya och vassare verktyg och ett fördjupat samarbete i hela samhället.

Miljöns utveckling är resultatet av många stora och små beslut som fattas av ett mycket stort antal aktörer. För att alla skall dra tillräckligt

starkt och åt samma håll behövs nya och gemensamma mål. Vi behöver en ritning att gå efter så att vi inte börjar tappa fart och arbetet återigen börjar spreta åt olika håll.

Fru talman! Därför kommer vi här i riksdagen att under våren behandla regeringens proposition om svenska miljömål.

Miljön är i dag en angelägenhet för var och en som påverkar den genom att producera eller konsumera. Därför har också de ekonomiska styrmedlen blivit allt viktigare verktyg i miljöpolitiken. I dag är det ofta miljömedvetna konsumenter som driver på företagen. Miljön har blivit ett försäljningsargument.

Genom de verktyg som vi har i dag, genom lagstiftningens och konsumenternas krav, genom en miljöanpassad offentlig upphandling som skapar en hemmamarknad och genom undanröjande av hinder, öppnas ytterligare möjligheter för företagen. För att man skall kunna nå upp till krav och efterfrågan stimuleras ett ökat miljökunnande och framtagandet av ny miljövänlig teknik. Det är ett kunnande och en teknik som är mycket eftertraktade på världsmarknaden. Hållbar teknik kommer att vara en förutsättning för att svensk industri långsiktigt skall kunna behålla och öka sina marknadsandelar i Sverige och utomlands.

I min vision går vi vidare till den tredje generationens miljöpolitik någon gång mellan åren 2020 och 2025. Då hoppas jag att vi kan lämna över ett Sverige där många av de stora miljöproblemen är lösta. Då tror jag att de svenska ekosystemen är på väg att återhämta sig, att den yttre miljöns skadliga påverkan på människors hälsa är så nära noll som det är möjligt att komma, att jord- och skogsbruket drivs på ett långsiktigt hållbart sätt och att användningen av knappa resurser, både de som kan förnyas och de som inte kan förnyas, är uthållig och effektiv.

Men, fru talman, det är en lång väg att vandra. Mycket måste göras av många. Därför är det glädjande att vi nu, efter några tunga år med besparingar, återigen kan satsa resurser på miljöarbetet. I årets budgetbetänkande föreslår vi t.ex. en betydande förstärkning av medlen för inköp av värdefulla naturområden, främst skog. Resurserna för miljöövervakningen ökar, och medel för sanering och återställning av förorenade områden förstärks.

Det finns en ganska stor enighet i utskottet om miljöarbetet. Men trots den återhämtning som vi har fått i ekonomin, och kanske lite grann i saknaden av visioner, har vi återigen den snuttifierande kalkningsdebatten. Vi skall komma ihåg att det är vi som har beställt det som nu görs på Naturvårdsverket, dvs. en nationell kalkningsplan. Då tycker jag att det finns all anledning att vi väntar tills vi får den här planen innan vi utökar resurserna. Vi har också skrivit i vårt betänkande att utskottet förutsätter att någon förändring av kalkningsverksamheten inte beslutas innan den nationella planen har presenterats.

Jag ger delvis rätt till Göte Jonsson att vi kanske behöver ha en bättre redovisning av hur anslagen används. Men jag är tveksam till att den redovisningen skall finnas i budgetpropositionen.

Kd föreslår att anslaget för kalkningsverksamhet för år 1999 skall vara 180 miljoner. Jag vill bara påpeka att under 1998, dvs. under nuvarande år, har vi kalkat för 215 miljoner.

Kung Salomo lär ha sagt: "Där visionen saknas, där förgås folket." Brist på visioner leder till vilsenhet, uppgivenhet och navelskåderi, me-

dan motsatsen ger lust, engagemang och energi. Visioner skapar tro på förändringens möjligheter. Det är dessa visioner vi alla behöver om vi skall klara av de krav som vi har på miljöarbetet.

Med dessa ord, fru talman, vill jag yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Jag vill också, fru talman, önska alla riksdagens ledamöter och personalen en god jul med följande ord:

Ni skall ha en god jul med goda människor i ett demokratiskt land och i en god miljö, utan rädsla för att minor, missiler och robotar regnar runt era hem – en god jul med god mat i en värld där vi har stora problem med överproduktion av livsmedel, samtidigt som 800 miljoner människor svälter på denna jord. En riktigt god jul!

Anf. 61 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag riktade tidigare kritik mot regeringen och miljöministern för att inte finnas med i kammaren. Den får jag nu, när jag med glädje noterar att miljöministern dykt upp, härmed ta tillbaka. Välkommen!

Sinikka Bohlin sade bl.a.: från 12 till 1 ½ miljarder. Hon tycktes därmed vilja säga att vi går från ett stort problem till att diskutera ett mindre. Jag hoppas att Sinikka Bohlin inte menade det.

Miljöpolitiken handlar kanske mer om vad vi beslutsfattare ger för signaler än om några kronor hit eller dit. Det är den debatten jag skulle vilja att vi förde i ännu högre grad. Vilka åtgärder och vilka politiska beslut är vi beredda till för att få mer fart på den utveckling där varje individ måste medverka? För visst är det som Sinikka Bohlin sade: Det här är allas ansvar.

Men det finns ändå mycket i betänkandet och även i Sinikka Bohlins anförande som jag saknar.

Jag saknar visioner, även om Sinikka Bohlin använde ordet vision, när det gäller miljöpolitiken i dag. Jag är också bekymrad över hur vi skall komma vidare i ett internationellt samarbete inom ramen för EU när man ser och i dag kan läsa om hur Socialdemokraterna har bestämt sig för att fortsätta att samverka med två EU-fientliga partier. Enligt vår uppfattning är EU i högsta grad ett miljöprojekt.

Sinikka Bohlin! Hur skall ni kunna komma vidare i ett samarbete över gränserna när ni samtidigt bestämt er för att samverka med EU-fientliga partier?

Anf. 62 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Harald Nordlund saknar visioner i mitt tal. Jag försökte ändå beskriva, i tre generationer, arbetet bakåt, i dag och i morgon.

Budgetbetänkandet är egentligen en diskussion om de verktyg, de medel vi har för att nå vidare. Det menade jag också när jag sade att det bara var 1,5 miljarder. Det är väldigt lite pengar i budgeten som vi använder för miljön. Arbetet skall utföras överallt. Det är många aktörer som skall vara med.

Den stora visionära diskussionen, Harald Nordlund, skall vi ta på våren när vi skall diskutera miljömålen. Det var då jag lovade att miljöministern skall delta och hjälpa Harald Nordlund att hitta visionerna.

Anf. 63 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Låt mig ta ett annat exempel på vad jag hade hoppats att Sinikka Bohlin skulle ta upp men inte gjorde, och det i fråga om kalkningen.

Sinikka Bohlin konstaterade att man jobbar med en kalkningsplan. Visst är det viktigt att vi fortsätter att lappa och laga eftersom vi ännu inte kommer åt det verkliga problemet. Men varför nämner Sinikka Bohlin ingenting om det verkliga problemet? Varför har hon inte några idéer om hur man skall jobba med det, nämligen föroreningarna som orsakade problemen som tvingar oss att kalka? Detta är ju ändå bara ett sätt att lappa och laga, som kanske, om man inte gör något annat, kommer att visa sig vara rent av skadligt för den biologiska mångfalden på lång sikt.

Ett annat exempel: Varför nämns ingenting om torvvältning? Inom EU har man nu tagit ställning för torv, och man betraktar den som ett fossilt bränsle. Är det inte dags för den svenska regeringen att klart uttala att torv är ett fossilt bränsle och att vi därmed omedelbart måste upphöra med att bryta och att elda med torv?

Anf. 64 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag trodde att jag uttryckte mig tillräckligt klart när jag sade att målen har vi framför oss på våren. Det handlar om försurningen, om luften och om vattnet. Här handlar det väldigt mycket om verktygen, om hur vi skall kunna gå vidare under nästa år, så visst ser jag kalkningen som ett medel och ett verktyg.

Men den svåra frågan är naturligtvis försurningen. Hur skall vi klara av den i framtiden? Hur skall vi slippa försurningen? Det är kanske den svåraste frågan. Nu har ju klimatkommissionen börjat arbeta. Det finns stora förhoppningar om att kommittén inom ett år skall ha lösningar på alla problem. Det är kanske att ta i lite grann. Men vi kommer att göra så gott vi kan.

Anf. 65 GÖTE JONSSON (m) replik:

Fru talman! Jag har bara ett par frågor.

Sinikka Bohlin sade att det är riksdagen som bestämmer. Det är ju riktigt, och det är bra.

Då vill jag fråga: Vad ser Sinikka Bohlin för fördel med att riksdagen avhänder sig bestämmanderätten över hur många miljoner kronor som skall gå till kalkning, att man lämnar över bestämmanderätten i denna viktiga fråga till regeringen? Det var den första frågan.

Den andra frågan gäller forskningen. Vi har nu i veckan fått klart besked från Naturvårdsverket att den nu gällande forskningspolitiken är felaktig. Kommer Sinikka Bohlin, socialdemokraterna, riksdagsmajoriteten att se till att vi återgår till den gamla ordningen, så att Naturvårdsverket återigen får forskningsanslag och så att forskningsanslagen ökar? Det är också en fråga om vem som bestämmer.

Anf. 66 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan angående forskningen.

Jag är en ganska ärlig person. Jag brukar säga att alla kan vi göra misstag.

Göte Jonsson, ni gjorde era misstag i fyrpartiregeringen när ni bildade en forskningsstiftelse. Vi gjorde våra misstag under den förra mandatperioden när vi sparade för mycket på miljöforskningen. Vi trodde att MISTRA skulle klara av i varje fall en större del av de arbetsuppgifter som tidigare legat på Naturvårdsverket. Jag välkomnar den utredning som nu har kommit och som regeringen har begärt från Naturvårdsverket.

Det står i budgetbetänkandet att det i vårpropositionen eventuellt kommer signaler efter utredningen. Jag kan inte i dag svara på om det blir en särproposition eller om man kommer att baka in frågan i den stora forskningsproposition som vi också väntar. Men frågan är väldigt viktig.

Kalkningen och frågan om hur mycket vi skall besluta och bestämma tycker jag att vi skall diskutera under våren. På vilken nivå skall vi diskutera anslagsposterna i det här huset? Litar vi på våra myndigheter? Litar vi på att de kan göra sitt arbete när vi väl har tagit ställning till principerna när det gäller den långsiktiga planen om hur vi skall göra och hur mycket vi skall göra?

Jag tycker att det är det vi skall besluta om. Sedan måste vi lämna ansvaret åt Naturvårdsverket och länsstyrelserna för att klara av den här frågan.

Anf. 67 GÖTE JONSSON (m) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att man erkänner misstag, och jag är också beredd att erkänna misstag. Jag tycker däremot inte att det var ett misstag att inrätta MISTRA. Däremot måste man utnyttja MISTRA på rätt sätt.

Jag tackar Sinikka Bohlin för beskedet om att hon nu delar vår uppfattning när det gäller inriktningen av forskningen. Vi får se vad som kommer ut av förhandlingen i Regeringskansliet när det gäller Naturvårdsverkets skrivning.

Vad gäller kalkningsanslaget tycker vi från vårt håll att det här är en viktig miljöåtgärd. Och därför skall riksdagen också besluta om anslagets storlek. Vi skall inte överlämna det till regeringen.

Sinikka Bohlin säger att vi får vänta och se, men när det gäller kalkningen är det så, som tidigare har sagts, att om man avbryter en kalkningsverksamhet, får det omedelbart negativa effekter. Det som man har gjort dessförinnan är meningslöst.

Det är därför allvarligt när regeringen nu går ut till länsstyrelserna och säger att anslagen kommer att minskas. Jag skulle vilja fråga Sinikka Bohlin: Är det riktigt att regeringen har gått ut till länsstyrelserna och sagt att anslagen minskar, vilket innebär att vi inte kan upprätthålla den nivå som vi hittills har haft? Jag har förståelse för att man inte kan öka antalet biotoper, men att minska kalkningsanslagen så, att man tvingas avbryta sedan flera år tillbaka pågående verksamhet är väldigt negativt. Hur ser utskottets talesman på detta?

Anf. 68 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! Jag har ett brev som i förrgår gick från Naturvårdsverket i den här frågan, eftersom det har uppstått mycket av oro ute i våra län. Jag läser upp några rader i brevet:

”Det är — — — viktigt att planeringen av kalkningsverksamheten — — — inriktas på att förhindra att objekt återförsuras så mycket under 1999 att värdefull biologisk mångfald spolieras.

Skulle det visa sig omöjligt att trots en hård prioritering efter denna princip undvika stora skador på den biologiska mångfalden i angelägna objekt är naturvårdsverket beredd att under 1999 föra över medel från investeringar — — —.”

Det gäller här det stora anslaget. För att klara dessa prioriteringar begärs att länsstyrelserna senast den 1 februari 1999 redovisar objekt som trots prioriteringarna inte kan klaras inom ramen.

Man har alltså tagit itu med den oro som finns inom länsstyrelserna. Jag tror att vi alla tycker att det är väldigt viktigt med kalkningen, men eftersom vi, som också Göte Jonsson sagt, har dåliga redovisningar av anslagen tror jag att det är väldigt viktigt att vi denna gång följer upp den här frågan ordentligt.

Anf. 69 ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik:

Fru talman! Jag vill få svar på min fråga om löftet i betänkandet att påbörjad kalkning inte skall avbrytas. Skall jag uppfatta det som Naturvårdsverket tänker göra som ett löfte att medel kommer att tas fram så att kalkning kan fortsätta? Jag är nöjd om det blir så.

Anf. 70 SINIKKA BOHLIN (s) replik:

Fru talman! När vi i riksdagen skriver att man inte skall göra några förändringar innan vi har fått den långsiktiga planen förutsätter jag att regeringen och våra verk följer upp de beslut som tas av oss folkvalda i riksdagen.

Anf. 71 KJELL-ERIK KARLSSON (v):

Fru talman! Det är nu åter dags att diskutera miljöbudgeten. Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet har träffat en budgetöversenskommelse som genom olika utgiftstak till viss del bromsat våra möjligheter till miljöåtgärder men som på en del områden lett till förbättringar.

På miljöområdet liksom på många andra områden är behovet stort, men som ni säkert vet är resurserna begränsade. Desto viktigare är det då att resurserna kan användas på ett effektivt sätt.

Målen inom utgiftsområdet är att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, främja en långsiktig god hushållning med naturresurser samt skydda natur- och kulturlandskap. Detta är övergripande mål, som skall ge en allmän inriktning av det miljöpolitiska arbetet.

I propositionen *Svenska miljömål – Miljöpolitik för ett hållbart Sverige*, anges att regeringens övergripande mål för det miljöpolitiska arbetet är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

Detta ställer stora krav på oss politiker nu, om vi till nästa generation skall kunna lösa de stora miljöproblemen i Sverige. Tidsbegreppet ”till nästa generation” har av ledande miljöpolitiker i den förra regeringen definierats till 25 år. Skall vi klara detta på 25 år får vi nog öka på lite extra i arbetstakten på miljöområdet.

I miljöpolitiken gäller det att se både myggan och elefanten, att kunna och vilja se både den lilla lavan eller blomman och det stora i landskapet. Miljön kräver konkret handling. Miljön kräver omtanke och kärlek. Miljön har ingen nytta av klyschor. Den behöver resultat.

Vi måste inse att det är helheten som gäller. Vi måste ha en helhets-syn på miljöfrågorna, men i den helheten måste vi lyfta upp det som andra trampar ned eller kör över.

Det har skett och sker tyvärr fortfarande klavertramp som utan tvivel påverkar budgeten och även kommande budgetar.

Låt mig som exempel ta tunnelprojektet vid Hallandsås, som väl ingen kan kalla ett föredöme. Det är skrämmande när stora bolag och statliga verk och myndigheter kör på och tror att allt skall fixa sig besluts-mässigt i efterhand. Det är skrämmande att vi fortfarande år 1998 har stora bolag och statliga verk som inte har miljöledningssystem. Miljöka-tastrofen i Hallandsåsen har förhoppningsvis haft det goda med sig att bolag, myndigheter och verk har börjat inse nödvändigheten av en miljö-hänsyn samt en ordentlig miljökonsekvensbeskrivning värd namnet, innan man gör ingrepp i naturen.

Men ännu finns det mycket kvar att fundera över och att göra. Har Banverket lärt sig något av Hallandsåsprojektet? Jag tänker på hur man bemöter allmänheten i miljöfrågor. Det är tveksamt. Jag vill som exem-pel ge huvudspårsutbyggnaden i Varberg, där Banverket hade ett sam-rådsmöte om miljökonsekvensbeskrivningen för bansträckningen.

Mötet utannonserades och hölls på måndagen. På tisdagen fanns handlingarna tillgängliga, och på torsdagen skulle synpunkterna postas för att vara hos Banverket på fredagen. Man fick alltså två till tre dagars remisstid.

Varför så bråttom? Jo, därför att Banverket behövde 14 dagar för att sammanställa remisserna för att sedan hinna få in ärendet till länsstyrel-sen, så att länsstyrelsen skulle hinna behandla ärendet före årsskiftet. Då kunde man handlägga ärendet enligt den gamla lagen och slapp följa de strängare reglerna i den nya miljöbalken.

Man ville alltså komma undan från den nya lagens bestämmelser, och då fick allmänheten och miljön eventuellt sitta emellan.

Detta nonchalanta sätt att hantera viktiga miljöfrågor får budgetkon-sekvenser inom olika områden.

Hur länsstyrelserna ser på detta vet jag inte, men länsstyrelserna har ett viktigt tillsyns- och samordningsansvar för miljöarbetet på regional nivå. Av betänkandet framgår att flera länsstyrelser inte uppfyller verk-samhetsmålen när det gäller tillsyns- och tillståndsärenden enligt miljö-skyddslagen. Därför är det positivt att länsstyrelsernas resurser för miljö-tillsyn förstärks med 10 miljoner kronor 1999 och med 15 miljoner kro-nor år 2000 och år 2001. Dessa resurser är nödvändiga om länsstyrelser-na skall kunna klara sina uppdrag på ett för miljön positivt sätt. Men det är inte bara pengar som behövs. Det behövs även ett ökat engagemang på de olika politiska nivåerna i landet.

Fru talman! Nedfallet av metaller från luften har halverats sen 70-talet, men än finns det alltför stora utsläpp till luft av bly, kadmium och kvicksilver. Miljötillståndet i våra omkringliggande hav är fortfarande otillfredsställande.

Vad som särskilt oroar oss är det stora användandet av nya kemikalier som får eller kan få förödande konsekvenser för våra vattendrag samt sjöar och hav. Jag tänker då bl.a. på de s.k. komplexbildarna EDTA och DPTA som används i stor skala inom industrin för olika ändamål, oftast för att frigöra metaller ur olika processer. Dessa kemiska ämnen komplexbinder tungmetaller. Våra reningsverk kan inte bryta ned dessa komplexbildare, så detta innebär att tungmetaller kan transporteras genom reningsverken ut i naturen.

Varför tar jag då upp just denna typ av kemikalie i denna debatt? Jag gör det för att dessa komplexbildare nu används i en mängd av 7 000–8 000 ton per år. Rädslan för komplexbildare har framför allt uppkommit med anledning av de diskussioner som förekommit om bl.a. EDTA:s förmåga att frigöra tungmetaller, i synnerhet tungmetalljoner bundna till sediment och slam från reningsverk. Jag kan tänka mig – det kan säkert även ni – vad som skulle kunna ske i Östersjön utanför de gamla massafabrikerna med tungmetallhaltiga fiberbankar när EDTA kommer dit.

En annan sak som även borde oroa oss är de signaler som kommer från yrkesfiskarna om de s.k. luktspärarna, dvs. vattenområden som fisken flyr ifrån. Dessa områden är ofta områden där metallförorenade utsläpp sker. Det har förmodligen under lång tid framselekerats ett beteende hos fisken att undvika områden med förhöjda tungmetallkoncentrationer eftersom dessa påverkar fiskarnas överlevnad och reproduktion negativt. Därför flyr de dessa områden.

Med detta vill jag påpeka vikten av resurser hos Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket för att kartlägga olika kemiska medels hälso- och miljörisker samt deras spridning i vår natur. Här vill jag även framhålla vikten av att det finns ett samrådsorgan för de myndigheter som arbetar med tillsyn och föreskrifter enligt den nya miljöbalken.

Överträdelser av våra miljölagar måste beivras och medvetenheten hos de utredande och dömande instanserna skärpas. Jag är glad att även Folkpartiet har tagit upp de här sakerna.

Östersjön, Kattegatt och Skagerrak kan nu betraktas som innanhav i EU. Detta gör att regeringen borde kräva att en större andel av EU:s medel går till åtgärder för att rädda och skydda dessa hav. Eftersom en stor del av problematiken härrör från det europeiska jordbruket är det högst rimligt att medel förs från det konventionella, miljöskadliga jordbruket till åtgärder som gör jordbruket mer miljövänligt samtidigt som belastningen på havet minskar. Men det är inte bara jordbruket som förorenar. Det finns andra typer av utsläpp som det verkligen behöver forskas kring, utsläpp som är mycket stora.

Därför ser jag positivt på regeringens strävan att lyfta det gränsöverskridande samarbetet i miljöfrågorna i Östersjöregionen. Budgetsumman 122 miljoner är verkligen välbehövlig. Baltic 21, en Agenda 21 för Östersjöområdet, kommer att ha en stor betydelse för det vidgade miljöarbetet, och därför stöder Vänsterpartiet detta anslag.

Men allt är inte elände; det finns även ljuspunkter.

I förra årets budgetdebatt stod Vänsterpartiets representant här och framförde att det inte fanns något eget anslag för sanering och återställande av miljöskadade områden. Därför känns det positivt att vi har fått ett sådant anslag nu. Behovet är mycket större än anslaget, men 40 miljoner är i alla fall en bra början.

Men åter till metallutsläppen i våra vattendrag. Ökad försurning i markers avrinningsområde medför en ökad transport av metaller från marken ut i vattendragen. Därför är kalkningen viktig, särskilt i de utsatta regionerna.

Trycket är stort på att kalkningsinsatserna måste utökas. Jag inser också att behoven är stora. Uppskattningsvis behövs ca 200 miljoner kronor för att få en någorlunda nivå på prioriterade kalkningsprojekt. För att slå vakt om en biologisk mångfald behövs det mycket mer.

Nu är anslagen för förvärv och skötsel av värdefulla naturområden sammanslaget med det gamla kalkningsanslaget till ett nytt som heter Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden. Anslaget är på ca 578 miljoner. I detta anslag finns ca 160 miljoner inklusive oförbrukade medel som kan beräknas till kalkningen.

Som vi hörde tidigare håller Naturvårdsverket på att ta fram en nationell plan för kalkningsverksamheten. Planen kommer att innehålla detaljerade bedömningar av hur verksamheten skall läggas upp och dimensioneras under den kommande tioårsperioden. Utgångspunkten är riksdagens uttalade mål att bevara den biologiska mångfalden. Budgeten innebär en möjlighet för Naturvårdsverket att omfördela anslagen mellan kalkning och markförvärv inom ramen för ett ökat anslag på 150 miljoner kronor. Detta är inget som jag vill rekommendera, men möjligheten finns om den nationella planen skulle påvisa stora behov som inte kan lösas genom omDispositionering av kalkningsområdena.

1999 års budget ger således möjlighet till bibehållen kalkningsnivå i utsatta områden och en teoretisk möjlighet till öknings om det visar sig nödvändigt enligt Naturvårdsverkets bedömningar.

Vänsterpartiets förslag, som utskottsmajoriteten har antagit, är att utskottet förutsätter att någon förändring av kalkningsverksamheten inte beslutas innan den nationella planen har presenterats. Planen skall presenteras vid kommande halvårsskifte.

Fru talman! En annan punkt som jag vill ta upp är investeringar i naturvården, och då särskilt skyddet av värdefulla skogsområden. Att anslaget ökas med 150 miljoner är positivt, men de måste fördelas på ett vettigt sätt. Viktigt är att den geografiska fördelningen av skyddsvärd skog sker på ett acceptabelt sätt, vilket innebär att man måste skydda mycket mer skyddsvärd ädellövskog i söder. Syftet måste vara att de sista resterna av skyddsvärd skog inte skall försvinna. Om de markerna försvinner så handlar det om ekosystem som antagligen inte kan ersättas eller återskapas under överskådlig tid.

Trots insikten om skydd för skogen och behovet av den biologiska mångfalden pågår det avverkningar av skog med höga naturvärden. Här är inte statens bolag bättre än de privata.

Mer forskning inom miljöområdet är nödvändigt om vi skall komma framåt med våra miljömål. En hållbar utveckling kräver en forskning om var gränserna för ekologisk hållbarhet går. När det gäller forskningen avser vi att återkomma till vårbudgeten. Det behövs också en sektorforskning, och jag tänker då särskilt på kemikalier och arbetsmiljöforskning.

Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande för utgiftsområde 20.

Anf. 72 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! I mitt anförande sade jag bl.a. att EU på ett förtjänstfullt sätt har drivit Kyotoöverenskommelsen framåt och att man har intagit en tuff hållning gentemot andra i-länder och oljeproducenter som ju faktiskt har bromsat processen mot en hållbar utveckling på global nivå.

Jag vill fråga Kjell-Erik Karlsson, bl.a. mot bakgrund av att vi i dag kunnat läsa om den fortsatta samverkan mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet: På vilket annat sätt skall vi driva på i de här frågorna, om det är så att Vänsterpartiet skulle få igenom sin vilja att lämna EU? Vilka alternativa vägar har vi? Ingår det i överenskommelsen med Socialdemokraterna om fortsatt samverkan att vi skall motarbeta miljöprojektet EU?

Eftersom jag inte fick något svar av Sinikka Bohlin tidigare beträffande torven är min andra fråga till Kjell-Erik Karlsson: Är det era partiers mening att vi nu skall betrakta torven som ett fossilt bränsle?

Anf. 73 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik:

Fru talman! Harald Nordlund vill jag svara: I vår överenskommelse om samarbete med Socialdemokraterna ingår det inte att de skall avgöra vilken ställning Vänsterpartiet skall ta i EU-frågan. Det beslutet fattar vi.

Anf. 74 HARALD NORDLUND (fp) replik:

Fru talman! Då vill jag upprepa min fråga: På vilket annat sätt anser Vänsterpartiet att vi skall driva de här viktiga frågorna internationellt? Det kan väl inte vara så att Vänsterpartiet vill se miljöfrågorna som begränsade till vår nation? Det vill jag bara inte tro. Hur skall vi driva dem? Hur skall vi åstadkomma resultat internationellt och globalt?

Anf. 75 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik:

Fru talman! Det finns något som heter alleuropeiskt samarbete. Det finns andra organisationer, det finns andra möjligheter till europeiskt samarbete. Och EU är inget miljöprojekt.

Anf. 76 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Jag tänker diskutera den budget vi skall fatta beslut om, vilket tycks vara ovanligt i den här debatten. Det här tenderar att bli en allmänpolitisk debatt, men den skall vi ju faktiskt ha i vår.

Den budget vi nu skall fatta beslut om är 2 % av statsbudgeten. Det är mycket lite, och man kan se att på varje anslag behövs det egentligen förstärkning. Till skillnad från vad Centerpartiet gjorde under förra mandatperioden tar vi chansen nu. Vi från Miljöpartiet går in i ett aktivt samarbete om miljöpolitiken. Centerpartiet valde ju under förra mandatperioden, när man hade ett samarbete med regeringen, att inte samarbeta om just miljöpolitiken, någonting som vi kritiserade mycket starkt.

Tittar man på den här budgeten kan man se att vi har fått till stånd förstärkningar på de områden som vi anser att det är mycket angeläget att åstadkomma förstärkningar på. Det som har diskuterats mycket under den senaste mandatperioden från vår sida men även från Naturskyddsförningens sida har varit det faktum att vi har hållit på att förlora mycket av den biologiska mångfalden i skogen.

Sverige har skrivit under att vi skall spara 10 % av alla biotoper, och när det gäller skog ligger vi långt efter det. Bara 0,8 % eller 172 000 hektar är sparad nedanför skogsodlingsgränsen. Vi kan också se att så lite som 2 % av de skogar som finns klassas som naturskogar, och så lite som 4 % anses som urskogar. Det har avverkats och avverkas fortfarande skogar med hotade arter och också, tyvärr, skogar där det finns nyckelbiotoper, biotoper som har höga biologiska värden. Därför är vi mycket glada för att vi nu kan göra en rejäl förstärkning i budgeten. 660 miljoner förstärks anslaget till inköp av skog med under tre år. Det innebär att totalt kommer 1 230 miljoner eller 1,2 miljarder att avsättas för inköp av skog. Det är mycket glädjande och mycket bra.

Från Miljöpartiets sida har vi alltså drivit det här hårt i de förhandlingar vi har fört med regeringen och Vänsterpartiet – det behöver vi väl inte sticka under stol med; det här har varit en av våra hjärtefrågor.

Det har diskuterats om pengarna ur det här anslaget skulle kunna tas till administration, men såvitt vi har förstått anser varken departementet eller Naturvårdsverket att det är nödvändigt, och vi delar den uppfattningen.

Faktum är att kunskapen om vilka skogar som behöver sparas är stor i dag. Jag blir lite förvånad när jag hör representanter för olika partier som tror att det är nu som vi börjar titta på skogen. Länsstyrelserna har tills i dag lämnat in förslag om skogsområden som behöver skyddas för nästa år, och kostnaden för det uppgår till 800 miljoner kronor. Man vet alltså väldigt väl vad man har som behöver skyddas.

Det här görs ofta på kommunnivå – det är kommunbiologer som är ute och inventerar var det finns hot och var man har bra skogar. Det gör de tillsammans med folk från länsstyrelsen, Naturvårdsverket och skogsvårdsmyndigheterna. Kunskap finns det alltså mycket i dag, även om det naturligtvis behöver göras mer.

Vi får också ett nytt anslag som handlar om miljöskadade områden. Det är på 40 miljoner i år, det blir 65 miljoner år 2000 och 65 miljoner år 2001. Det är också någonting som Miljöpartiet har tagit upp i sina budgetförslag under förra mandatperioden. Vi ansåg att det var helt fel att ta bort det här anslaget. Det finns många miljöskadade områden; många säger att det finns så mycket som upp till 7 000 områden som behöver åtgärdas. En del börjar åtgärdas frivilligt genom att oljeindustrin går in och försöker sanera en del gamla bensinmackstomter. Men när det gäller mycket annat finns det tyvärr inga medel att sanera för. Det är sådant som tillkom före 1969, alltså gamla synder. Här behövs det pengar.

Vi är glada att vi lyckades få en öppning när det gäller de kretsloppsmiljarder som fanns, så att det finns möjligheter för kommuner att söka pengar ur dem. Min egen kommun, Södertälje, har just sökt pengar för ett sådant projekt – sjön Turingen, som har sediment med kvicksilver – och har också fått medel för att göra en sanering. Men det vi var på väg att förlora under den här processen var den kompetens som hade byggts upp på länsstyrelserna och på Naturvårdsverket, eftersom kretsloppsmiljarderna delades ut direkt via regeringen. Genom att vi får det här anslaget får vi nu en kontinuitet. Vi får kvar den kunskapen, och vi får också någon som bevakar att många objekt som kommunen kanske inte riktigt prioriterar kan saneras. Vi är mycket glada för det här anslaget.

Vi tycker också att det är mycket bra att vi får en förstärkning av länsstyrelsens medel, så att man kan ha en bra miljötillsyn. Det kommer också att följas upp; länsstyrelserna skall tala om hur man använder den här resursförstärkningen, så att den inte försvinner i några svarta hål, som säkert finns på många ställen.

Från Miljöpartiets sida har vi gång på gång hävdat att MISTRA inte täcker alla behov när det gäller miljöforskningen. Vi hade gärna sett att det hade kommit medel i budgeten även till Naturvårdsverket för forskning, men som alla förstår hade vi hoppats på att den rapport som har kommit nu i veckan skulle ha kommit tidigare. Nu finns den, och den stöder vår uppfattning, att det måste finnas forskningsmedel även på Naturvårdsverket, att det måste finnas medel som kompletterar MISTRA. MISTRA klarar inte all forskning. Vi från Miljöpartiet kommer att driva det mycket hårt att Naturvårdsverket skall ha den här typen av resurser, och jag tror att vi kommer att hitta en samsyn på det, eftersom behovet nu verkligen har blivit bekräftat, vilket också Sinikka Bohlin tog upp i sitt anförande.

När det gäller kalkningen finns det klart och tydligt utsagt, både i förra budgeten och i den här, att kalkningen skall bedrivas på samma nivå som förra året. Och det får inte finnas risk för återförsurning, vilket är mycket viktigt för oss i Miljöpartiet.

Här blir jag lite förvånad över debatten. Det är inte så att man kalkar alla objekt varje år. Beroende på hur genomströmningstakten är i sjön kalkas den varje år, vartannat år, vart tredje år eller vart fjärde år. Det är det som gör att det är så svårt att ha kalkningsanslaget exakt lika stort år från år – det varierar beroende på var man befinner sig i de här cyklerna.

Vad vi måste eftersträva i framtiden – och det blir också möjligt i och med att vi lägger ihop anslagen på A 3 – är att åstadkomma en flexibilitet i kalkningsanslaget. S, v och mp har naturligtvis haft kontakter med Naturvårdsverket och diskuterat kalkningen, för att få den möjligheten till flexibilitet i anslaget, för att ge möjlighet att få en kalkning som stämmer överens med behovet. Behovet varierar också beroende på hur nederbörden ser ut, och det är mycket svårt att i dag veta exakt hur stort behovet av kalkningspengar är i vår. Därför måste det finnas en flexibilitet i kalkningsanslaget. Det är alltså inte regeringen utan Naturvårdsverket som har gått ut till länsstyrelserna och föreslagit en fördelning. Det Naturvårdsverket nu säger är just också att nu finns den här möjligheten till flexibilitet. Det belopp som diskuteras är samma belopp som fanns förra året, nämligen 160 miljoner men med en flexibilitet om det visar sig att det behövs mera.

Det är inte så, som vi hörde från Centerpartiet tidigare, att man förstärkte kalkningsanslaget med 40 miljoner förra året. Det var så att i förra årets budget låg 140 miljoner. Det Centerpartiet tillsammans med oss andra gjorde var att vi lade på 20 miljoner som ett engångsbelopp som togs ur kretsloppsmiljarderna.

Nu är det 160 miljoner. Det är egentligen en förstärkning jämfört med det förslag som regeringen lade fram förra året.

Jag vill också säga till Göte Jonsson att Miljöpartiet hårt kommer att driva frågan om att rapporten från Naturvårdsverket om forskningen fylls upp. Vi kommer att se till att någon återförsurning inte sker. Det vore naturligtvis förödande med tanke på den verksamhet vi har. Kalknings-

anslaget måste kunna hanteras flexibelt. Det är skälet till att vi anser att det är bra att det inte står som ett eget statiskt anslag.

Jag vill också säga till Harald Nordlund att jag förmodar att han kommer att använda samma anförande när vi skall diskutera miljöpolitiken i vår. Här var det alltifrån miljöbalk till energipolitik, försiktighetsprincip, EU, osv. Det fanns mycket jag skulle vilja bemöta, men för tids vinnande vill jag bara kort säga att man nog måste försöka hålla ihop politiken, Harald. Det går inte att tala om försiktighetsprincipen och samtidigt vilja ta bort miljöavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. Det finns inte en enda organism i världen som behöver biocider, som egentligen är livsdödare. Vill man ta bort miljöavgifterna på biocider har man missat något, Harald Nordlund. Det är helt klart. Dessutom har man definitivt inte tillämpat försiktighetsprincipen.

Jag vill också säga att det finns en icke okänd miljödebattör som hävdar att en svensk spannmålsåker är lika biologiskt död som en asfalterad parkeringsplats om den svenska spannmålsåkern är konventionellt odlad. Så var det med den biologiska mångfalden.

Jag vill också säga att jag mycket gärna diskuterar miljöbalken med Harald Nordlund, men diskussionen om en miljöombudsman är faktiskt överspelad eftersom vi har fattat beslut om en miljöbalk.

Jag är också mycket tacksam för att regeringen lagt fram en miljöbrottsstrategi som visar att man nu skall börja ta tag i miljöbrotten. De signaler som kommer visar också att miljöbrotten börjar beivras i mycket större omfattning som en följd av den utbildning som har bedrivits om miljöbalken. Det är en bieffekt av miljöbalken som vi hälsar med stor glädje.

Jag vill sluta med något mycket udda. De små plastgrejer som sitter runt alla våra betänkanden återanvänds i riksdagen. Det är en del av riksdagens eget miljöarbete. Jag vet att personalen skulle vara oerhört tacksam om ni tar loss dem innan ni slänger era betänkanden och går häriifrån, och lämnar dem vid disken därute. Då slipper personalen gräva i våra återvinningsburkar för att ta vara på dem. Om var och en gör det jobbet drar vi ett litet strå till stacken i miljöarbetet. De mottas med tacksamhet ute vid disken.

I övrigt vill jag önska kammaren, talmannen, tjänstemännen från miljö- och jordbruksutskottet och alla andra en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 77 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag kan försäkra Gudrun Lindvall om att jag kommer att upprepa dessa ståndpunkter till våren. Det finns all anledning att göra det när man noterar bristen på visioner. Jag tycker att det är en skrämmande brist på visioner i miljöpolitiken.

Jag vill till Gudrun Lindvall också upprepa frågor som jag har ställt både till Sinikka Bohlin och till Kjell-Erik Karlsson. Hur ser ni på fortsatt brytning av och eldning med torv? Jag tycker att det är viktigt denna dag, när ni förklarat att samverkan mellan era tre partier skall fortsätta.

Anf. 78 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Kort kan jag säga att energipolitiken diskuterades här i går. Från Miljöpartiets sida anser vi att vattenkraften är färdigutbyggd.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Vi motsätter oss mycket starkt anslaget på 150 miljoner för att bygga ut små vattendrag och kommer att göra allt för att det anslaget skall tas bort.

Vi har sett till att torvlagen är kopplad till miljöbalken på så sätt att försiktighetsprincipen gäller. Vi har också gjort någonting som är mycket bra. Vi har nämligen sett till att miljöorganisationerna har fått talerätt, dvs. möjlighet att överklaga de mål som handlar om torvbrytning.

Från Miljöpartiets sida är det helt klart. Vi anser att torv är ett fossilt bränsle. Men vi anser också att de torvtäcker som har funnits skall återställas på ett sådant sätt att de blir ett positivt inslag i landskapsbilden. Det kan man faktiskt göra. Det vi saknar mycket i dag är små vattensamlingar. Många av de torvtäcker som finns kan på ett mycket bra och mycket förtjänstfullt sätt bli en biotop som det har rått brist på.

För oss är det klart. Torv är ett fossilt bränsle.

Anf. 79 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Betyder detta, Gudrun Lindvall, att det nu blir ett stopp, eftersom försiktighetsprincipen skall gälla? Vad den betyder i detta sammanhang är det väl ingen tvekan om, nämligen att naturen och den biologiska mångfalden inte skall ta skada. Betyder detta att det nu blir ett stopp för all torvbrytning i Sverige?

Anf. 80 GUDRUN LINDVALL (mp):

Fru talman! Man måste naturligtvis försöka se miljöpolitiken i ett sammanhang. Jag måste säga att jag inte vet om detta är det miljöproblem som vi prioriterar, Harald Nordlund. Det beror helt enkelt på att det bryts ganska lite torv i Sverige. Det finns många torvbrott där den biologiska mångfalden är ganska liten.

Vad vi däremot är mycket angelägna om, och vad vi också har tagit upp i det särskilda yttrandet till betänkandet, är den myrskyddsplan som finns i Sverige. Man har plockat ut de myrar och våtmarker som är av särskilt stort biologiskt intresse, så att de får ett rejält skydd.

Harald Nordlund vet precis som jag att regeringen och riksdagen inte kan införa ett torvförbud i Sverige, men vi anser att torven skall beskattas på ett sådant sätt att den inte bli riktigt lönsam. Miljöpartiet vill alltså använda ekonomiska styrmedel i politiken.

Låt oss inte plocka ut en liten nisch av miljöpolitiken och få den att verka som det viktigaste, Harald Nordlund. Det viktigaste är nog att komma till rätta med kemikalierna. EU är tyvärr en stor bov i dramat. Vi får inte gå före. Vi får inte förbjuda giftiga kemikalier om det finns något annat land i EU som inte vill göra det. Det är just därför Miljöpartiet och miljörörelsen i övrigt inte delar Harald Nordlunds uppfattning att EU är bra för miljön. Tyvärr är det snarare tvärtom.

Anf. 81 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! Jag vill göra ett kort inlägg.

Regeringen har på sitt bord en väldigt viktig fråga som handlar om fortsatt torvbrytning. Säger man nej i det sammanhanget har man givit tydliga signaler. Jag menar att regeringen har alla möjligheter att sätta stopp för fortsatt brytning.

Jag delar inte Gudrun Lindvalls uppfattning att det är en liten fråga. En fortsatt omfattande brytning av torv är allvarlig för den biologiska mångfalden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1998/99:39
18 december

*Allmän miljö- och
naturvård*

Beslut

MJU1 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk m.m.

Mom. 1 (anslag inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

163 för utskottet

13 för res. 1

107 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 5 m, 34 v, 11 c, 5 fp

För res. 1: 13 mp

Avstod: 1 s, 61 m, 1 v, 34 kd, 2 c, 8 fp

Frånvarande: 22 s, 16 m, 8 v, 8 kd, 5 c, 4 fp, 3 mp

Mom. 2 (skördesituationen)

Utskottets hemställan med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 2 (m, kd, c, fp)

Votering:

165 för utskottet

137 för res. 2

47 frånvarande

Kammaren godkände utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 38 v, 12 mp

För res. 2: 73 m, 36 kd, 15 c, 13 fp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 5 (utnyttjandet av ramen för miljöersättningsprogrammet)

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd, c)

Votering:

178 för utskottet

124 för res. 3

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 38 v, 13 fp, 12 mp

För res. 3: 73 m, 36 kd, 15 c

Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 9 (fiskevårdens finansiering)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

264 för utskottet

38 för res. 4

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 73 m, 36 kd, 15 c, 13 fp, 12 mp

För res. 4: 38 v

Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 15 (distriktsveterinärorganisationens ansvarsområde)

1. utskottet

2. res. 5 (m, kd)

Votering:

166 för utskottet

109 för res. 5

27 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 37 v, 13 fp, 1 mp

För res. 5: 73 m, 36 kd

Avstod: 1 v, 15 c, 11 mp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 4 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

MJU2 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Mom. 1 (anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

169 för utskottet

35 för res. 1

89 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 37 v, 1 kd, 4 c, 2 fp, 11 mp

För res. 1: 35 kd

Avstod: 73 m, 6 c, 10 fp

Frånvarande: 17 s, 9 m, 6 v, 6 kd, 8 c, 5 fp, 5 mp

Mom. 2 (redovisning av kalkning)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

228 för utskottet

73 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 38 v, 36 kd, 15 c, 13 fp, 12 mp

För res. 2: 73 m

Frånvarande: 17 s, 9 m, 5 v, 6 kd, 3 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 3 (administration)

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd, c, fp)

Votering:

165 för utskottet

135 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 115 s, 38 v, 12 mp

För res. 3: 72 m, 35 kd, 15 c, 13 fp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 v, 7 kd, 3 c, 4 fp, 4 mp

Mom. 7 (inriktning och omfattning av kalkningsverksamheten m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (c)

Votering:

181 för utskottet

49 för res. 4

69 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1998/99:39

18 december

Partivis fördelning av rösterna
För utskottet: 114 s, 3 m, 38 v, 2 kd, 12 fp, 12 mp
För res. 4: 1 m, 33 kd, 15 c
Avstod: 68 m, 1 fp
Frånvarande: 17 s, 10 m, 5 v, 7 kd, 3 c, 4 fp, 4 mp
Lennart Fridén (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.14 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.30 för att finansutskottet skulle beredas möjlighet att sammanträda.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

18 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Skrivelse
1998/99:39 1998 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572)
om särskild utlänningskontroll

Finansutskottets betänkande
1998/99:FiU10 Statsbudget för budgetåret 1999

19 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 18 december

1998/99:87 av *Britt-Marie Danestig* (v) till utbildningsministern
Bristen på naturvetare, tekniker och medicinare

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 januari 1999.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 1998/99:39
18 december

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 december

1998/99:205 av *Lena Sandlin* (s) till statsrådet Britta Lejon
Domstolstrots
1998/99:206 av *Lena Sandlin* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Ökad sysselsättningsgrad för deltidsanställda
1998/99:207 av *Lena Sandlin* (s) till socialministern
Diskriminering av funktionshindrade i näringsverksamhet
1998/99:208 av *Lena Sandlin* (s) till socialministern
Socialbidragen
1998/99:209 av *Åsa Torstensson* (c) till statsministern
EU:s utvidgning
1998/99:210 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till miljöministern
Moratorium för genetiskt modifierade organismer
1998/99:211 av *Barbro Westerholm* (fp) till näringsministern
Statens egendom i Stockholms skärgård
1998/99:212 av *Camilla Dahlin-Andersson* (fp) till socialministern
Kommunerna och barnomsorgsgarantin
1998/99:213 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Högekostnadsskydd för sjuklönekostnader

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 januari 1999.

21 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 18 december

1998/99:182 av *Berndt Ekholm* (s) till statsrådet Pierre Schori
Biståndet

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 januari 1999.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 16 § anf. 24 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 17 § anf. 60 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 71 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Val av ordförande och två ledamöter i	
Statsrådsarvodesnämnden	1
2 § Utökning av antalet extra suppleanter i vissa utskott.....	2
3 § Val av extra suppleanter i vissa utskott	2
4 § Val till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens	
Jubileumsfond	3
5 § Kompletteringsval till styrelsen för Stiftelsen Riksbankens	
Jubileumsfond	4
6 § Ny riksdagsledamot, m.m.....	4
7 § Avsägelser	4
8 § Anmälan om kompletteringsval till kulturutskottet	5
9 § Anmälan om kompletteringsval till vissa utskott	5
10 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	6
11 § Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet	6
12 § Meddelande om plan för kammarens sammanträden	6
13 § Meddelande om allmänpolitisk debatt.....	6
14 § Anmälan om inkommen faktrapromemoria om förslag	
från Europeiska kommissionen	6
15 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om	
förlängd motionstid.....	6
16 § Jord- och skogsbruk m.m.....	7
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99: MJU1	7
Anf. 1 DAN ERICSSON (kd)	7
Anf. 2 INGVAR ERIKSSON (m)	10
Anf. 3 JONAS RINGQVIST (v)	14
Anf. 4 DAN ERICSSON (kd) replik	16
Anf. 5 JONAS RINGQVIST (v) replik	16
Anf. 6 DAN ERICSSON (kd) replik	17
Anf. 7 JONAS RINGQVIST (v) replik	17
Anf. 8 INGVAR ERIKSSON (m) replik	18
Anf. 9 JONAS RINGQVIST (v) replik	18
Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m) replik	19
Anf. 11 JONAS RINGQVIST (v) replik	19
Anf. 12 ESKIL ERLANDSSON (c).....	19
Anf. 13 HARALD NORDLUND (fp).....	22
Anf. 14 GUDRUN LINDVALL (mp).....	24
Anf. 15 DAN ERICSSON (kd) replik	28
Anf. 16 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	28
Anf. 17 DAN ERICSSON (kd) replik	29
Anf. 18 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	30
Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	30
Anf. 20 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	31
Anf. 21 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	31
Anf. 22 GUDRUN LINDVALL (mp) replik.....	32
Anf. 23 INGVAR ERIKSSON (m) replik	32

Anf. 24	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	33
Anf. 25	INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	33
Anf. 26	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	34
Anf. 27	INGE CARLSSON (s)	34
Anf. 28	DAN ERICSSON (kd) replik.....	38
Anf. 29	INGE CARLSSON (s) replik.....	38
Anf. 30	DAN ERICSSON (kd) replik.....	39
Anf. 31	INGE CARLSSON (s) replik.....	39
Anf. 32	ESKIL ERLANDSSON (c) replik	40
Anf. 33	INGE CARLSSON (s) replik.....	40
Anf. 34	ESKIL ERLANDSSON (c) replik	41
Anf. 35	INGE CARLSSON (s) replik.....	41
Anf. 36	HARALD NORDLUND (fp) replik	41
Anf. 37	INGE CARLSSON (s) replik.....	42
Anf. 38	HARALD NORDLUND (fp) replik	42
Anf. 39	INGE CARLSSON (s) replik.....	42
Anf. 40	INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	43
Anf. 41	INGE CARLSSON (s) replik.....	43
Anf. 42	INGVAR ERIKSSON (m) replik.....	44
Anf. 43	INGE CARLSSON (s) replik.....	44
Anf. 44	GÖTE JONSSON (m).....	45
Anf. 45	JONAS RINGQVIST (v) replik.....	47
Anf. 46	GÖTE JONSSON (m) replik	48
Anf. 47	JONAS RINGQVIST (v) replik.....	48
Anf. 48	GÖTE JONSSON (m) replik	48
Anf. 49	INGE CARLSSON (s) replik.....	48
Anf. 50	GÖTE JONSSON (m) replik	49
Anf. 51	INGE CARLSSON (s) replik.....	49
Anf. 52	GÖTE JONSSON (m) replik	49
Anf. 53	CAROLINE HAGSTRÖM (kd).....	50
Anf. 54	GUDRUN LINDVALL (mp) replik	50
Anf. 55	LENNART DALEUS (c).....	51
	(Beslut fattades efter 17 §.)	53
17 §	Allmän miljö- och naturvård.....	53
	Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 1998/99: MJU2	53
Anf. 56	GÖTE JONSSON (m).....	53
Anf. 57	ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd).....	54
Anf. 58	ESKIL ERLANDSSON (c).....	56
Anf. 59	HARALD NORDLUND (fp).....	58
Anf. 60	SINIKKA BOHLIN (s)	61
Anf. 61	HARALD NORDLUND (fp) replik	63
Anf. 62	SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	63
Anf. 63	HARALD NORDLUND (fp) replik	64
Anf. 64	SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	64
Anf. 65	GÖTE JONSSON (m) replik	64
Anf. 66	SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	64
Anf. 67	GÖTE JONSSON (m) replik	65
Anf. 68	SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	65
Anf. 69	ESTER LINDSTEDT-STAAF (kd) replik.....	66

Anf. 70 SINIKKA BOHLIN (s) replik.....	66	Prot. 1998/99:39
Anf. 71 KJELL-ERIK KARLSSON (v).....	66	18 december
Anf. 72 HARALD NORDLUND (fp) replik.....	70	
Anf. 73 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik.....	70	
Anf. 74 HARALD NORDLUND (fp) replik.....	70	
Anf. 75 KJELL-ERIK KARLSSON (v) replik.....	70	
Anf. 76 GUDRUN LINDVALL (mp).....	70	
Anf. 77 HARALD NORDLUND (fp).....	73	
Anf. 78 GUDRUN LINDVALL (mp).....	73	
Anf. 79 HARALD NORDLUND (fp).....	74	
Anf. 80 GUDRUN LINDVALL (mp).....	74	
Anf. 81 HARALD NORDLUND (fp).....	74	
Beslut	75	
MJU1 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk m.m.....	75	
MJU2 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	77	
Ajournering.....	78	
Återupptagna förhandlingar	78	
18 § Bordläggning.....	78	
19 § Anmälan om interpellation	78	
20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	79	
21 § Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	79	
22 § Kammaren åtskildes kl. 14.31.....	80	

